

Inleiding

In 2018 publiceerde ik het boek *Nudging de gemeenteraad*. Nudges zijn subtiele duwtjes die, via kleine aanpassingen in de omgeving of in communicatie, ons gedrag richting andere keuzes kunnen sturen. In het boek schreef ik mijn visie op raadscommunicatie. Over waarom ik vond (en vind) dat raadscommunicatie zo belangrijk is. En hoe we inwoners, met die nudges, met die kleine subtiele duwtjes, zouden kunnen bewegen om meer betrokken te zijn bij hun gemeente en het werk van de gemeenteraad.

Met raadscommunicatie bedoel ik:

1. *Met behulp van algemene communicatie vanuit de raadsgriffie inwoners duidelijk maken wat de rollen van de gemeenteraad zijn.*
2. *Wat de raad vanuit die verschillende rollen besluit, met daarin duidelijk de verschillende meningen en overwegingen van verschillende partijen.*
3. *Het met behulp van algemene communicatie vanuit de raadsgriffie naar binnen halen van de mening van inwoners zodat de raad (beter) weet wat er speelt binnen de gemeente.*

En dat op een wat meer spelende, ludieke wijze, in plaats van die serieuze toon die we over het algemeen normaliter aanslaan als het om (lokale) politiek gaat. In het laatste interview dat ik gaf over mijn boek, gaf ik aan dat we van de gemeenteraad een soort "voetbal inside" zouden kunnen maken. Want laten we het politieke spel vooral niet te serieus nemen.

Zonder daarbij te vergeten dat het wel ergens over gaat. De gemeenteraad neemt enorm belangrijke besluiten voor de gemeente. Zij heeft uiteindelijk de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. Die we, volgens mij, wel veel beter moeten uitleggen. Zeker met een financieel ravijnjaar in het vooruitzicht, worden de (financiële) besluiten die raden gaan nemen alleen maar belangrijker, niet in de laatste plaats voor de inwoners van de gemeenten. Juist vanuit die positie is het dus nog belangrijker dat de gemeenteraad weet wat er in de gemeente speelt, gefundeerd kan uitleggen welke keuzes zij neemt en, uiteindelijk het belangrijkste, dat met voldoende mandaat kan doen. De gemeenteraadsverkiezingen in 2026 zullen daar weer een belangrijke graadmeter voor zijn.

Ik denk dat de onderzoeken laten zien dat investeren in raadscommunicatie noodzakelijk is. Raadsleden en hun politieke fracties kunnen bovenstaande namelijk niet alleen. Ze hebben er de tijd, de kennis en het netwerk niet (meer) voor. En het college, inclusief ambtelijke organisatie, heeft écht een ander belang. Al zal er tegelijkertijd veel meer in gezamenlijkheid opgetreden moeten worden. Want voor de gemiddelde inwoners is er maar één gemeente. Samen in en naar de samenleving, met ieder een eigen rol, dat zou het uitgangspunt moeten zijn.

Ik werk al een jaar of zes niet meer als raadscommunicatieadviseur, maar het onderwerp blijft mij boeien. Ook nu weer om vooral de dialoog te bevorderen. Er is niet één waarheid. De meningen zullen verdeeld zijn (en blijven). Veel plezier met lezen en ik hoor graag wat je er van vindt.

Inhoudsopgave

1. Conclusies
 1. Samenvatting conclusies
 2. Conclusies onderzoek raadscommunicatie
 3. Conclusies onderzoek raadscommunicatie vanuit perspectief raadsleden
 4. Conclusies onderzoek naar achtergrondinformatie (diverse onderzoeken)
2. Aanbevelingen
 1. Uitgangspunten voor raadscommunicatie
 2. Aanbevelingen voor griffiers / raadscommunicatieadviseurs
 3. Aanbevelingen voor raadsleden
 4. Kortom...

Bijlagen

3. Onderzoeksresultaten: stand van zaken raadscommunicatie 2024
4. Onderzoeksresultaten: raadscommunicatie vanuit perspectief van raadsleden
5. Achtergrondinformatie (cijfers uit diverse onderzoeken)

Door op dit icoon te klikken in de presentatie, komt u direct weer terug in deze inhoudsopgave.

1. Conclusies

Samenvatting conclusies

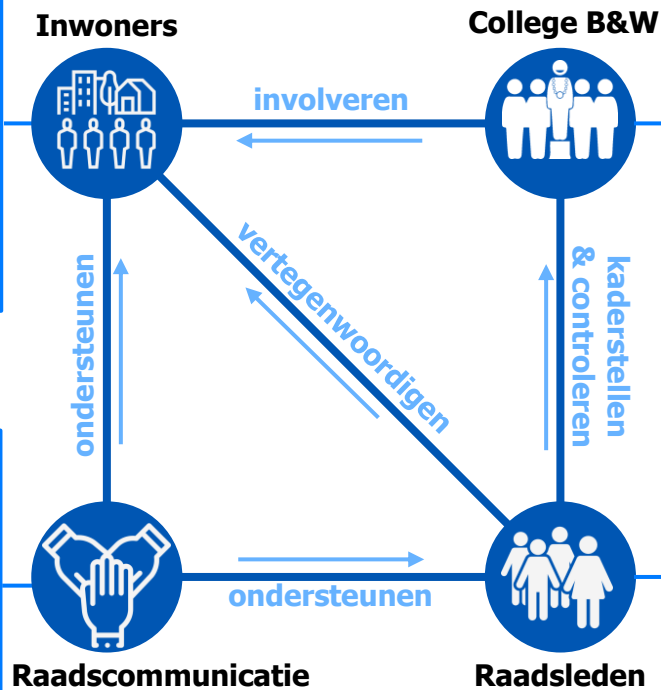
Participatie en vertrouwen in de politiek onder druk

De lage verkiezingsopkomst en het afnemende vertrouwen in het lokaal bestuur tonen de noodzaak voor betere burgerbetrokkenheid. Inwoners willen meer invloed en transparantie, maar voelen zich vaak onvoldoende gehoord. Ze verlangen naar een politiek die in nauw contact staat met de samenleving en waarin raadsleden aantoonbaar luisteren naar hun achterban. Ze willen op een laagdrempelige manier worden betrokken. Een hybride vorm tussen digitale en fysieke communicatie is hiervoor nodig. Echte participatie vraagt om structurele veranderingen in hoe gemeenteraden en ambtelijke organisaties (samen) inwoners betrekken bij besluitvorming.

Raadscommunicatie blijft achter ondanks groeiende inzet

Hoewel het aantal raadscommunicatieadviseurs en communicatieplannen toeneemt, blijft de activiteit van raadscommunicatie achter. Hoewel raadsleden de inzet van raadscommunicatie hoger beoordelen dan de griffies zelf. Beperkte capaciteit, gebrek aan budget en onvoldoende betrokkenheid van raadsleden zijn belangrijke oorzaken. De verscheidenheid in aanpak tussen gemeenten en de focus op eigen en individuele fracties vanuit raadsleden in plaats van gezamenlijke raadscommunicatie versterken deze fragmentatie.

Respons onderzoek: 212 griffies (62%)

Dualisme moet (beter) worden uitgelegd en toegepast

Er moet gestreefd worden naar een efficiënt ketenproces waarin de ambtelijke organisatie, samen met de gemeenteraad, inwoners, maatschappelijke partners en de ambtelijke organisatie, plannen maken, openbaren, bespreken en wegen, erover besluiten, verantwoorden en (vindbaar) bewaren. Ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid.

Hoge werkdruk en beperkte ondersteuning hinderen effectief bestuur

Raadsleden (en griffies) kampen met een hoge werkdruk door beperkte personele capaciteit, complexe taken en financiële uitdagingen. Dit heeft negatieve gevolgen voor de aantrekkelijkheid van het raadswerk, de beschikbaarheid van ondersteuning en de mogelijkheid om tijd te investeren in effectieve communicatie en participatie.

Tegelijkertijd lijkt er sprake van een Calimero-effect, wellicht mede door de gefragmenteerdheid van de gemeenteraad: de invloed van de raad wordt als laag beschouwd, de mate waarin tegenmacht gecreëerd kan worden tegen het college onvoldoende.

Hoewel een meerderheid van de raadsleden het belang en de waarde van gezamenlijke raadscommunicatie daarbij erkent, overheerst het idee dat individuele raadsleden verantwoordelijk zijn voor hun eigen zichtbaarheid. Dit spanningsveld tussen individuele en collectieve communicatie beperkt de effectiviteit van de raad als geheel en vraagt om meer samenwerking en een heldere rolverdeling tussen raadsleden en griffie.

Respons onderzoek: 326 raadsleden (4%)

Conclusies onderzoek raadscommunicatie

1. Stijging van raadscommunicatieadviseurs, hoge werkdruk door beperkte capaciteit

Sinds 2015 is het aantal raadscommunicatieadviseurs gestegen van 28% naar 50% in 2024. De meerderheid (68%) van hen werkt minder dan 1 FTE. 61% van de respondenten ervaart enige of veel werkdruk, mede door de beperkte capaciteit. Wel is er een verschuiving zichtbaar van externe inhuur naar vaste aanstellingen binnen de griffie.

2. Meer communicatieplannen, maar beperkt budget

Het aantal gemeenten met een communicatieplan is gestegen van 19% in 2018 naar 52% in 2024. Toch heeft 40% van de gemeenten met een communicatieplan geen apart communicatiebudget, en bij gemeenten zonder plan is dat zelfs 84%.

3. Beperkte activiteit van raadscommunicatie

Ondanks de toename van communicatieadviseurs en -plannen, is het ervaren activiteitsniveau van raadscommunicatie gelijk gebleven sinds 2018. Gemeenten met 75.000-100.000 inwoners vinden dat zij actiever zijn, maar over het algemeen geven respondenten aan dat er niet significant meer wordt gecommuniceerd. De belangrijkste activiteiten zijn het bijhouden van de website en het Raads Informatie Systeem (RIS).

4. Gebruik van communicatiekanalen en drempels

De meest gebruikte communicatiekanalen blijven de gemeentelijke website, krantenpagina's en e-mail. Sociale media zoals Facebook en Instagram worden steeds meer ingezet, terwijl X (voorheen Twitter) afneemt. De discussie omtrent sociale media vindt nu plaats (wel of niet actief blijven, gelet op de gebeurtenissen in Amerika). Ook de discussie omtrent het gebruik van AI (ChatGPT) begint langzaam op te komen. Naast de raadsvergaderingen (gemiddeld 13 per jaar), worden er weinig bewonersbijeenkomsten georganiseerd. De belangrijkste drempels voor effectieve communicatie zijn nog steeds personele capaciteit, het ontbreken van een communicatieplan, en beperkte betrokkenheid van de raad.

5. Verschillen zijn (te) groot

Hoewel het primair logisch is dat er in kleine gemeenten minder capaciteit is en minder gecommuniceerd wordt, zijn er andere factoren ook belangrijk om mee te nemen. Zo wordt nog niet overal de *kosten-baten analyse* om te investeren in raadscommunicatie als positief ervaren. Zowel door de griffie(r) als door de gemeenteraad. Daarnaast zijn gemeenteraden niet eenduidig in hun wens om vorm te geven aan raadscommunicatie. Het groeiende aantal fracties binnen gemeenteraden draagt hieraan bij (versplintering), maar ook het feit dat veel raadsleden vooral vanuit het eigen perspectief naar communicatie kijken en niet of weinig vanuit het belang van de raad. Dit zorgt ervoor dat raadscommunicatie binnen gemeenten heel verschillend wordt opgepakt.

Conclusies onderzoek raadscommunicatie vanuit perspectief raadsleden

1. Sterk geloof in het belang van raadscommunicatie

Een grote meerderheid van de raadsleden (85%) gelooft dat algemene raadscommunicatie bijdraagt aan de zichtbaarheid van de gemeenteraad als geheel. Bijna de helft (49%) vindt dat algemene raadscommunicatie effectiever is dan communicatie door individuele raadsleden. Dit benadrukt het belang van gezamenlijke communicatie-inspanningen. De algemene boodschap lijkt te zijn dat communicatie en informatievoorziening in en rond de gemeenteraad beter en toegankelijker moeten worden, met aandacht voor transparantie en neutraliteit. Er moet gestreefd worden naar een efficiënt ketenproces waarin de raad samen met inwoners, maatschappelijke partners en de ambtelijke organisatie, plannen maken, openbare, bespreken en wegen, erover besluiten, verantwoorden en (vindbaar) bewaren. Ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid.

2. Verantwoordelijkheid voor communicatie ligt bij raadsleden zelf

Tegelijkertijd vindt 59% van de raadsleden dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor hun zichtbaarheid en communicatie, en niet de griffie. Dit wijst op een cultuur van individuele verantwoordelijkheid, hoewel er tegelijkertijd een duidelijke behoefte aan ondersteuning wordt geuit.

3. Sociale media domineren als communicatiekanaal

Sociale media zijn het belangrijkste kanaal voor communicatie met inwoners, gebruikt door 78% van de raadsleden en zelfs 95% van de fracties. E-mail en ledenbijeenkomsten volgen als andere veelgebruikte kanalen. Traditionele methoden zoals huis-aan-huisbezoeken (23%) en podcasts (3-5%) worden weinig ingezet.

4. Belemmeringen voor effectieve communicatie: gebrek aan tijd en plannen

De belangrijkste drempels voor communicatie zijn tijdgebrek (39%) en het ontbreken van een duidelijk communicatieplan (35%). Bij 21% van de gemeenten leiden verdeeldheid binnen de raad tot beperkte investeringen in communicatie. Toch ervaart bijna de helft (47%) van de raadsleden weinig tot geen drempels.

5. Voorbereiding op verkiezingen en rol van de griffie

74% van de raadsleden is van plan een communicatieplan voor de komende verkiezingen op te stellen. Meer dan de helft (58%) verwacht dat de griffie een actieve rol speelt in opkomstbevordering, hoewel de helft van deze groep geen extra budget heeft. Een kwart van de respondenten regelt dit volledig zelfstandig als partij.

Conclusies onderzoek naar achtergrondinformatie

1. Participatie en burgerbetrokkenheid: meer dan alleen meepraten

Hoewel de meeste ambtsdragers waarde hechten aan directe inspraak van inwoners, zijn de mogelijkheden voor echte burgerparticipatie beperkt. Raadsleden van lokale en oppositiepartijen tonen zich positiever over participatie dan hun collega's van nationale en coalitiepartijen. Inwoners zijn echter minder tevreden over hun inspraakmogelijkheden dan bestuurders, wat het belang onderstreept van betere terugkoppeling en serieuze betrokkenheid bij besluitvorming.

2. Lage verkiezingsopkomst en politiek vertrouwen

De lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 wijst op een afnemend vertrouwen in het lokaal bestuur. Op lokaal niveau geeft ongeveer één op de vijf inwoners aan onvoldoende te weten wat er speelt om een oordeel te geven over het functioneren van de democratie. 88% geeft aan dat gemeentelijke beslissingen geen tot weinig invloed hebben op hun dagelijks leven. Tegelijkertijd blijkt uit meerdere onderzoeken dat de helft van de mensen tamelijk tot zeer geïnteresseerd is in de lokale politiek. En ongeveer 70% is betrokken bij hun eigen gemeente of wijk. Inwoners willen hun stem laten horen op onderwerpen die zij zelf belangrijk achten. Het vertrouwen is echter laag, omdat lokale politici te weinig luisteren. Inwoners benadrukken daarbij het belang van begrijpelijke taal en concrete boodschappen. Wanneer er gecommuniceerd wordt over besluiten willen inwoners graag context: welke afwegingen worden gemaakt en wat zijn de gevolgen? Wat betekent het voor mij?

3. Versterking van de democratische rol van raadsleden

Raadsleden moeten meer oog hebben voor hun rol als democratische procesbewakers. Dit betekent enerzijds het serieus nemen van de stem van inwoners door actief te luisteren en hun belangen te vertegenwoordigen, en anderzijds het waken voor een diplomademocratie door ook ongehoorde groepen een stem te geven. Politiek functioneren draait om openstaan voor argumenten, verschillen afwegen en het publiek inzicht geven in hoe besluiten tot stand komen. Slechts een vijfde deel van de raadsleden ziet de gemeenteraad in de praktijk echter als hoogste, meest invloedrijke bestuursorgaan. Iets minder dan de helft vindt de hoeveelheid tegenmacht (ruim) onvoldoende. En bijna een vijfde vindt het zijn/haar belangrijkste rol om met een volmacht van de kiezer op basis van eigen ideeën en overwegingen te handelen.

4. Druk op gemeentelijk bestuur: werkdruk, financiën en complexiteit

Gemeenten staan onder druk door financiële uitdagingen, een verzwaard takenpakket en een kwetsbare arbeidsmarkt. Raadsleden kampen met hoge werkdruk, te weinig ondersteuning en moeite om een gezonde werk-privébalans te behouden. Dit maakt het ambt minder aantrekkelijk, wat leidt tot minder herverkiesbare kandidaten en een beperkte instroom van jong talent.

5. Impact van digitalisering en sociale media op de lokale politiek

Digitalisering biedt zowel kansen als uitdagingen. Sociale media vergroten de zichtbaarheid van raadsleden, maar leiden ook tot polarisatie, intimidatie en zelfcensuur. Ongeveer een derde van de raadsleden voelt zich beperkt in wat ze online durven delen. Tegelijkertijd blijft sociale media een belangrijk communicatiemiddel, gezien het intensieve gebruik door 14,4 miljoen Nederlanders. Daarnaast groeit de behoefte aan kennis over technologieën zoals kunstmatige intelligentie, die efficiëntie kunnen verhogen maar ook ethische vraagstukken oproepen.

2. Aanbevelingen

Uitgangspunten voor raadscommunicatie

Uit: Nudging de gemeenteraad

Raadscommunicatie biedt inwoners algemene informatie

De ontzuilde, horizontale netwerksamenleving eist een betere en meer transparante algemene informatievoorziening over de positie van inwoners in het besluitvormingsproces.

Politieke partijen communiceren in hun eigen "bubbeltje". Juist met raadscommunicatie kan ingezet worden op bredere zichtbaarheid van alle politieke partijen.

En ja, dat is ook voordelig voor raadsleden of fracties die het (in eigen ogen) al goed doen.

Raadscommunicatie is objectief

De informatie die vanuit de gemeenteraad als geheel wordt verstrekt is niet alleen objectiever, maar komt daarmee mogelijk ook betrouwbaarder over richting inwoners.

Juist door op een objectieve wijze te laten zien wat er bij de raad speelt, wat de verschillende posities zijn (stemgedrag bijvoorbeeld), wordt het onderscheid tussen partijen beter zichtbaar.

Neutraliteit in de vorm van: alle standpunten komen aan bod, geen partij wordt voorgetrokken.

Raadscommunicatie biedt continuïteit

Ook uit dit onderzoek blijkt weer dat veel raadsleden het lastig vinden om naast hun (raads)werk ook nog eens continu te communiceren met hun achterban.

Objectieve, algemene communicatie over de gemeenteraad vanuit de griffie, kan een belangrijke rol spelen in een continue communicatie richting inwoners.

Juist raadscommunicatie kan bijdragen aan meer interactie tussen inwoners en raadsleden.

(raads)Communicatie is een vak

Sommige raadsleden kunnen heel goed debatteren, andere raadsleden zijn weer heel goed in het doorgronden van moeilijke financiële stukken. Het ene raadslid zet je zonder twijfel voor de camera van de lokale omroep, een andere neigt altijd nét het verkeerde te zeggen bij interviews.

Communicatie en communiceren is een vak. Niet iedereen kan dat. Raadscommunicatie door een expert vanuit de griffie kan zorgen voor een professionele invulling én ondersteuning aan alle raadsleden.

Raadscommunicatie als tegenkracht

Het college van B&W en de gemeenteraad hebben beiden hun eigen taak. Het dualisme is er niet voor niks.

Vanuit de volksvertegenwoordigende rol van de raad, is het van belang dat inwoners zien wat de raad doet.

Inwoners verlangen naar een politiek die in nauw contact staat met de samenleving en waarin raadsleden aantoonbaar luisteren naar hun achterban.

Aanbevelingen voor griffiers / raadscommunicatieadviseurs

1. Kosten en baten

Waar is raadscommunicatie van en wat levert het op? Zeker in tijden van bezuinigingen, moeten kosten en baten wel voldoende helder zijn. Daar hoort voor mij ook bij of een raadscommunicatieadviseur bijvoorbeeld het RIS of de website moet bijhouden. In de communicatiewereld speelt al langer de discussie wat nou precies de rol van communicatie is. Ook bij raadscommunicatie verdient het aanbeveling hier goed naar te kijken. Waarbij uiteraard ook geldt dat taken verdeeld worden naar het aantal mensen dat beschikbaar is. Niet alles is daarbij te vatten in kosten en baten. Wat is een concreet resultaat op korte termijn, bijvoorbeeld het organiseren van politieke cafés waar uiteindelijk een nieuwe aanwas van raadsleden uit voort kan komen. En wat is een resultaat op lange termijn waar veel meer factoren op van invloed zijn, bijvoorbeeld een hogere opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen. Soms zijn baten gewoon niet "hard" te maken, maar weten we dat ze wel bijdragen aan een groter geheel. Zo kunnen bijvoorbeeld ook trainingen in strategische communicatie aan raadsleden bijdragen aan effectievere en doelgerichtere communicatie.

2. Ondersteun naast raadsleden ook inwoners

Veel inwoners weten niet waar ze moeten zijn. Komen bij de gemeenteraad met een vraag die ook in de ambtelijke organisatie gesteld kan worden en vice versa. Hier ligt een rol voor zowel de ambtelijke communicatieafdeling, als bij de griffie. Voor raadscommunicatie zou ik specifiek aanbevelen om inwoners bij raadscommunicatie iets te bieden. Dat kan zijn in de vorm van ondersteuning bij het inspreken. Soms kan een, eenvoudig, filmpje of ondersteunende presentatie over de spelende problematiek goed helpen om de raad mee te nemen. Of organiseer, samen met inwoners, tijdens raadsvergaderingen, naast de agenda onderwerpen van het college of raad, korte thema gesprekken, waar inwoners met raadsleden in gesprek kunnen over specifieke onderwerpen.

3. Denk na over kanalen

In veel gemeenten worden al gesprekken gevoerd over de morele verantwoordelijkheid bij het gebruik van sociale media kanalen als X en Facebook. Op welk moment geldt het argument "ook daar zitten inwoners" niet meer en moet de keuze gemaakt worden om deze kanalen te verlaten? Dat is uiteraard iets wat op centraler niveau (als gemeente, of gemeenten onderling) besproken en besloten moet worden. Maar wat komt er ná deze kanalen? Welke middelen hebben we dan nog? Raadscommunicatie kan bijdragen in (het organiseren en het versterken van) de interactie tussen raadsleden en inwoners. Het instrument Politiek café lijkt in veel gemeenten bijvoorbeeld zeer waardevol. Daarnaast kunnen vanuit raadscommunicatie participatieve communicatiemethoden gestart worden zoals online burgerpanels en digitale platforms. Dit kan het vertrouwen in de lokale politiek vergroten en de opkomst bij verkiezingen bevorderen.

4. Zoek de grenzen op

In de basis moet raadscommunicatie objectief zijn en een weerspiegeling van de mening van de gemeenteraad. Tegelijkertijd is die gemeenteraad steeds meer versplinterd en wordt het debat juist interessanter als raadscommunicatie de verschillen kan duiden en keuzes kan uitleggen. En daarmee soms ook een beetje kan vertalen wat er tijdens een raadsvergadering wordt gezegd. Blijf experimenteren met nieuwe middelen. En geef dat tijd om te laten werken.

Aanbevelingen voor raadsleden

1. TIOBY

Laten we stoppen met het blijven benoemen dat inwoners niet geïnteresseerd zijn in (lokale) politiek, dat zijn ze namelijk wel. Laten we zoeken naar manieren om hen meer te betrekken. En alle inwoners duidelijk te maken waarom besluiten van de gemeenteraad wél invloed op hun dagelijkse leven hebben. Zeker in de periode die gaat komen waarin de gemeente zal moeten bezuinigen en dus gevoelige besluiten zal moeten gaan nemen. Dat kan de raad niet alleen, daar is ook de ambtelijke organisatie voor nodig. Daar zit immers ook veel meer organisatiekracht (lees: capaciteit). Ieder vanuit de eigen rol. Van begin (ideevorming) tot eind (besluitvorming). Van NIMBY-politiek (Not In My Back Yard) naar een TIOBY-politiek (This Is Our Back Yard).

2. Stop de Calimero-politiek

Ik ben klein en zij zijn groot. 'Lokale partijen hebben minder financiële middelen dan landelijke partijen, dus wij kunnen minder.' 'Ik communiceer al heel veel, als er meer raadscommunicatie komt, dan profiteren daar die andere partijen van die nu minder doen.' 'Inwoners zijn niet geïnteresseerd in wat ik te zeggen heb.' 'Het College bepaalt hier wat we doen.' Allemaal citaten uit het onderzoek. En allemaal juist. Maar wel wat vanuit Calimero gedacht. Ik denk dat dat anders kan, maar dan moeten we de fragmentatie in de gemeenteraad met elkaar een beetje los kunnen laten. En vanuit de gezamenlijke kracht, als instituut *gemeenteraad*, denken. Eén voor allen en allen voor één. Dat maakt namelijk uiteindelijk ook elk individu sterker. De raad is er ook niet voor individuele raadsleden, maar voor alle inwoners. En die gemeenteraad heeft, nog steeds, de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. En is daarmee uiteindelijk de EINDBAAS van de gemeente. Pak die rol. Samen. Met elkaar. Met alle verschillen die er tussen de politieke partijen zijn, want dat maakt jouw partij en jou als individu weer uniek en, als je dat belangrijk vindt, biedt weer meer kansen om individueel zichtbaarder te zijn.

3. Vind de common ground

Om dat te kunnen realiseren moet er common ground gevonden worden. En daar zou raadscommunicatie de centrale rol in kunnen spelen. Als bieder van objectieve algemene informatie en als tegenkracht. Als kanaal om vertrouwen en inzicht te bieden richting inwoners. Om (in)direct het gesprek met hen aan te gaan over wat er bij hen speelt en wat zij belangrijk vinden.

En dat in een efficiënt ketenproces waarin de raad samen met inwoners, maatschappelijke partners en de ambtelijke organisatie, plannen maken, openbare, bespreken en wegen, erover besluiten, verantwoorden en (vindbaar) bewaren. Ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid. En ook daarin kan raadscommunicatie een belangrijke rol spelen. Laat tegenover de planvorming van het College vanuit raadscommunicatie zien wat de rol van de raad is. Laat zien welke afwegingen er gemaakt worden. Hoe de input van inwoners hierbij meegenomen is. En wat er uiteindelijk, op basis van welke argumenten, door de raad besloten is.

Kortom: investeer in raadscommunicatie

Niet alleen in capaciteit, maar ook in budget. Dat laatste is belangrijk, zodat plannen daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden zonder afhankelijk te zijn van algemene middelen. Maar: maak ook tegelijkertijd met elkaar goede afspraken over wederzijdse verwachtingen. Waar moet raadscommunicatie precies aan bijdragen?

Investeren in tijden van financiële ravijnen? Hoe doe je dat? Hoe leg je als raad uit dat het vuilnis nog maar de helft van de tijd wordt opgehaald? Of het groen niet meer zo goed wordt bijgehouden? Moeilijke keuzes vragen om een goede uitleg. En u als raad maakt die keuzes en moet deze dus ook goed kunnen uitleggen. Omdat ú daar, samen, verantwoordelijk voor bent. Om vervolgens als politieke partij uit te leggen wat ú anders had gedaan. Welke andere keuzes u gemaakt zou hebben. Juist in tijden van financiële tekorten is het des te belangrijker om inwoners te betrekken en goed te informeren. Ik vind dat de gemeenteraad daar een belangrijke rol in heeft, minder dan de ambtelijke organisatie. Dus hoe doe je dat? Voor mij is de keuze makkelijk: een communicatieadviseur minder op de afdeling communicatie of bij het College en deze formatie toewijzen aan de griffie. Bij de volgende begroting dus capaciteit en middelen van de afdeling communicatie of bestuursondersteuning toewijzen aan de raadsgriffie.

BIJLAGEN

3. Stand van zaken raadscommunicatie 2024

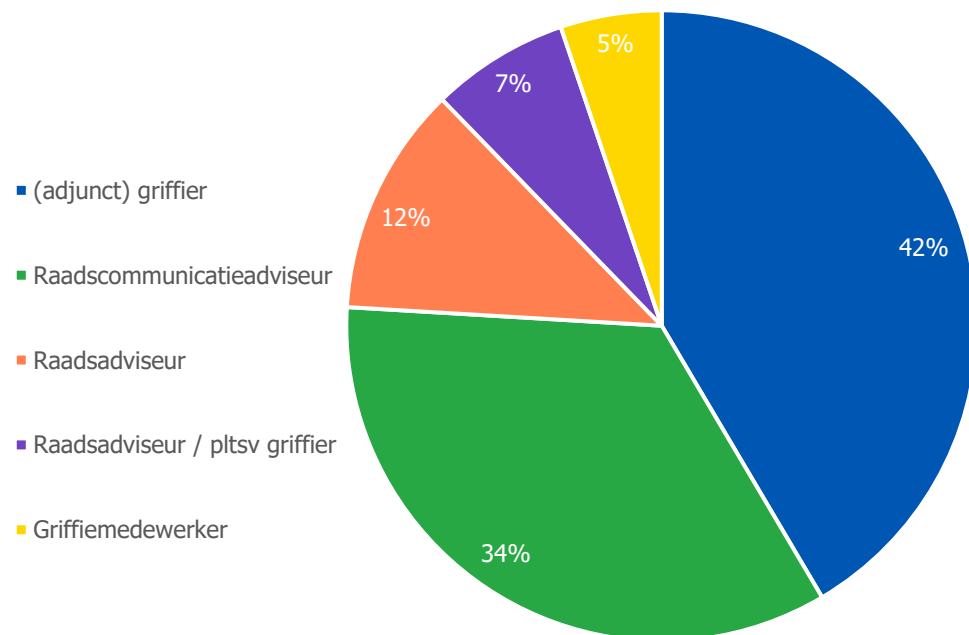

1. Respondenten

Respondenten onderzoek en bezetting griffies

Respondenten	Ingevuld	Totaal in Nederland	% ingevuld
0 - 10.000	8	12	67%
10.000 - 25.000	52	101	51%
25.000 - 50.000	86	134	64%
50.000 - 75.000	29	42	69%
75.000 - 100.000	14	21	67%
100.000 +	23	32	72%
	212	342	62%

Het onderzoek is ingevuld door 223 respondenten. Een aantal gemeenten heeft twee keer de vragenlijst ingevuld, waardoor uiteindelijk **212** antwoorden zijn meegenomen in de resultaten (**62%** van alle gemeenten).

In 2018 waren er **167** respondenten (**44%** van destijds 380 gemeenten)

De meerderheid van de respondenten geeft zichzelf de titel **adjunct griffier** (42%) of **raadscommunicatieadviseur** (34%).

Respondenten t.o.v. aantal inwoners, raadsleden en fracties

	aantal gemeenten	aantal raadsleden	Aantal fracties in gemeenteraad														
			3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
0 – 10.000	1	9	1														
	3	11			2	1											
	4	13		2	1		1										
10.000 - 25.000	12	15		1	3	4	2	2									
	18	17	1	1	5	8	1		1	1							
	21	19			6	5	4	6									
	3	21				1		2									
25.000 – 50.000	1	19							1								
	22	21			1	4	9	4	2	2							
	18	23				1	7	4	5	1							
	15	25				2	3	5	4	1							
	16	27			1	2	2	3	1	4	2		1				
	12	29					2	3	5	1	1						
50.000 – 75.000	2	29							1	1							
	15	31					1	2	1	5	5	1					
	9	33					1		5	1	2						
	3	35								1		1					1
75.000 – 100.000	3	35						1					2				
	11	37							1	2	3	1	2	2			
100.000 +	17	39								3	3	3	4		2	2	
	6	45										1	1	1	1	2	
	212		2	4	19	28	33	32	27	23	16	7	10	3	3	4	1

In het overzicht hiernaast ziet u hoeveel gemeenten de vragenlijst hebben ingevuld ingedeeld op basis van het aantal inwoners en het aantal raadsleden dat de gemeente heeft.

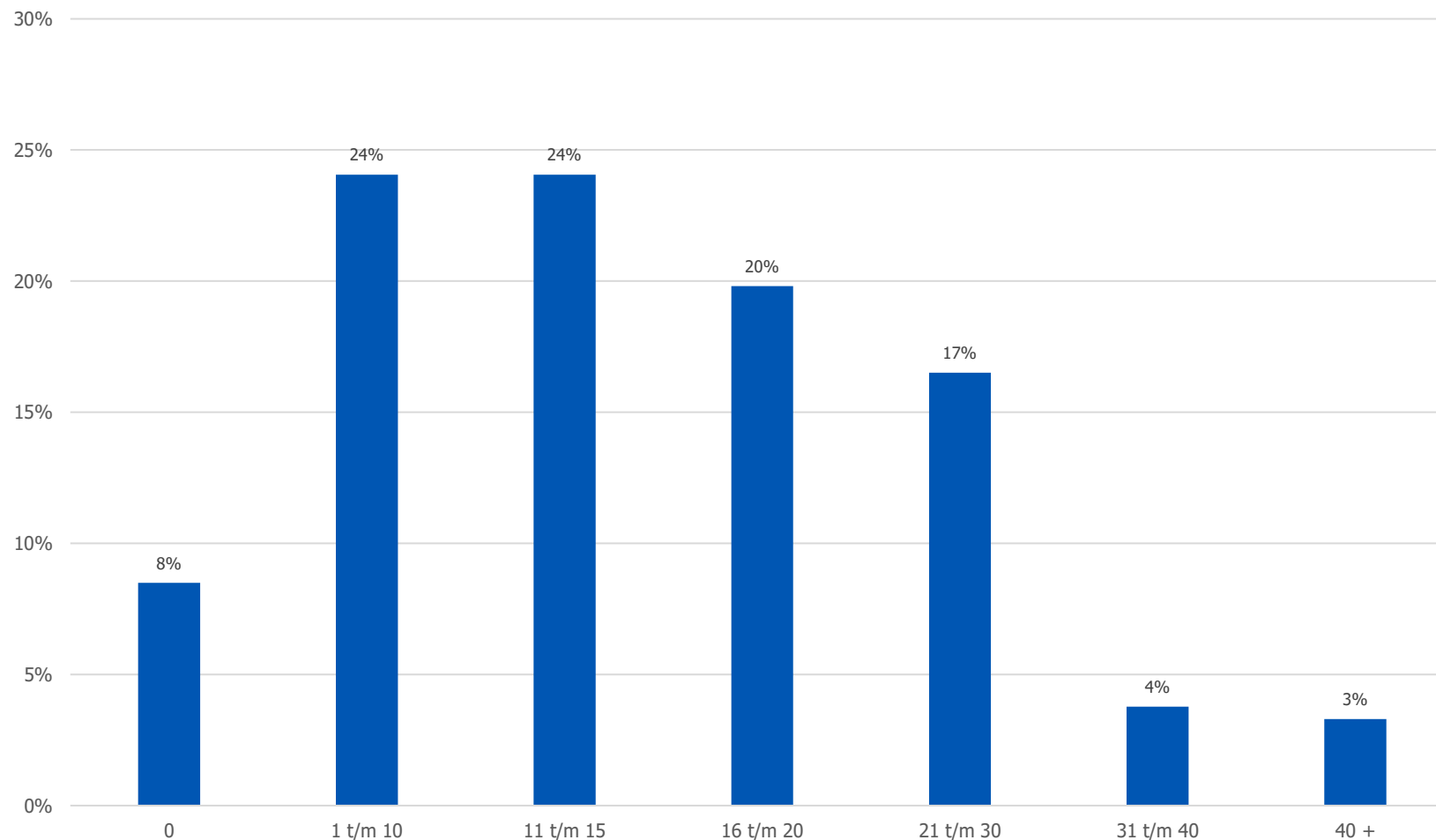
Vervolgens is gekeken naar het aantal fracties per respondent. Als we naar de gemiddelden kijken dan zijn er in Nederland bij alle respondenten 25,8 raadsleden en 8,5 fractie. Dat betekent gemiddeld **1 fractie per 3 raadsleden**.

De meeste gemeenteraden bestaan uit **7 of 8 fracties**.

Dit is uitgevraagd vanuit de gedachte: hoe meer fracties er binnen een gemeenteraad zijn, hoe belangrijker en moeilijker het is om over diverse standpunten te communiceren.

Aantal commissieleden

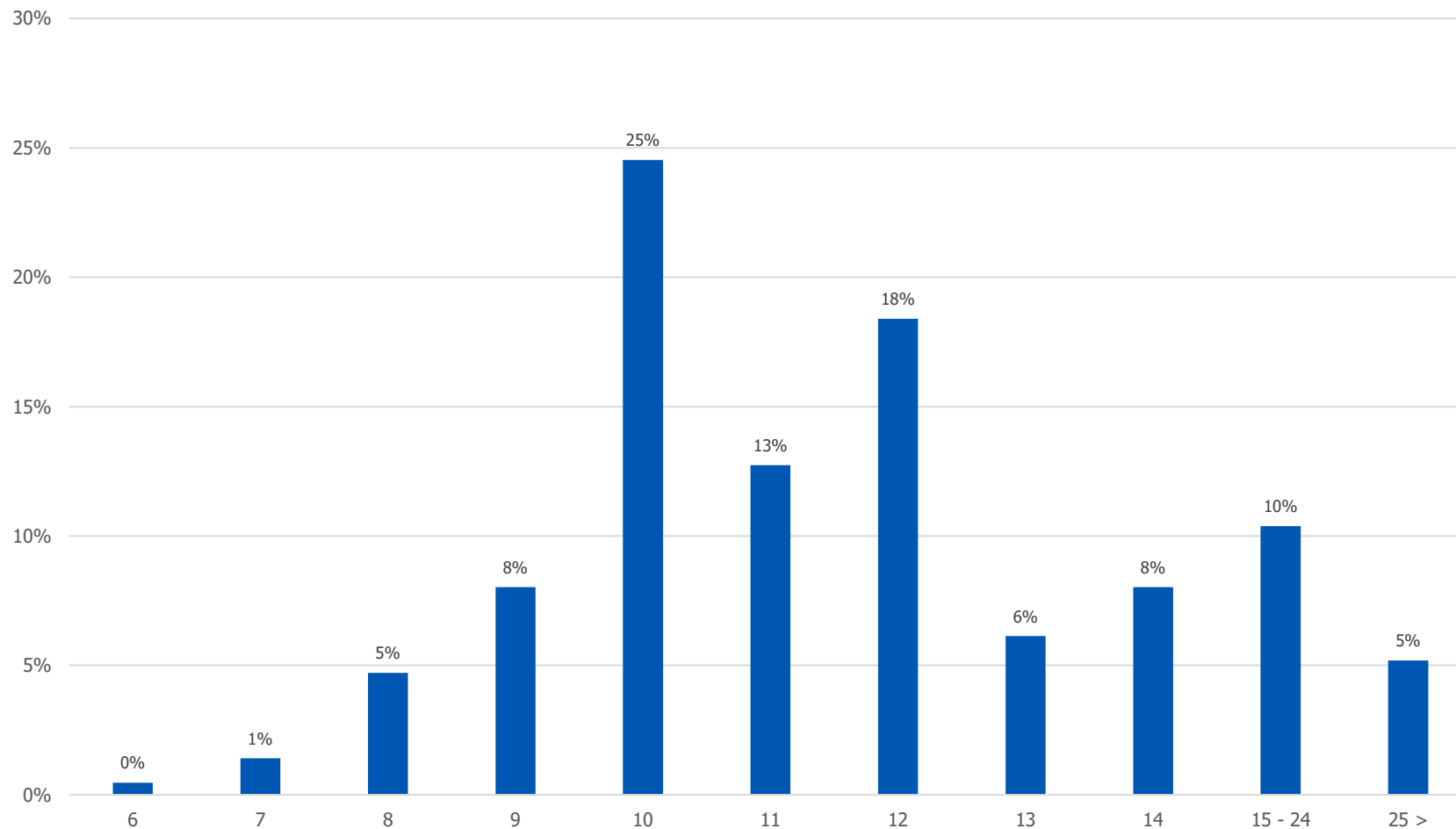
Naast raadsleden kennen de meeste gemeenten ook nog commissieleden. Bij **24%** van de gemeenten zijn dat er **niet meer dan 10**, maar bij **44%** van de gemeenten zijn dat er **tussen de 11 en 20**.

Bij het vormgeven van raadscommunicatie, moet ook met deze groep rekening gehouden worden.

Een aantal gemeenten (18, 8%) werkt niet meer met commissieleden, of commissies, maar kennen andere vormen van betrokken inwoners naast de raadsleden.

Aantal raadsvergaderingen per jaar

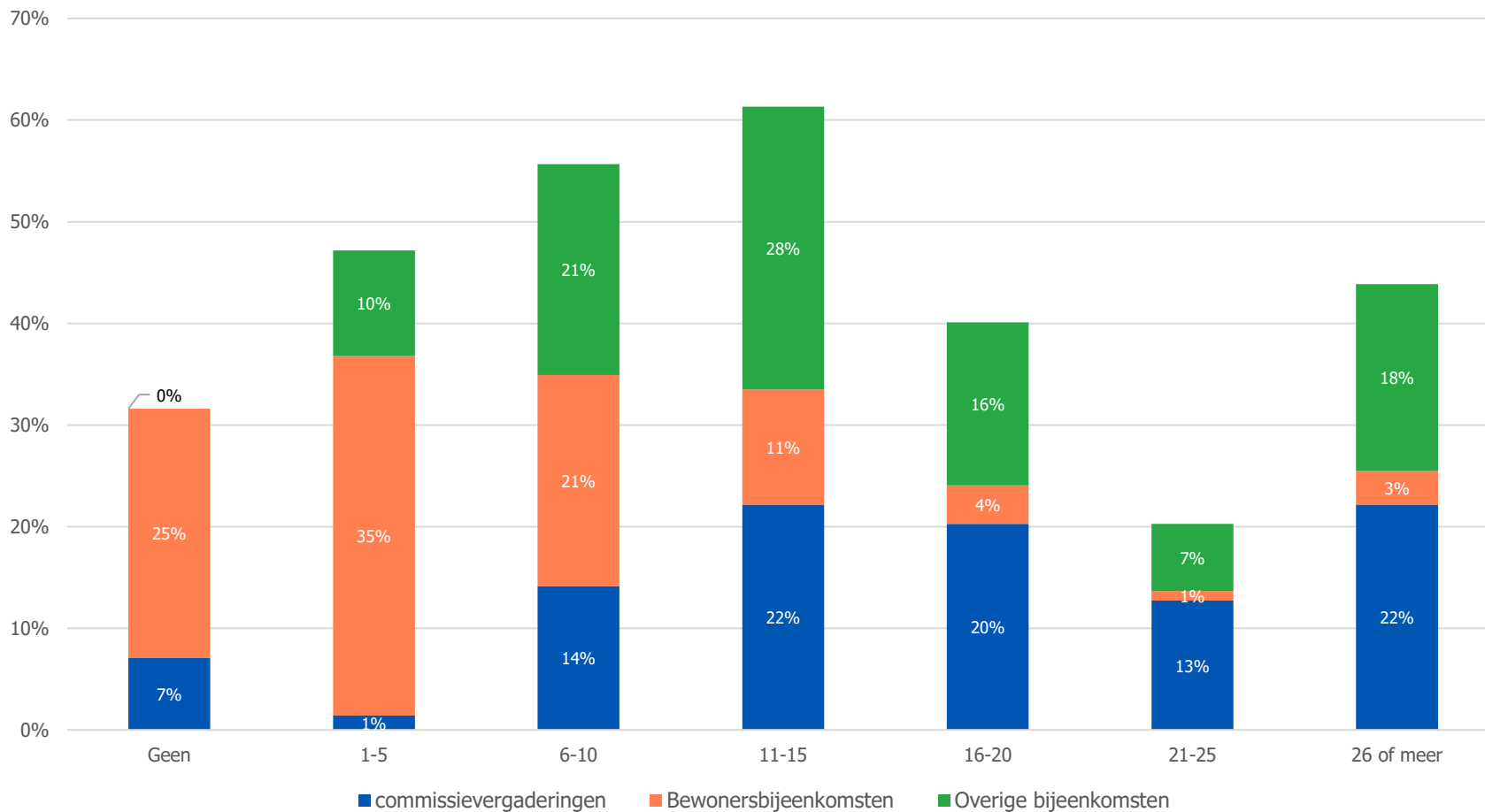

Gemiddeld hebben de respondenten **13 raadsvergaderingen** per jaar.

Bij de meeste gemeenten (**25%**) ligt dat aantal iets lager, op **10**.

Overige bijeenkomsten

Van de respondenten waar nog **commissievergaderingen** zijn, ligt het aantal vergaderingen uiteen. Zowel de categorie *11-15* als *26 of meer* scoort 22%. Als we iets meer bundelen, dan geeft **42%** van de respondenten aan dat zij jaarlijks **tussen de 11 en 20** vergaderingen organiseren.

Opvallend is dat de respondenten aangeven weinig **bewonersbijeenkomsten** te organiseren. **25%** doet dat zelfs **helemaal niet** en **35%** **1-5**.

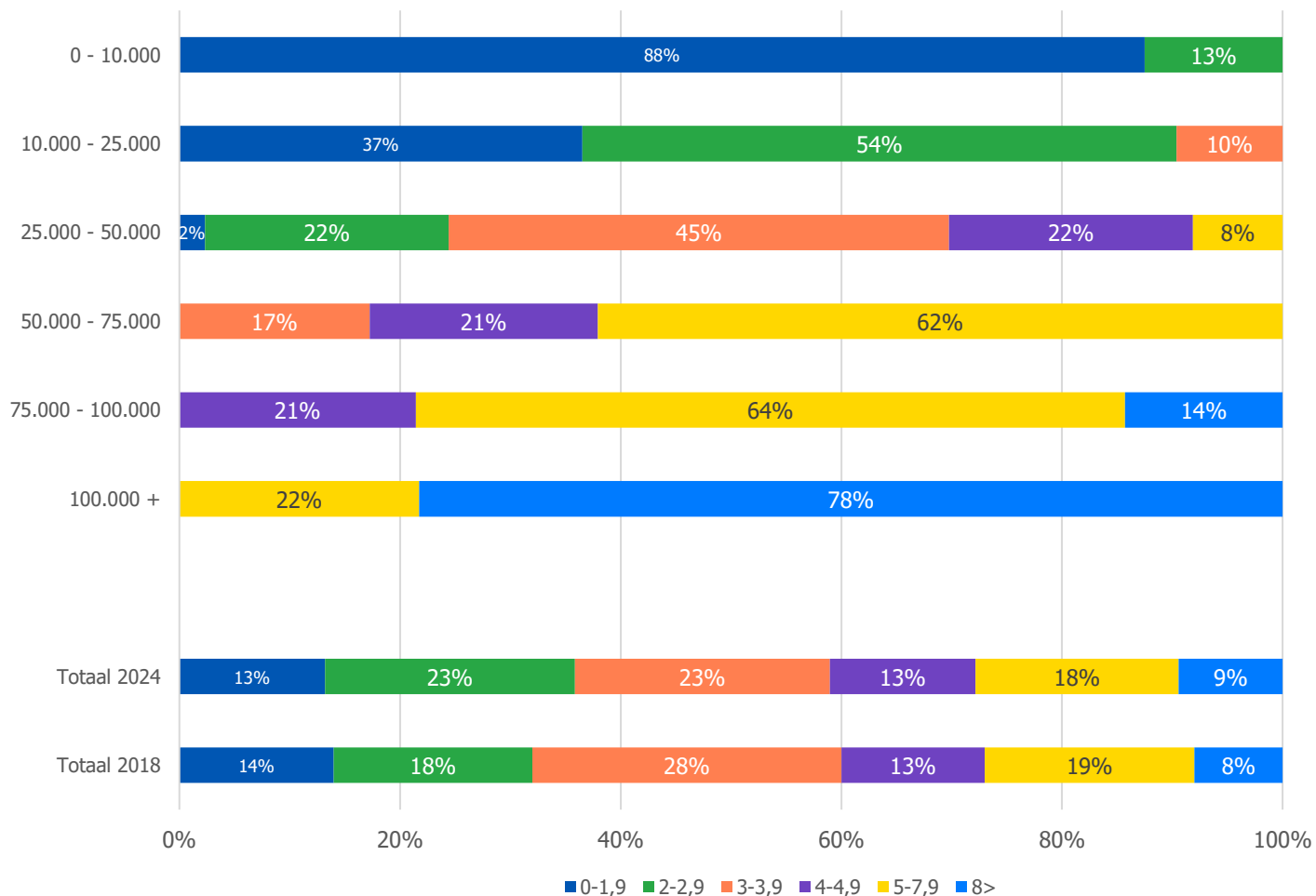
Tenslotte worden er bij **bijna de helft** van de respondenten (49%) **6 tot 15 overige bijeenkomsten** georganiseerd.

2. Bezetting en werkzaamheden

Bezetting griffies: hoe groter de gemeente, hoe groter de griffie

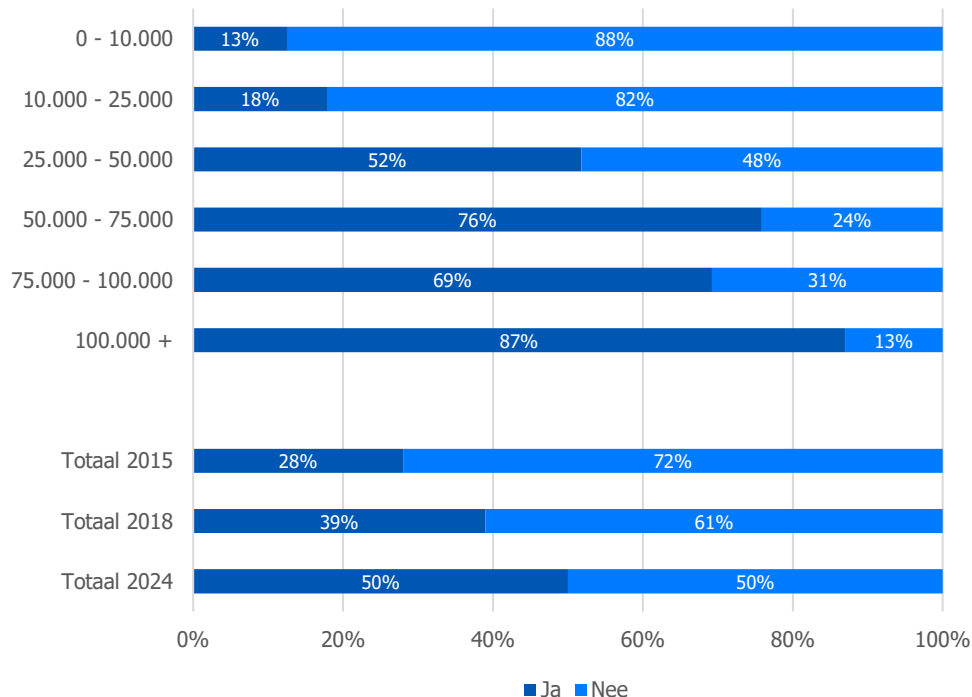
Bij **88%** van de griffies van gemeenten met **0-10.000** inwoners werkt tussen de **0 en 2 FTE**. Bij **100.000+** gemeenten werkt op **78%** van de gemeenten **8 FTE of meer**.

Gemiddeld werkt er bij de respondenten **4,4 FTE** op de griffie. Op de meeste griffies werken in 2024 **tussen de 2 en 3,9 FTE**.

Ten opzichte van 2018 is de stijging van de griffies tussen de 2 en 3 FTE opvallend, daarmee lijkt het alsof griffies ten opzichte van 2018 in personele aantallen **iets kleiner** zijn geworden.

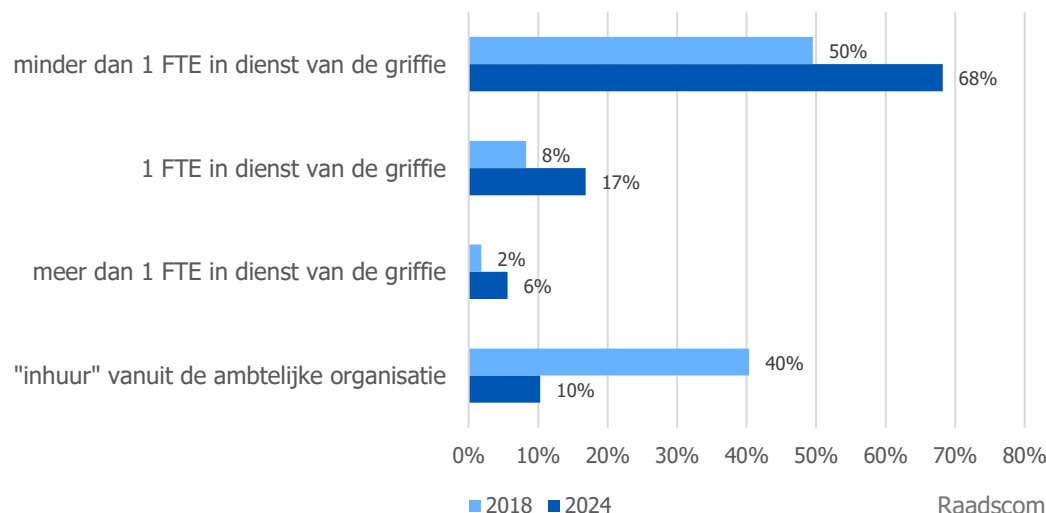

Bezetting griffies: communicatieadviseur

Heeft de griffie een eigen communicatieadviseur

En zo ja: hoeveel FTE?

Ten opzichte van eerdere onderzoeken in 2015 en 2018 stijgt het aantal raadscommunicatieadviseurs gestaag. Van 28% in 2015 naar **50% in 2024**.

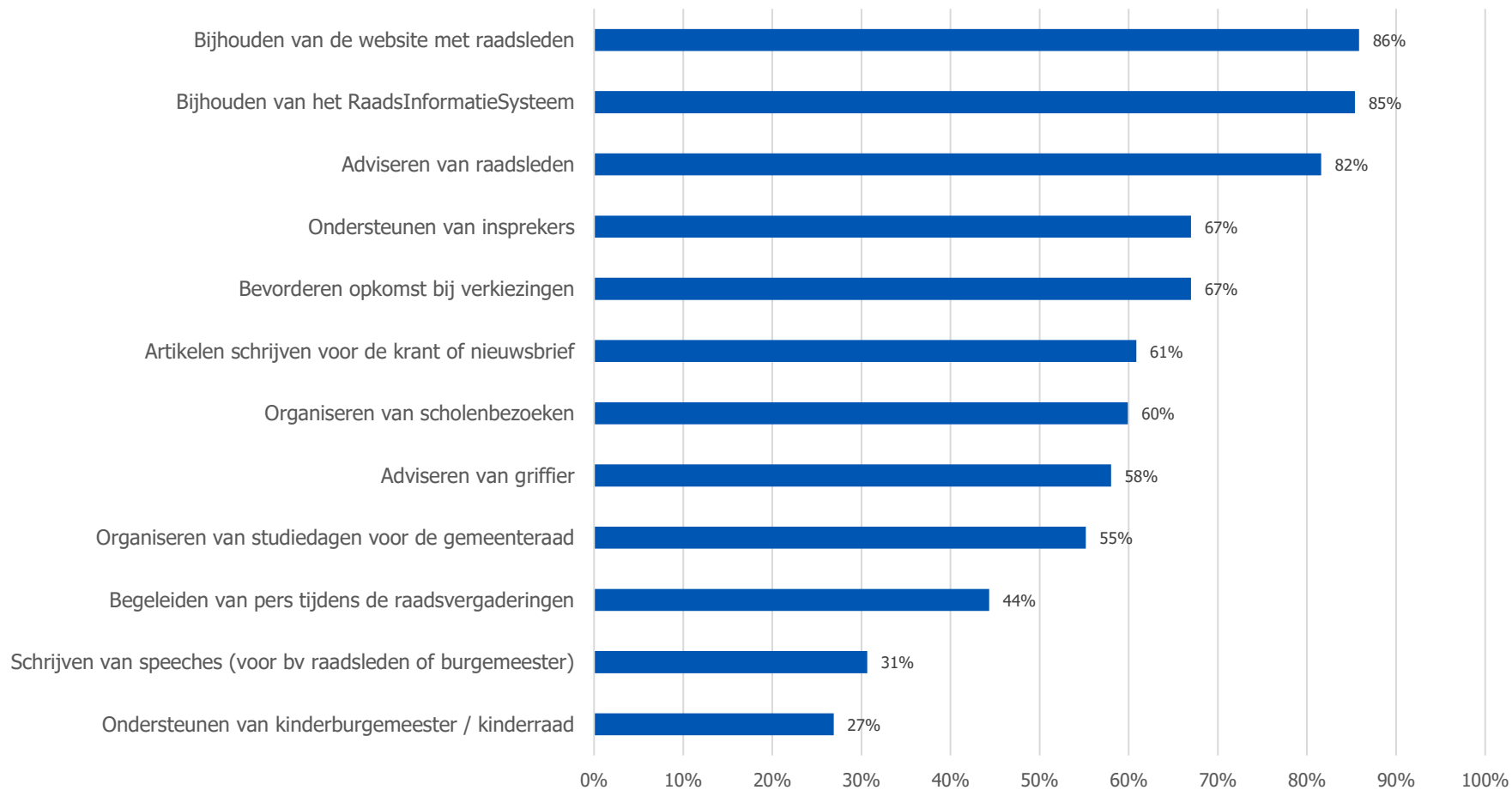
Dat betekent dat bij **de helft** van de respondenten **geen raadscommunicatieadviseur** werkt. Logisch is dat dit aandeel bij kleine gemeenten (veel) groter is dan bij grote gemeenten.

De meerderheid van de raadscommunicatieadviseurs heeft geen volledige werkweek beschikbaar om communicatie vorm te geven: **68%** heeft voor **minder dan 1 FTE** deze functie.

Ten opzichte van 2018 zien we wel een **verschuiving** van "inhuur" vanuit de ambtelijke organisatie, naar in dienst van de griffie.

Werkzaamheden die griffie uitvoert

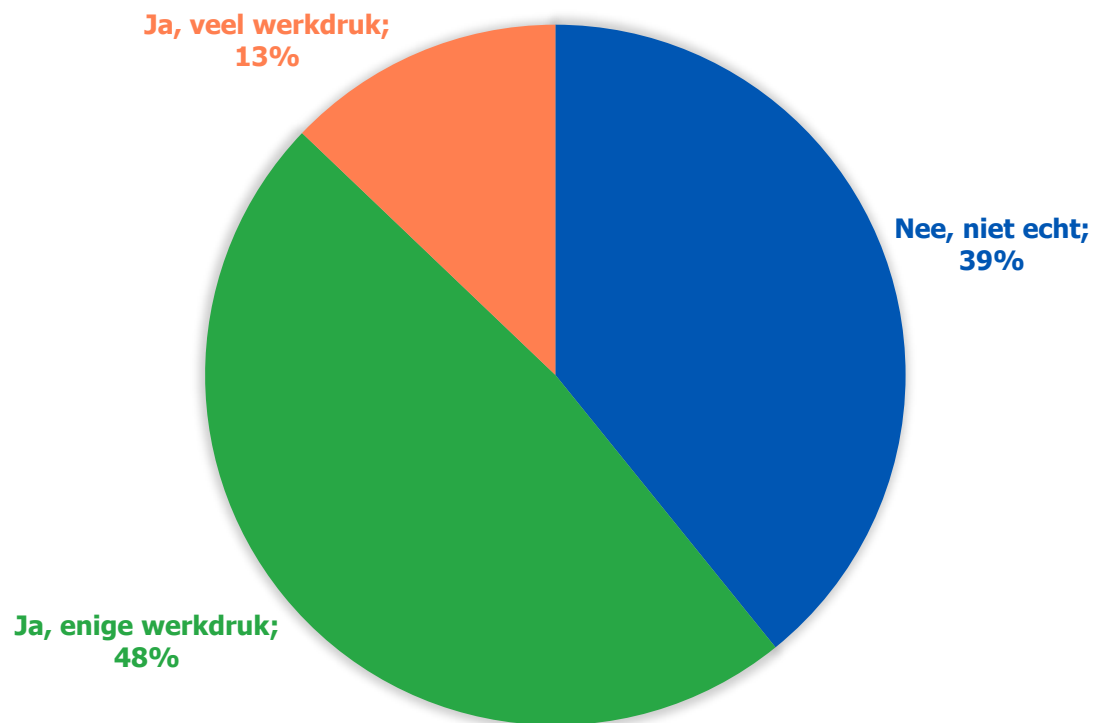
Ondanks dat de meerderheid geen volledige werkweek heeft om werkzaamheden op het gebied van communicatie op te pakken, wordt er wel het een en ander verwacht van de griffie.

Uiteraard moeten de **website** en het **RIS** worden bijgehouden, maar **raadsleden** moeten ook **geadviseerd** worden.

In de categorie *anders* worden nog het bijdragen aan **onboarding** genoemd, het verzorgen van **persberichten**, het organiseren van **werkbezoeken**, **interne communicatie** met de ambtelijke organisatie en het **schrijven van een communicatieplan**, met alles wat daaruit volgt.

Ervaren van werkdruk

Een meerderheid van **61%** van de respondenten ervaart **enige of veel werkdruk**.

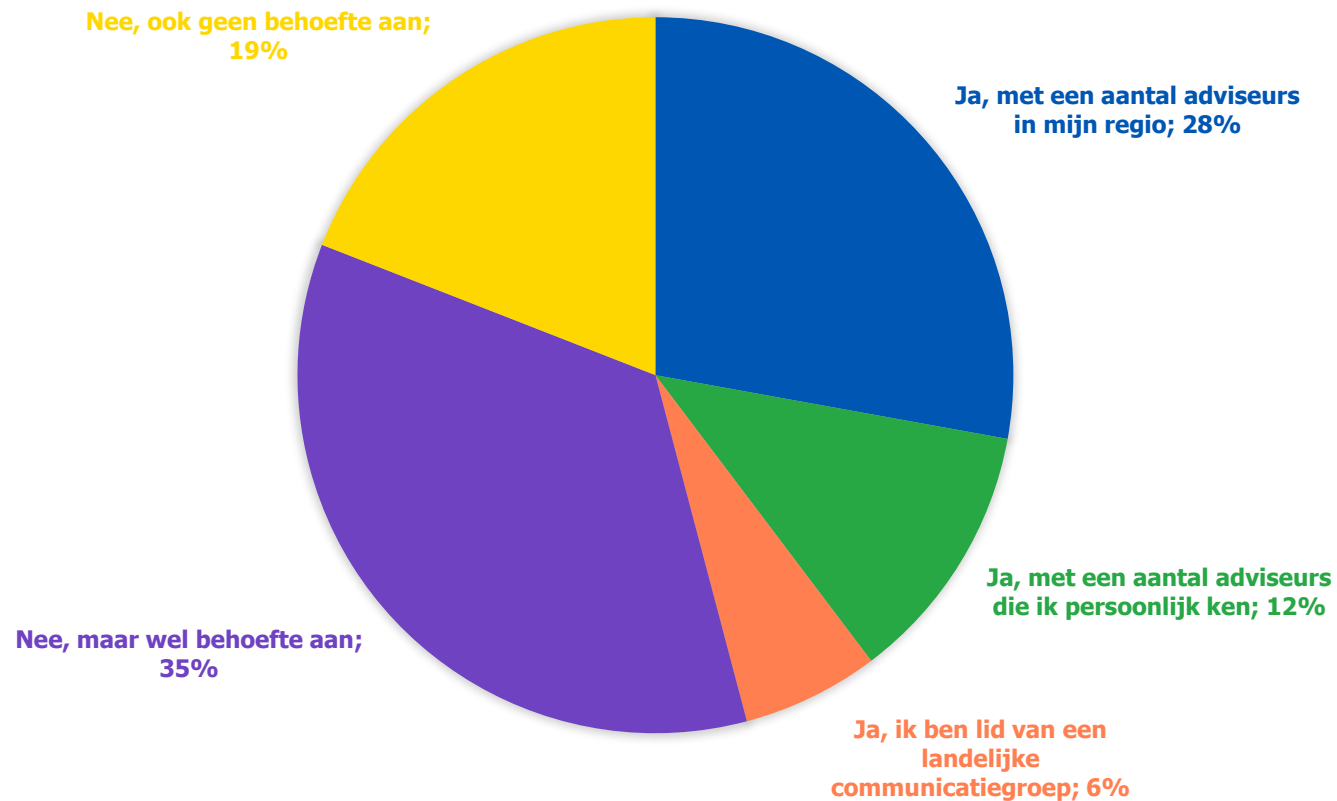
Het feit dat de meeste raadscommunicatieadviseurs hun werk in minder dan een volledige werkweek moeten doen, lijkt hier een belangrijke reden.

Citaat uit de focusgroep: *"Alles wat ik bedenken moet ik ook zelf uitvoeren. En dan kies ik er in alle drukte soms dan toch maar voor om iets niet te doen."*

Een aantal respondenten heeft aangegeven "nee, niet echt" te hebben ingevuld, omdat zij de vraag moesten beantwoorden. Zij hebben echter geen communicatieadviseur, waardoor het percentage dat werkdruk ervaart feitelijk nog hoger is.

Contact met andere raadscommunicatieadviseurs

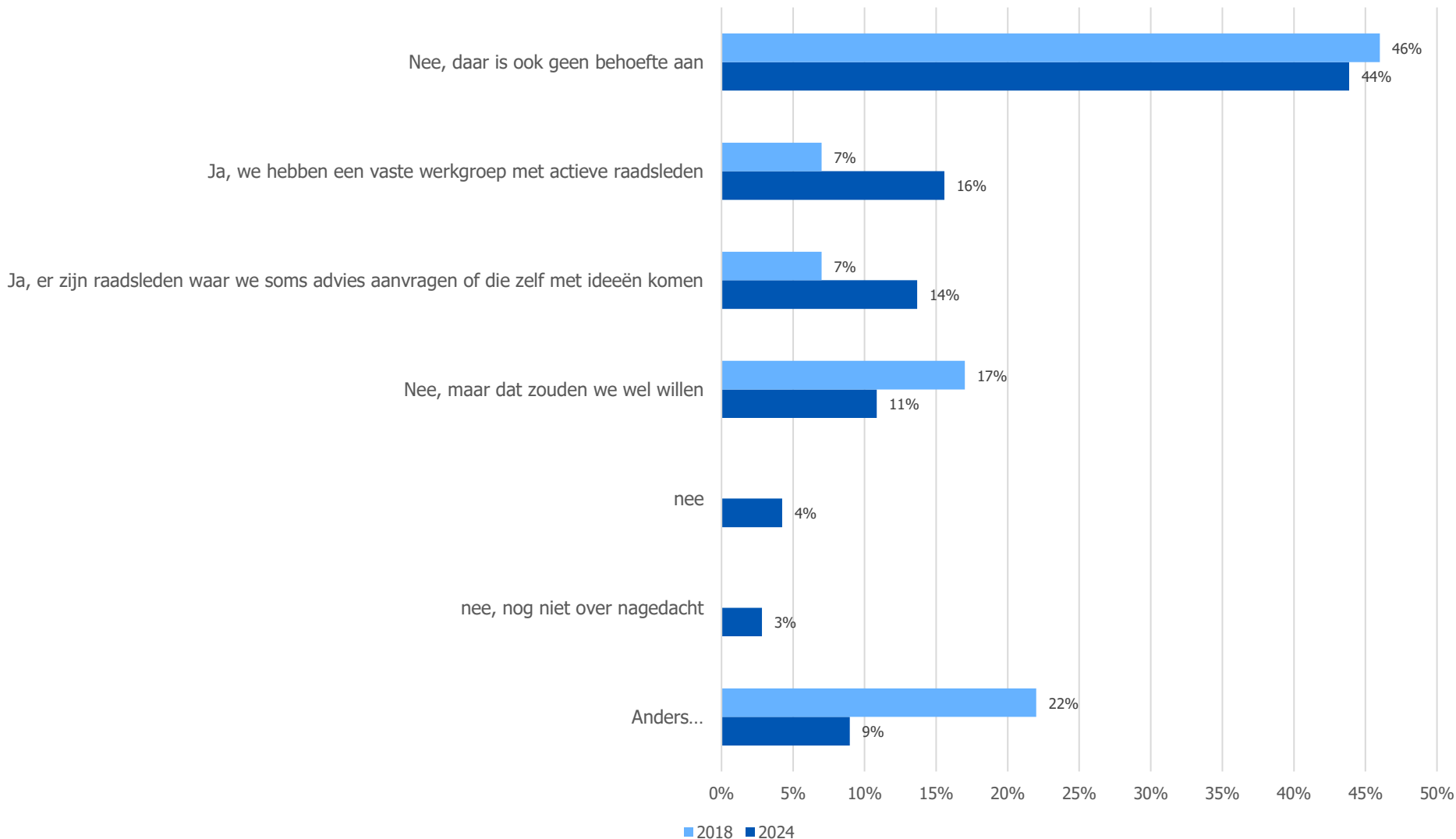

Bijna de helft (46%) van de respondenten heeft in enige vorm **contact** met andere raadscommunicatieadviseurs.

Iets meer dan een derde heeft dat **niet**, maar heeft daar wel **behoefte** aan.

Is er een ondersteunende werkgroep van raadsleden

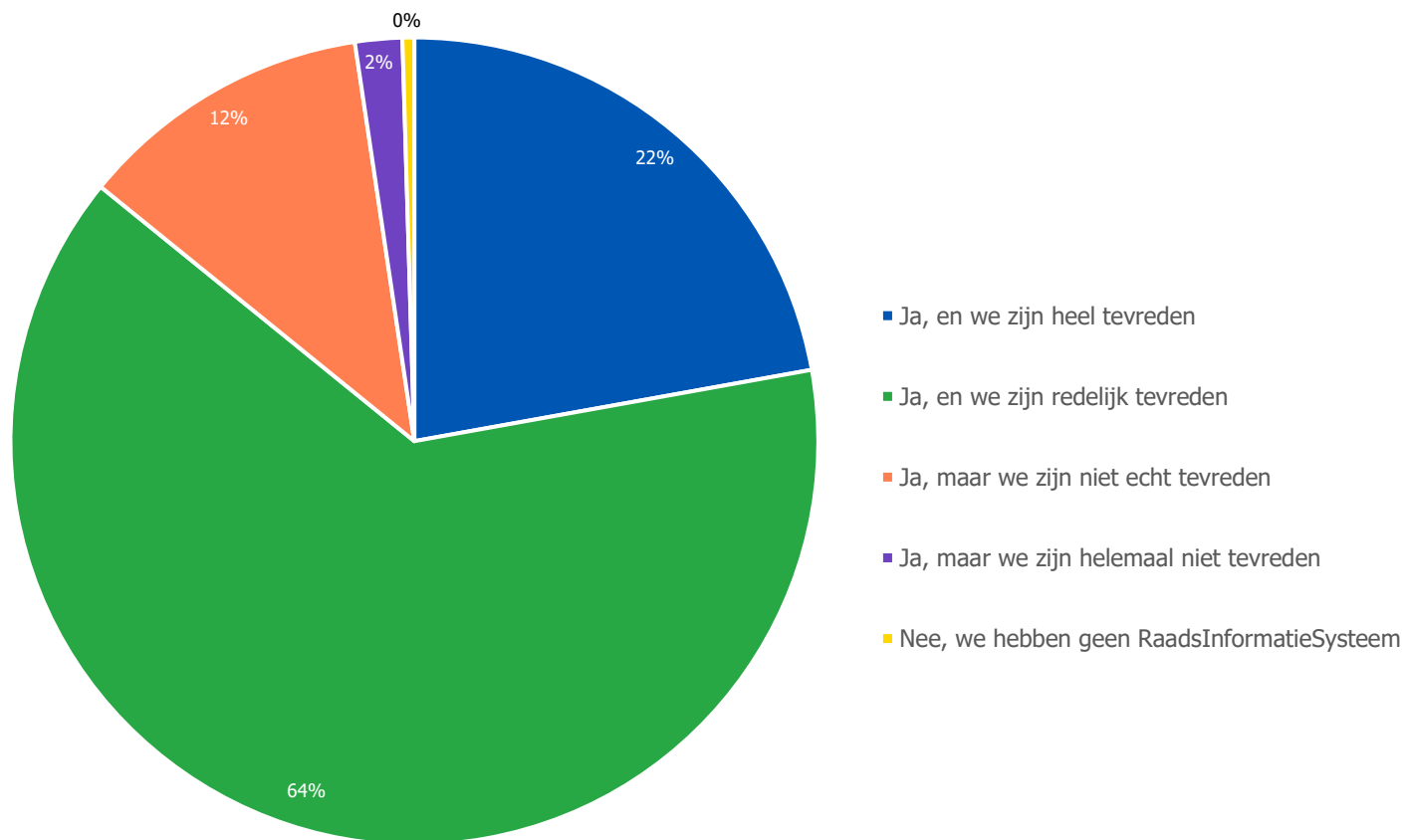

De meerderheid (**44%**) van de respondenten blijft aangeven dat er **geen behoefte** is aan een ondersteunende werkgroep met raadsleden voor communicatie.

In de categorie *anders* wordt er vooral aangegeven dat er een werkgroep was, maar dat deze **niet meer actief** is, dat er **geen capaciteit** voor is, of dat er nog **niks is uitgewerkt** hiervoor.

Het Raadsinformatiesysteem (RIS)

Eén van de belangrijkste werkzaamheden van de raadscommunicatieadviseur is het bijhouden van het RIS.

64% van de respondenten geeft aan redelijk tevreden te zijn met het RIS dat ze moeten bijhouden.

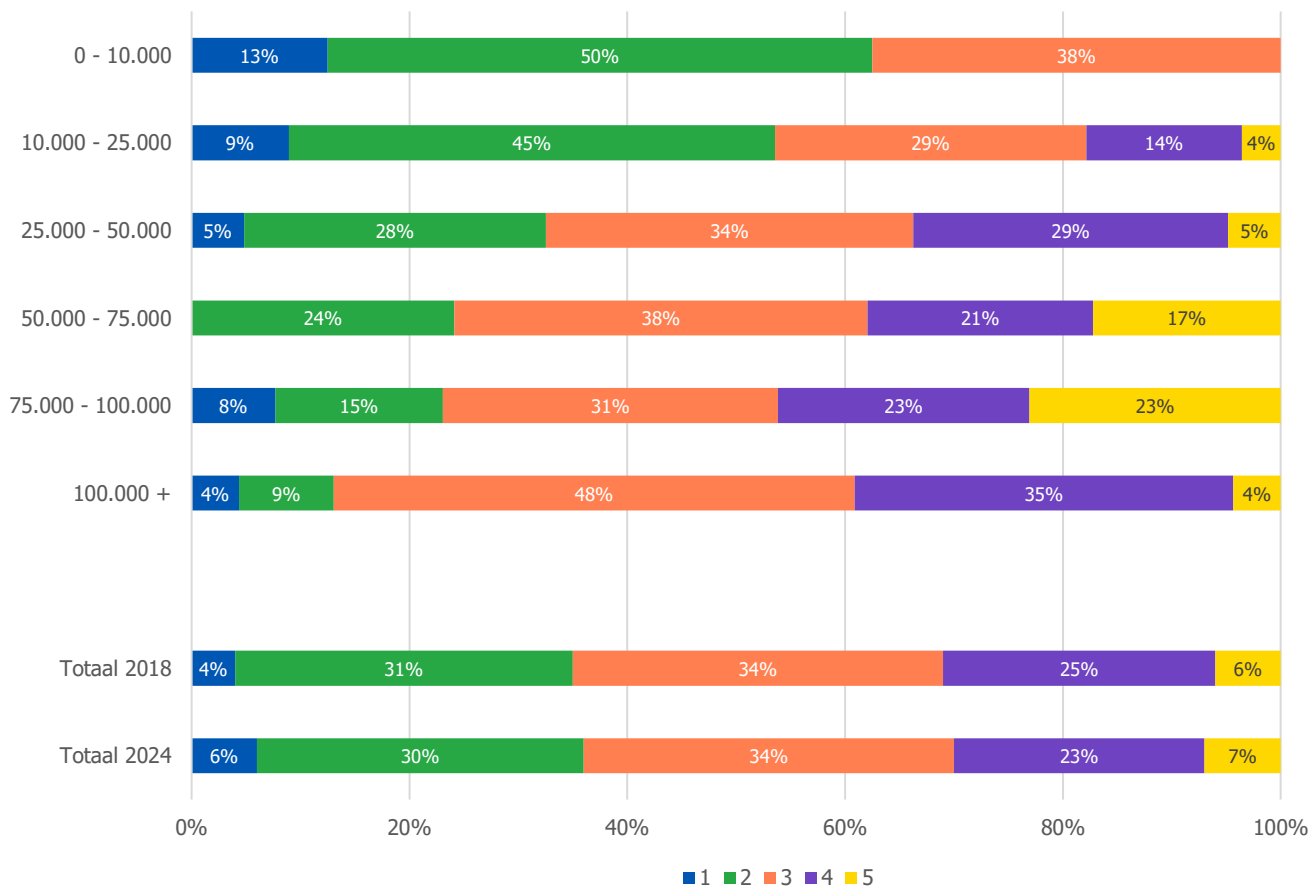
De belangrijkste negatieve punten die worden genoemd zijn (1) de beperkte mogelijkheden van de **zoekfunctie**, (2) de beperkte mogelijkheden om het RIS naar **eigen wens uit te breiden/ in te richten** en (3) **de interface/ het design** van het RIS ("het ziet er nogal saai uit").

3. Stand van zaken communicatie

Hoe actief communiceert de griffie namens de gemeenteraad

Op een schaal van 1 t/m 5 scoren de meeste respondenten zichzelf een **3**.

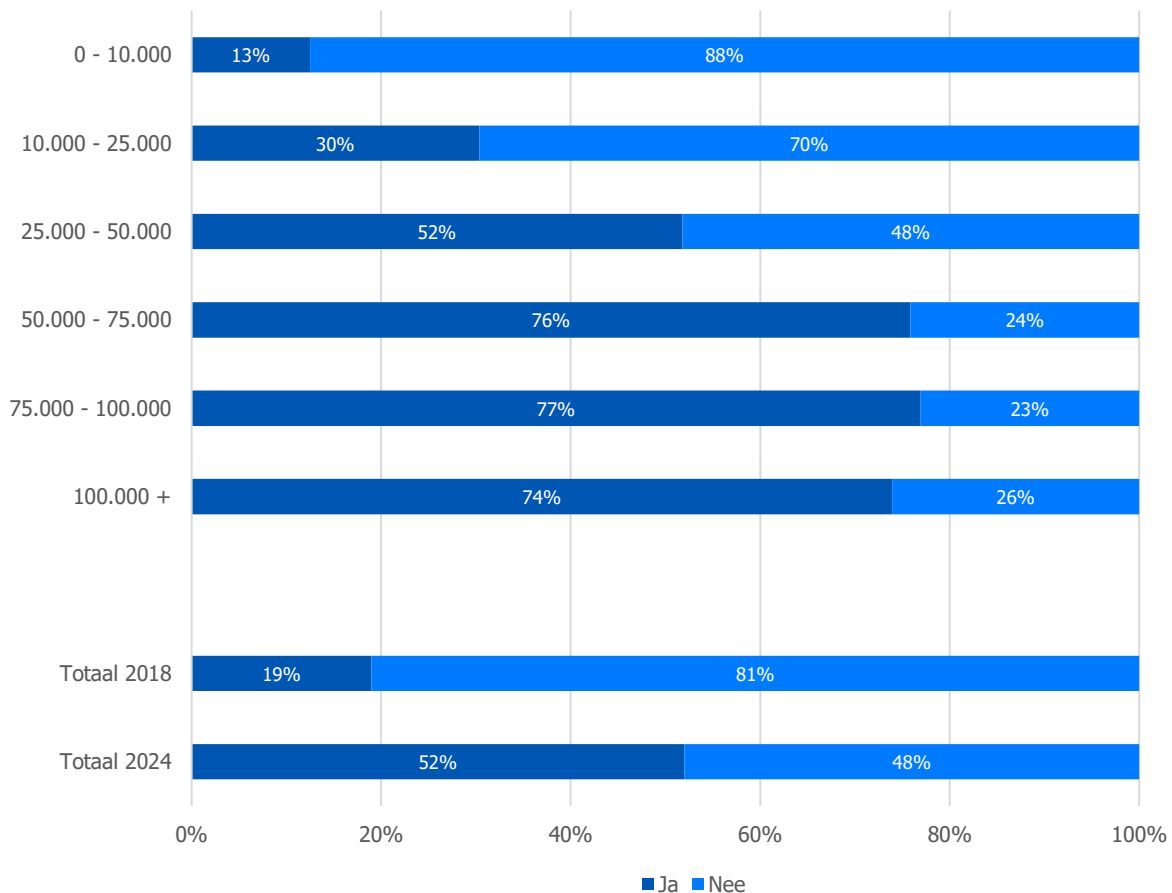
Tellen we score 1 en 2 (niet of nauwelijks) en score 4 en 5 (veel tot heel veel) bij elkaar op, dan valt op dat de score meer gaat richting **score 1 en 2**.

Deze cijfers zijn niet gewijzigd ten opzichte van 2018. Er wordt blijkbaar dus niet meer (of minder) gecommuniceerd.

Opvallend is dat **bijna de helft** van de respondenten van gemeenten tussen de **75.000 en 100.000** inwoners vindt dat zij **heel actief** communiceren (score 4 en 5).

Communicatieplan

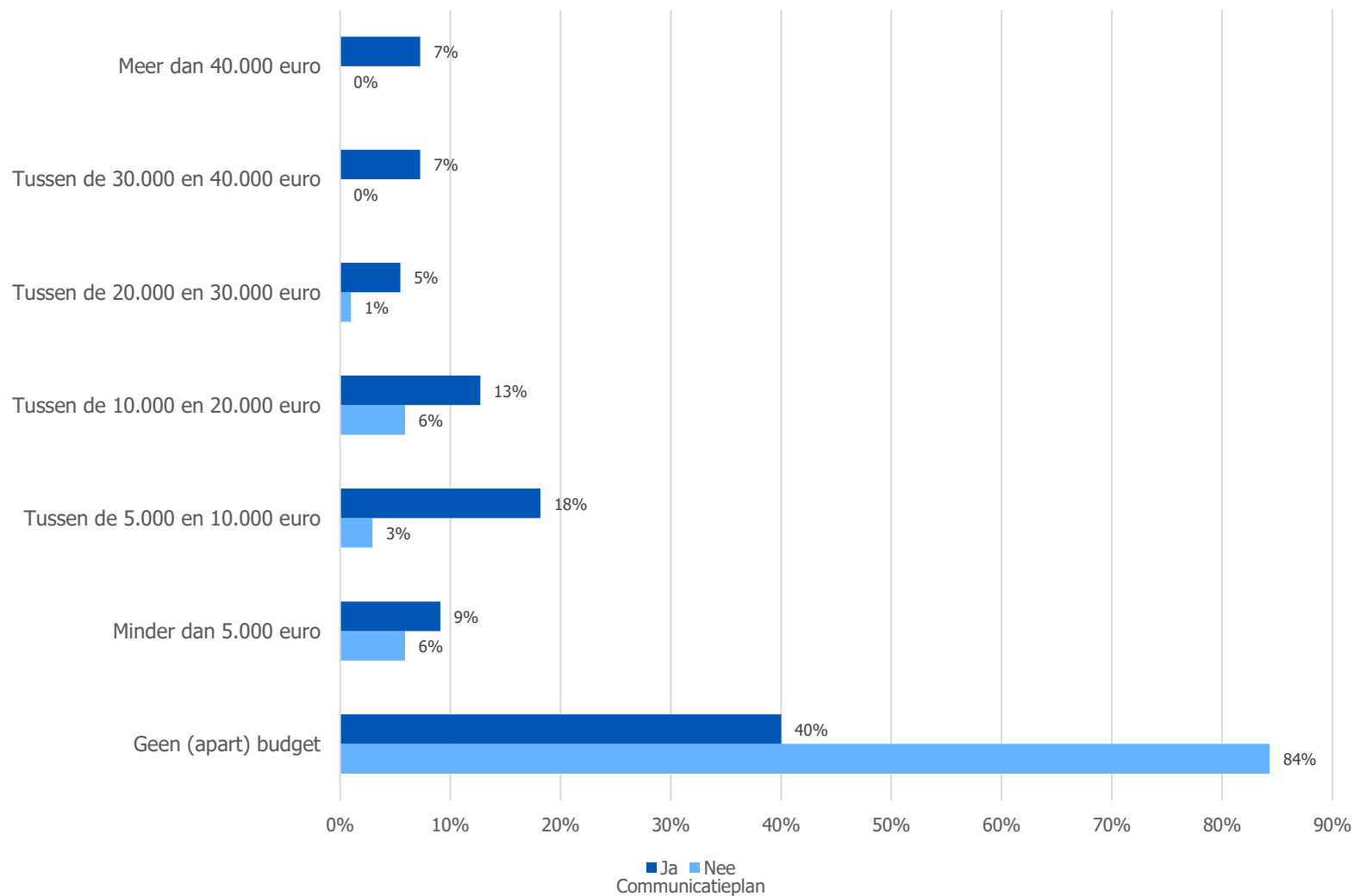
52% van de respondenten geeft in 2024 aan een **communicatieplan** te hebben.

Ook hier is het duidelijk dat **grotere gemeenten vaker** een communicatieplan hebben, al valt op dat dit percentage bij de 100.000+ gemeenten iets lager ligt dan bij de gemeenten tussen de 50.000 en 100.000 inwoners.

In **2018** gaf **19%** van de respondenten aan een communicatieplan te hebben.

Beschikbaar budget

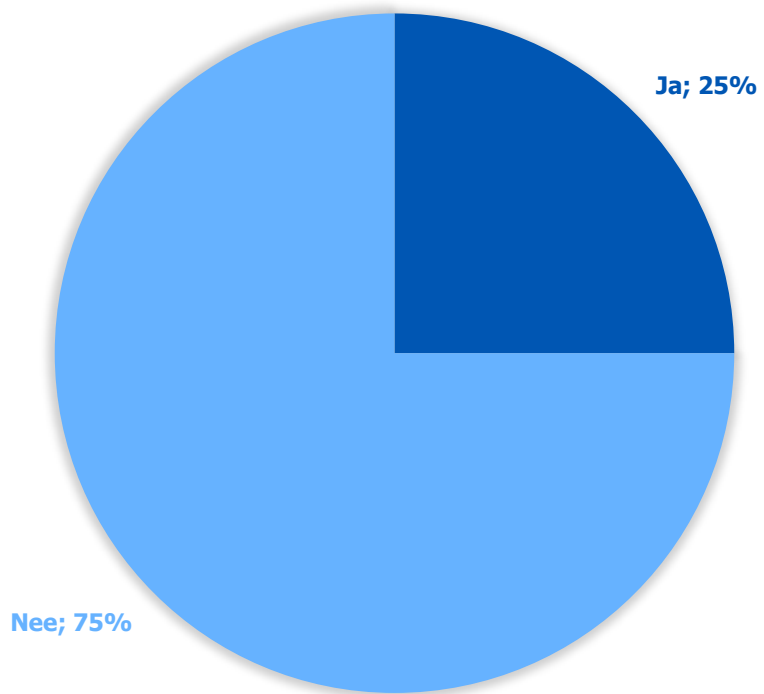

40% van de respondenten die een communicatieplan hebben, geeft aan dat zij **geen (apart) budget** hebben voor communicatie. Van de respondenten die **geen communicatieplan** hebben, is dat **84%**.

De meeste respondenten die wel budget hebben, hebben een budget tussen de **5.000 en 10.000 euro**.

Heeft de griffie een eigen huisstijl

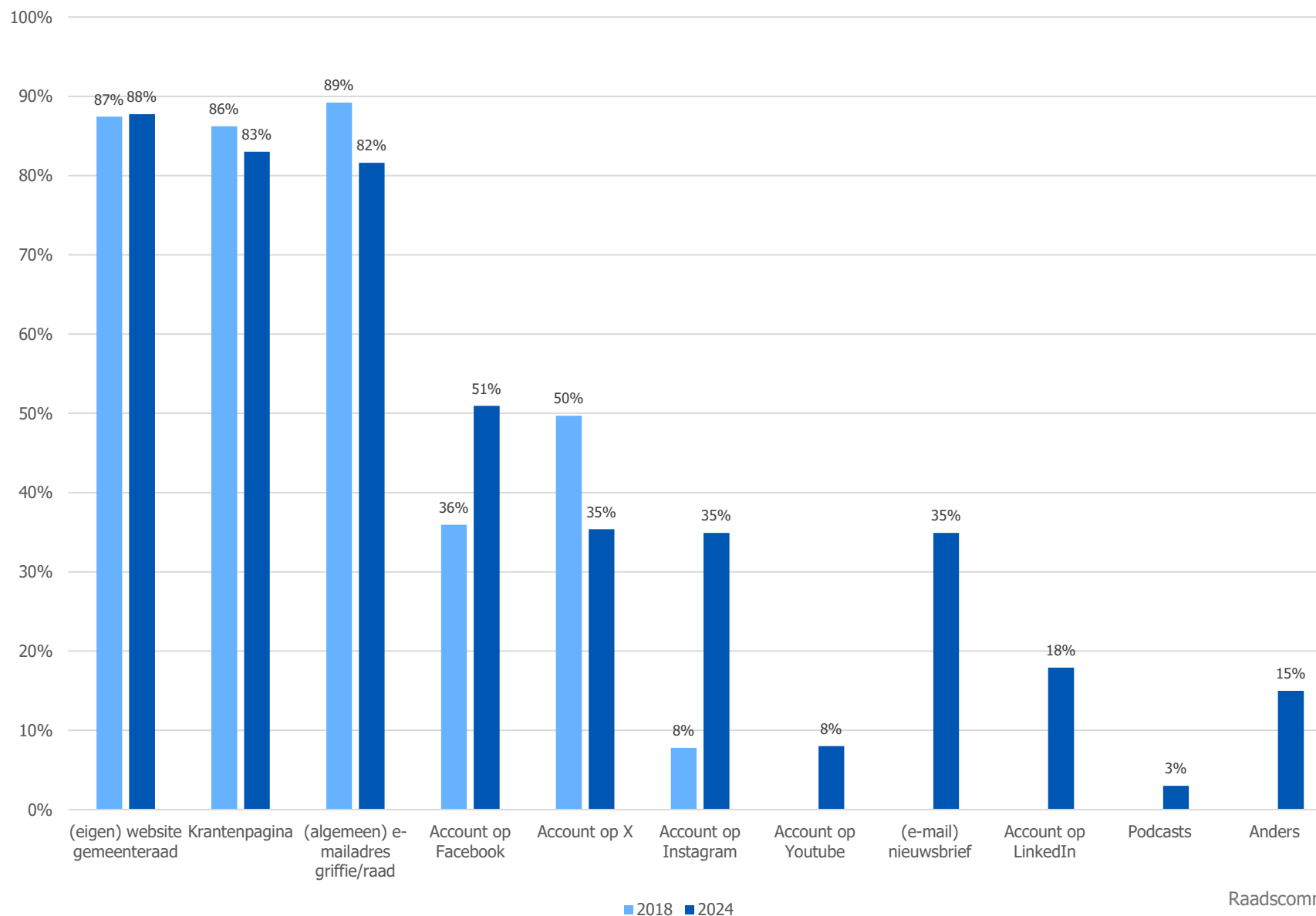
Een kwart van alle respondenten geeft aan dat de gemeenteraad een **eigen huisstijl** heeft.

In 2018 gaf **28%** van de respondenten aan een eigen huisstijl te hebben voor de gemeenteraad.

Conclusie kan getrokken worden dat de overgrote meerderheid van de griffies nog gebruik maakt van de **huisstijl van de gemeente**.

Welke kanalen gebruikt de griffie

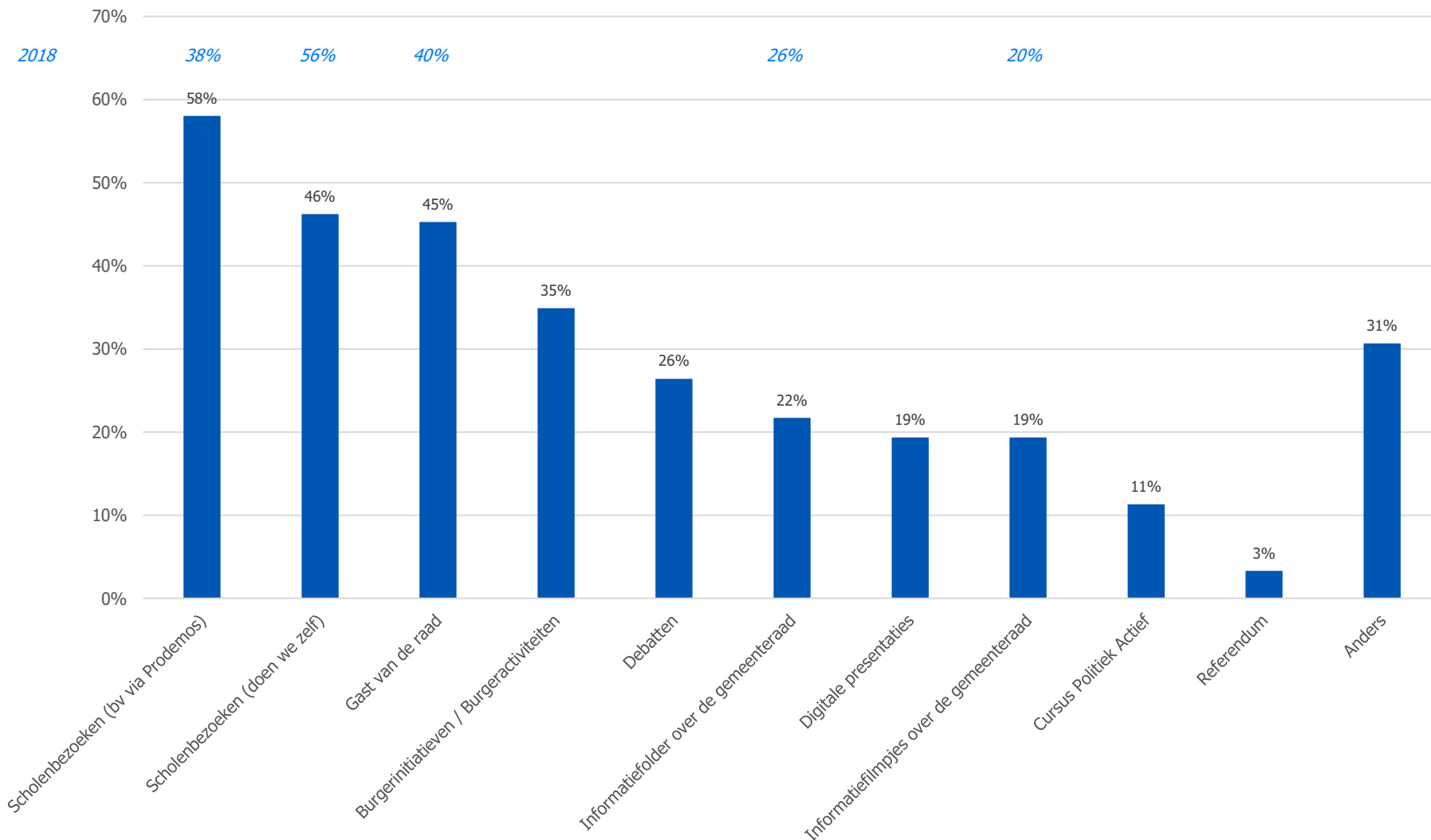
De drie meest gebruikte kanalen blijven de **eigen website**, de **krantenpagina** en het (algemene) **e-mailadres** van de griffie.

Sinds 2018 zijn griffies meer gebruik gaan maken van sociale media. **Facebook**, **Instagram** en (in mindere mate) **LinkedIn** worden ingezet, terwijl **X** (voorheen Twitter) duidelijk op z'n **retour** is.

In de categorie *anders* wordt vooral genoemd dat gebruik wordt gemaakt van de **algemene kanalen van de gemeente en lokale media**.

Van welke instrumenten maakt de griffie gebruik?

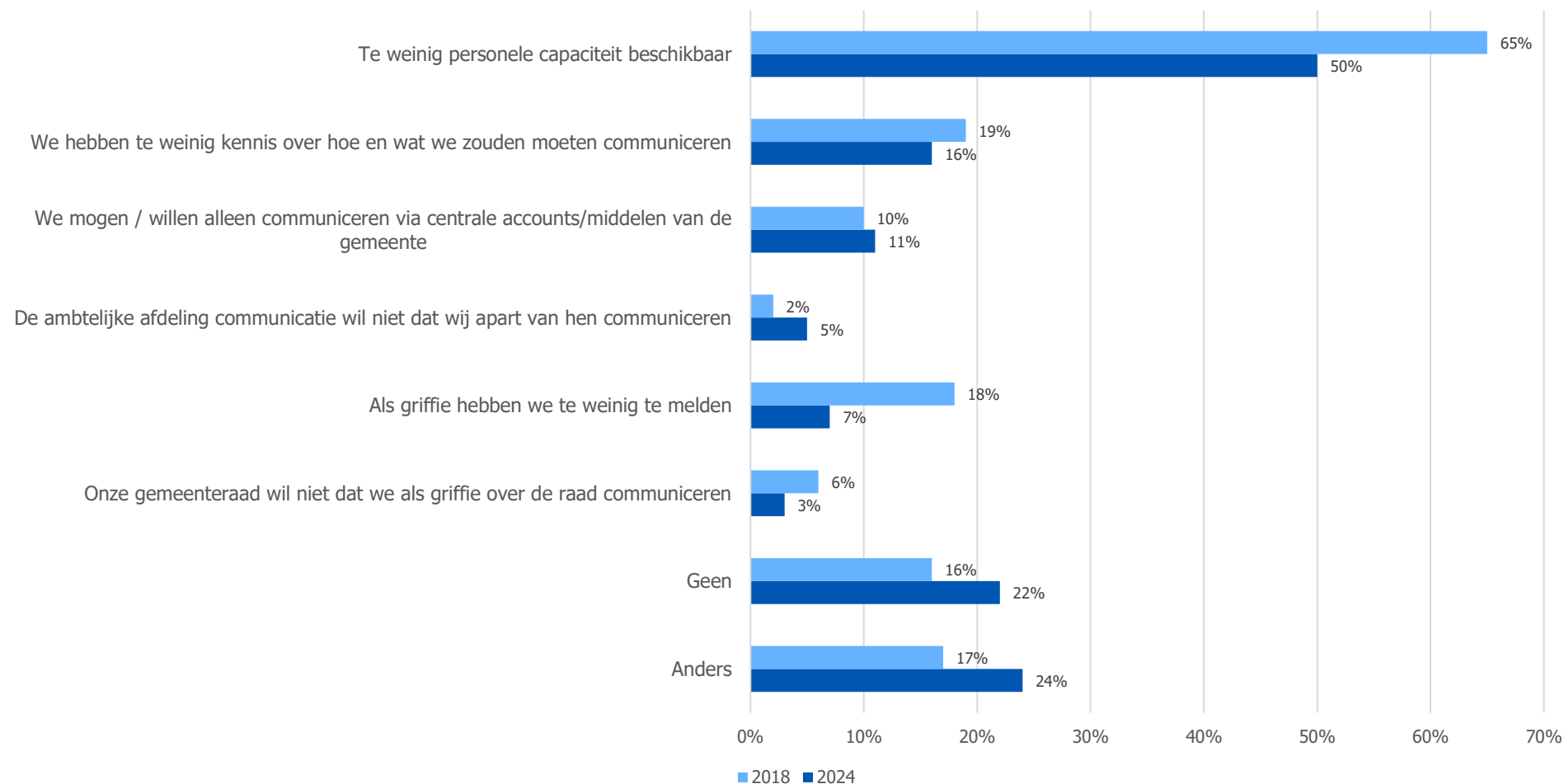
De meeste respondenten maakt gebruik van **scholenbezoeken** (58% en 46%) en **Gast van de Raad** (45%).

Scholenbezoeken worden ten opzichte van het onderzoek in 2018 **vaker** georganiseerd door **externe partijen**, zoals bijvoorbeeld Prodemos en minder vaak door griffies zelf.

In de categorie *anders* worden nog zaken genoemd als de **kinderraad/-burgemeester, gastlessen op scholen, cursus politiek actief voor inwoners en werkbezoeken.**

De drempels die worden ervaren bij communicatie namens de raad

Te weinig personele capaciteit blijft de belangrijkste drempel die wordt ervaren bij communicatie. Toch laat het onderzoek zien dat dit gezakt is van **65%** respondenten die dit ervaart in **2018**, naar **50%** in **2024**.

Ongeveer **een vijfde** van de respondenten ervaart **geen drempels**.

In de categorie *anders* zijn de belangrijkste antwoorden dat er **geen communicatieplan** is, de **ambtelijke organisatie** dwars ligt, de **betrokkenheid van de raad** laag is en dat het **communiceren zonder politieke kleuring** lastig is.

4. Uitkomsten focusgroep raadscommunicatieadviseurs

22 januari 2025

Samenvatting focusgroep raadscommunicatie | 1

1. Verschillen in raadscommunicatie zijn (te) groot

Eén van de belangrijkste conclusies is dat we op veel manieren verschillen. In grootte van gemeenten, maar ook in de wijze waarop we invulling geven aan raadscommunicatie. Belangrijk wordt gezien dat misschien in eerste instantie nog niet eens de grootte van de gemeente van invloed is op de aanwezigheid van raadscommunicatie, maar nog eerder het geloof in raadscommunicatie vanuit een griffier/griffie en raadsleden. Waarbij ook wordt aangegeven dat ook de raad heel divers is, dus dat er daar verschillend over het onderwerp wordt nagedacht. En dat een werkgroep met raadsleden vaak dus ook niet werkt, omdat ze vaak vanuit eigen belang redeneren (eigen bubbel). Daardoor zijn in meerdere gemeenten werkgroepen met raadsleden omtrent communicatie ook stopgezet. Hoe kunnen we op zoek naar factoren die ons allemaal binden (en is dat nodig?) en waar de raad het collectief ook niet oneens mee kan zijn?

2. Communicatie tussen raad, college en inwoners

We hebben het gehad over de scheiding en samenwerking tussen raads- en collegecommunicatie. Inwoners begrijpen vaak het onderscheid niet, omdat ze de gemeente als één geheel zien. Veel deelnemers pleiten voor betere samenwerking tussen raad en college, terwijl anderen juist het belang benadrukken van het duidelijk maken van de verschillende rollen. Hoe leggen we het dualisme uit en hoe vertolken ambtenaren, wethouders en raadsleden daar hun eigen rol in, zichtbaar en duidelijk onderscheiden voor inwoners? Hoe onderscheiden we neutrale communicatie namens de gemeenteraad, versus politiek gekleurde communicatie van individuele raadsleden versus inhoudelijk/politiek gekleurde communicatie vanuit het college?

3. Rol en positie van de raadscommunicatieadviseur

Er is discussie over de onafhankelijkheid van de raadscommunicatieadviseur. Sommigen vinden dat deze apart moet staan van de communicatieafdeling van het college vanwege mogelijke belangenconflicten. Anderen benadrukken dat aansluiting bij de gemeentelijke kanalen juist een groter bereik kan geven.

4. Kosten en baten

Er is discussie over hoe je Kosten en Baten van een raadscommunicatieadviseur inzichtelijk zou moeten kunnen maken. Het verhogen van de opkomst bij de verkiezingen is van veel factoren afhankelijk. Wel zou je kunnen kijken naar verbinding met de stad en vertrouwen in de politiek als centrale thema's die eigenlijk binnen elke gemeente wel toepasbaar zijn. Daar zijn harde cijfers in te definiëren, maar betreft in veel gevallen ook het planten van zaadjes (en dat is moeilijk/niet te meten)

Samenvatting focusgroep raadscommunicatie | 2

5. Betrekken van inwoners en jongeren bij de democratie

Het activeren van inwoners en jongeren wordt als cruciaal gezien, maar resultaten zijn vaak moeilijk meetbaar. Initiatieven zoals cursussen 'Politiek Actief', burgerschapslessen op scholen en directe interactie via sociale media dragen bij aan betrokkenheid. Doelstellingen (kosten/baten) kunnen daarmee concreet worden gemaakt, zoals het minimaal één keer in hun schoolcarrière bereiken van alle jongeren tussen 4 en 18 jaar.

6. Verkiezingen

Belangrijk is dat raadscommunicatie vier jaar lang de betrokkenheid kan verhogen, in tegenstelling tot drie maanden voor de verkiezingen op te roepen dat mensen moeten gaan stemmen. Dat wekt ook weerstand op. Bij verkiezingen wordt er in veel gemeenten toch (veel) meer gevraagd van de griffie/raadscommunicatieadviseur. Vaak zonder budget voor extra capaciteit. Gesproken wordt ook over de stemwijzer en hoe daar advies op gegeven kan worden om deze meer relevante inhoud te geven. Bijvoorbeeld om cijfermatig te onderbouwen wat de belangrijkste onderwerpen zijn voor inwoners op dat moment.

7. Sociale media als communicatiekanaal

Sociale media worden gezien als een nuttig middel om inwoners te informeren en betrekken, maar interactie blijft een uitdaging. Raadsleden zijn vaak terughoudend vanwege negatieve reacties of kritiek. Stories op sociale media worden als een laagdrempelige oplossing gebruikt om te informeren zonder veel interactie uit te lokken. Bij veel gemeenten nu het (ethische) gesprek of er nog wel gebruik gemaakt kan worden van X en Facebook. Tegelijkertijd blijven het kanalen waar inwoners zijn. Zichtbaarheid blijft ook belangrijk.

8. Nieuwe technologieën en uitdagingen

AI, zoals ChatGPT, wordt steeds vaker gebruikt door raadsleden, bijvoorbeeld voor het schrijven van vragen. Dit roept nieuwe vragen op over training, ethiek en het gebruik binnen de raad. Grotere gemeenten lijken hierin voorop te lopen, terwijl kleinere gemeenten dit nog moeten oppakken.

4. Raadscommunicatie vanuit perspectief raadsleden

Respondenten onderzoek

	0 - 10.000	10.000 - 25.000	25.000 - 50.000	50.000 - 75.000	75.000 - 100.000	100.000 +	onbekend	Totaal	Totaal 2022
50PLUS	0	0	0	0	0	3		3	24
CDA	1	8	14	8	1	6		38	1.105
ChristenUnie	0	1	2	11	2	1		17	305
ChristenUnie/SGP	0	0	1	0	0	0		1	101
D66	1	4	13	0	4	5		27	620
Forum voor Democratie	0	0	0	0	1	0		1	50
GroenLinks	1	4	5	5	2	6		23	546
PvdA	0	9	13	7	2	6		37	560
PvdA/GroenLinks	0	0	3	2	0	0		5	164
Partij voor de Dieren	0	0	0	0	0	4		4	63
PVV	0	0	0	1	0	0		1	61
SGP	0	0	3	0	0	0	1	4	229
SP	0	1	2	2	1	4		10	173
VVD	0	6	10	3	0	7	1	27	1.000
Lokale partij	4	22	42	22	4	11		105	2.991
Anders	1	5	6	3	1	7		23	245
Totaal gereageerd	8	60	114	64	18	60		326	8.237
Percentage gereageerd:									3,96%

Respondenten	Ingevuld	Totaal in Nederland	% ingevuld
0 - 10.000	4	12	33%
10.000 - 25.000	36	101	36%
25.000 - 50.000	58	134	43%
50.000 - 75.000	25	42	60%
75.000 - 100.000	11	21	52%
100.000 +	24	32	75%
	158	342	46%

Het onderzoek is ingevuld door **326** respondenten. Daarmee vertegenwoordigen zij **3,96%** van de totale populatie aan raadsleden (na verkiezingen 2022).

De respondenten zijn raadsleden uit **158** gemeenten (46%) in Nederland.

Van **82 gemeenten** heeft er **één raadslid** de vragenlijst ingevuld, van **30 gemeenten twee**. Er waren **twee** gemeenten met respectievelijk **10** en **14** respondenten.

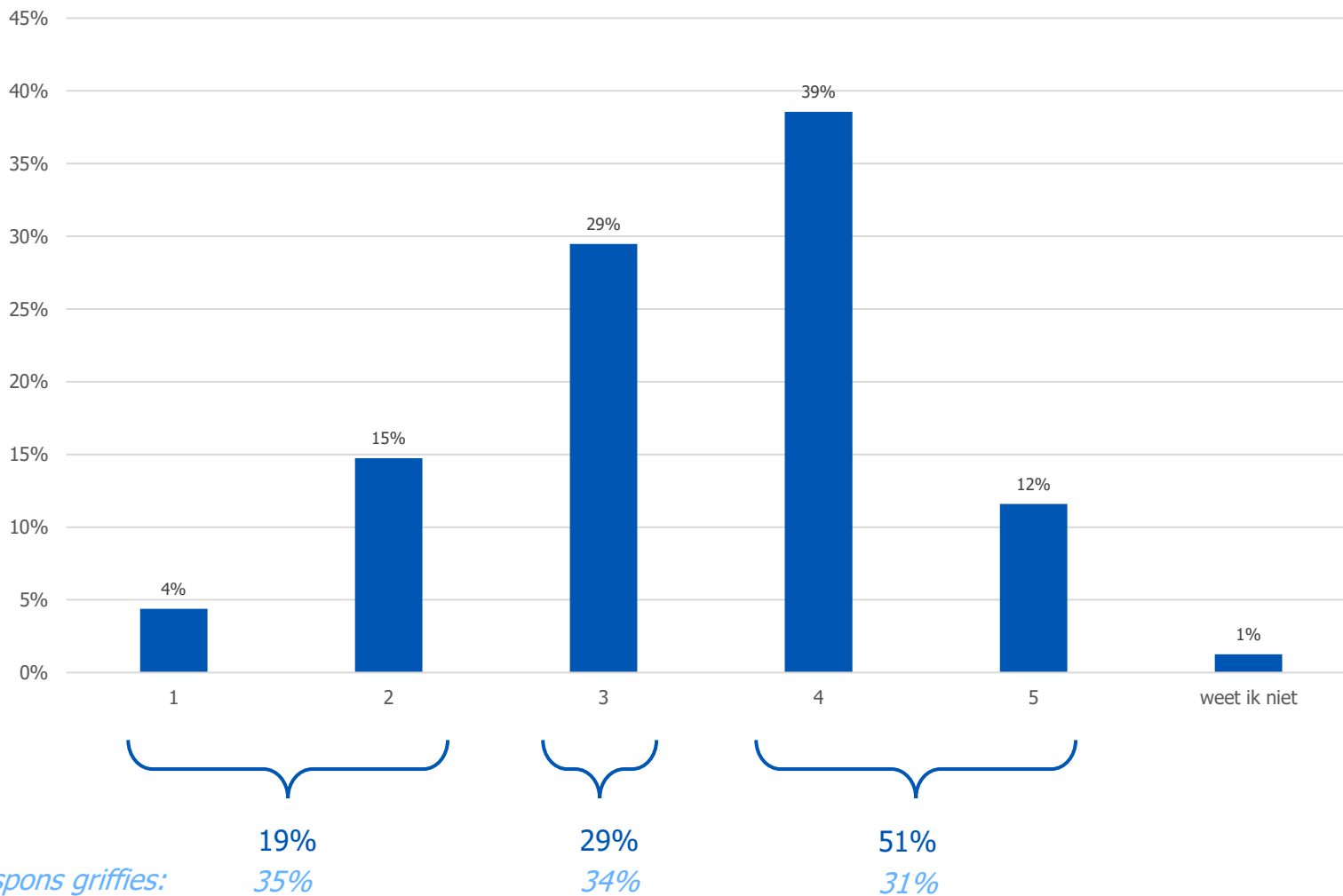
Opvallend is dat in de respons de diversiteit van raadsleden zichtbaar is. Respondenten van **dezelfde gemeente**, geven grotendeels **niet dezelfde antwoorden** op de vragen.

1. Hoe kijken raadsleden aan tegen raadscommunicatie

Hoe actief communiceert de griffie namens de gemeenteraad volgens raadsleden

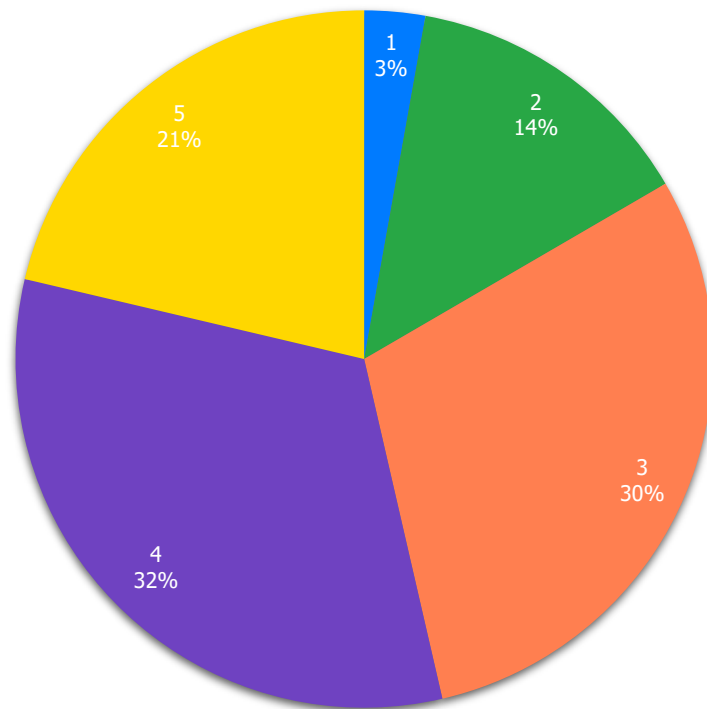
Raadsleden scoren de activiteit op het gebied van raadscommunicatie beduidend hoger dan de collega's van de griffie.

Waar de laatste groep zichzelf gemiddeld een 3 scoren en daarbij neigen naar een score die lager is, geeft **iets meer dan de helft** van de raadsleden aan dat zij hun gemeente al een **4 of 5** scoren.

Respons griffies:

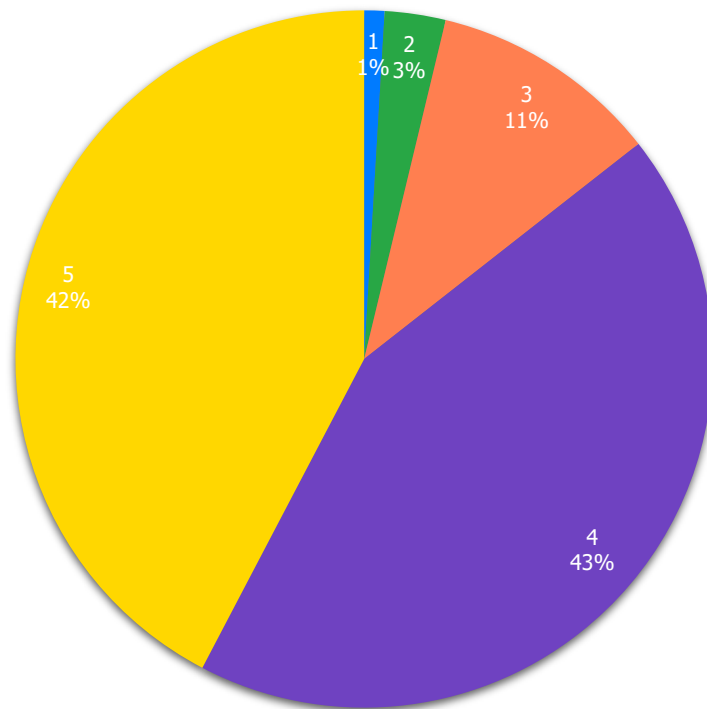
Stelling 1: algemene raadscommunicatie draagt bij aan een grotere zichtbaarheid van mij als raadslid

Iets meer dan de helft (53%) van de raadsleden is er van overtuigd dat algemene raadscommunicatie kan bijdragen aan een grotere zichtbaarheid als raadslid (score 4 en 5).

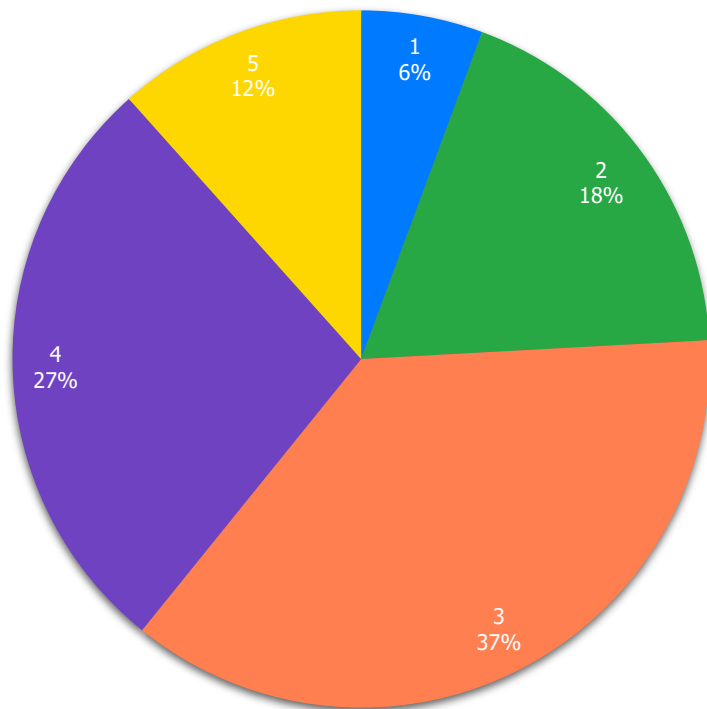
Stelling 2: algemene raadscommunicatie draagt bij aan een grotere zichtbaarheid van de gemeenteraad als geheel

85% van de raadsleden is er van overtuigd dat algemene raadscommunicatie kan bijdragen aan een grotere zichtbaarheid van de gemeenteraad als geheel (score 4 en 5).

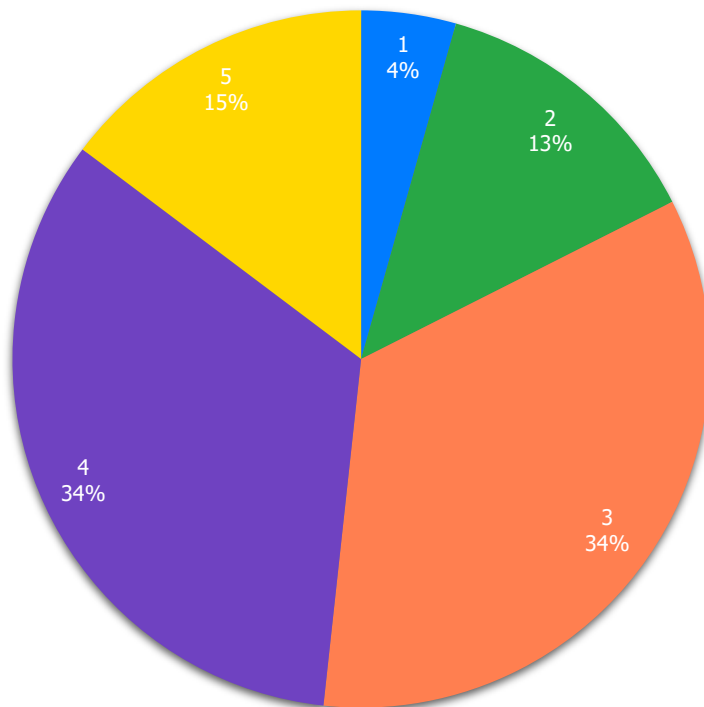
Stelling 3: algemene raadscommunicatie draagt bij aan betere besluitvorming van de gemeenteraad

39% van de raadsleden is er van overtuigd dat algemene raadscommunicatie kan bijdragen aan betere besluitvorming van de gemeenteraad (score 4 en 5). **37%** geeft hierbij een score van **3**.

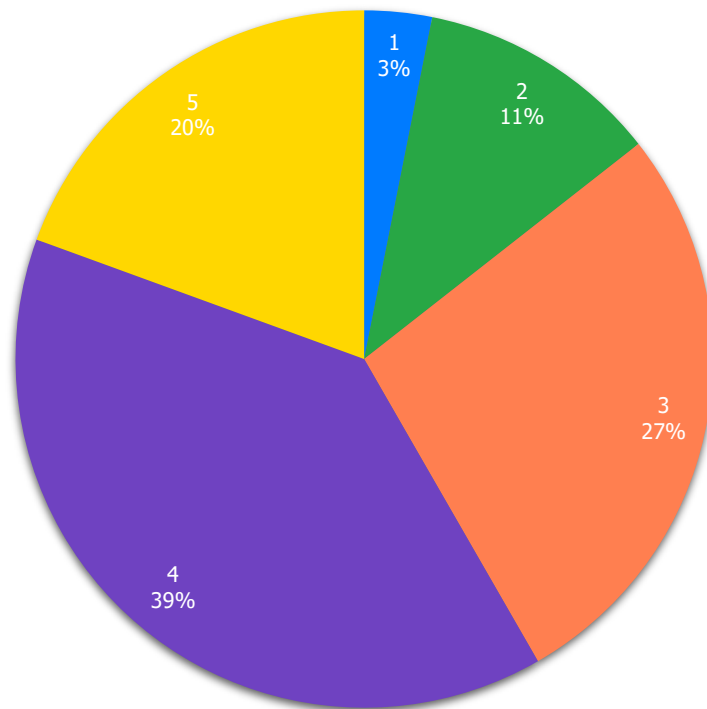
Stelling 4: algemene raadscommunicatie bereikt meer dan communicatie van individuele raadsleden

Bijna de helft van de raadsleden (**49%**) is er van overtuigd dat algemene raadscommunicatie meer kan bereiken dan communicatie van individuele raadsleden (score 4 en 5). Ongeveer **een derde** geeft een score van **3**.

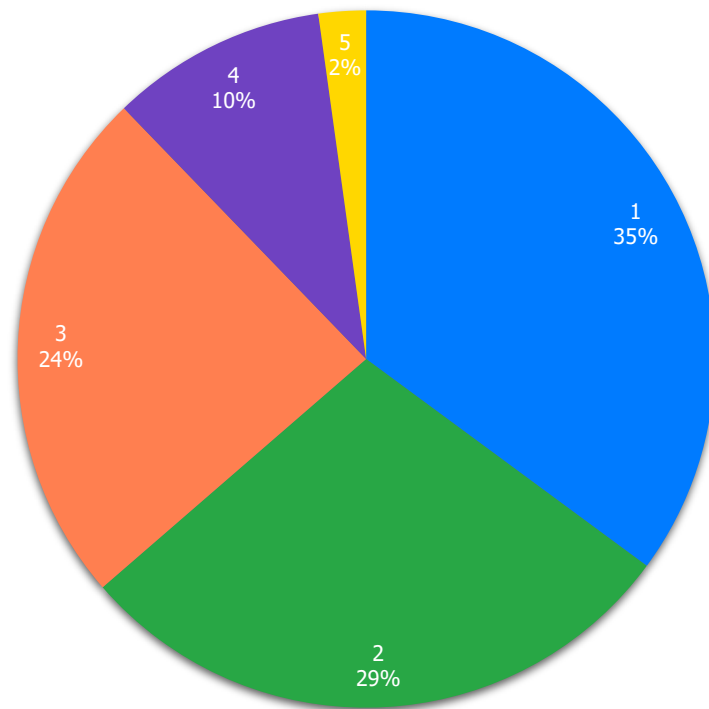
Stelling 5: als raadslid ben ik zelf verantwoordelijk voor mijn zichtbaarheid en communicatie, dus niet de griffie

Bijna **60%** van de raadsleden vindt dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor hun zichtbaarheid en communicatie. En niet de griffie. Bijna **30%** geeft een score van **3**.

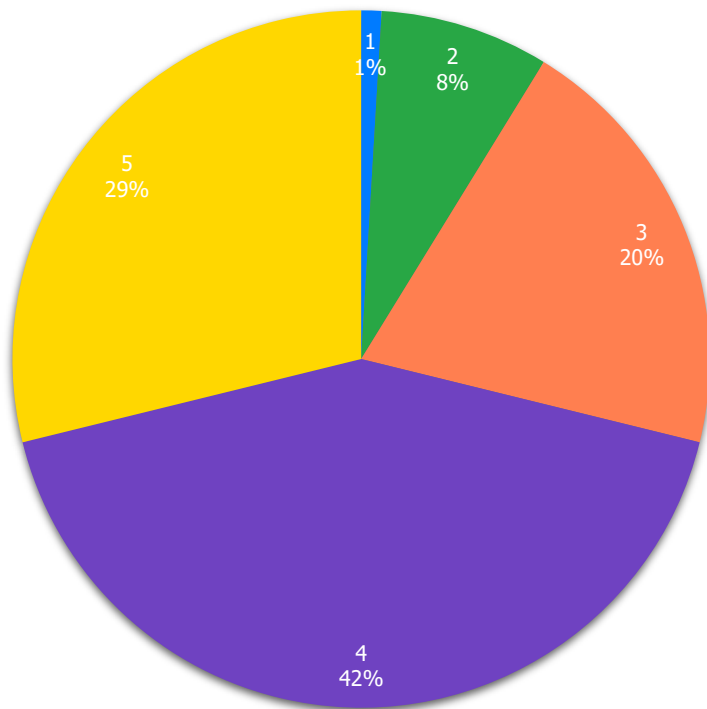
Stelling 6: algemene raadscommunicatie kan niet objectief zijn

64% van de raadsleden is het (totaal) niet eens met de stelling dat raadscommunicatie niet objectief kan zijn (score 1 en 2).

Stelling 7: volledige openheid is het ultieme streven.

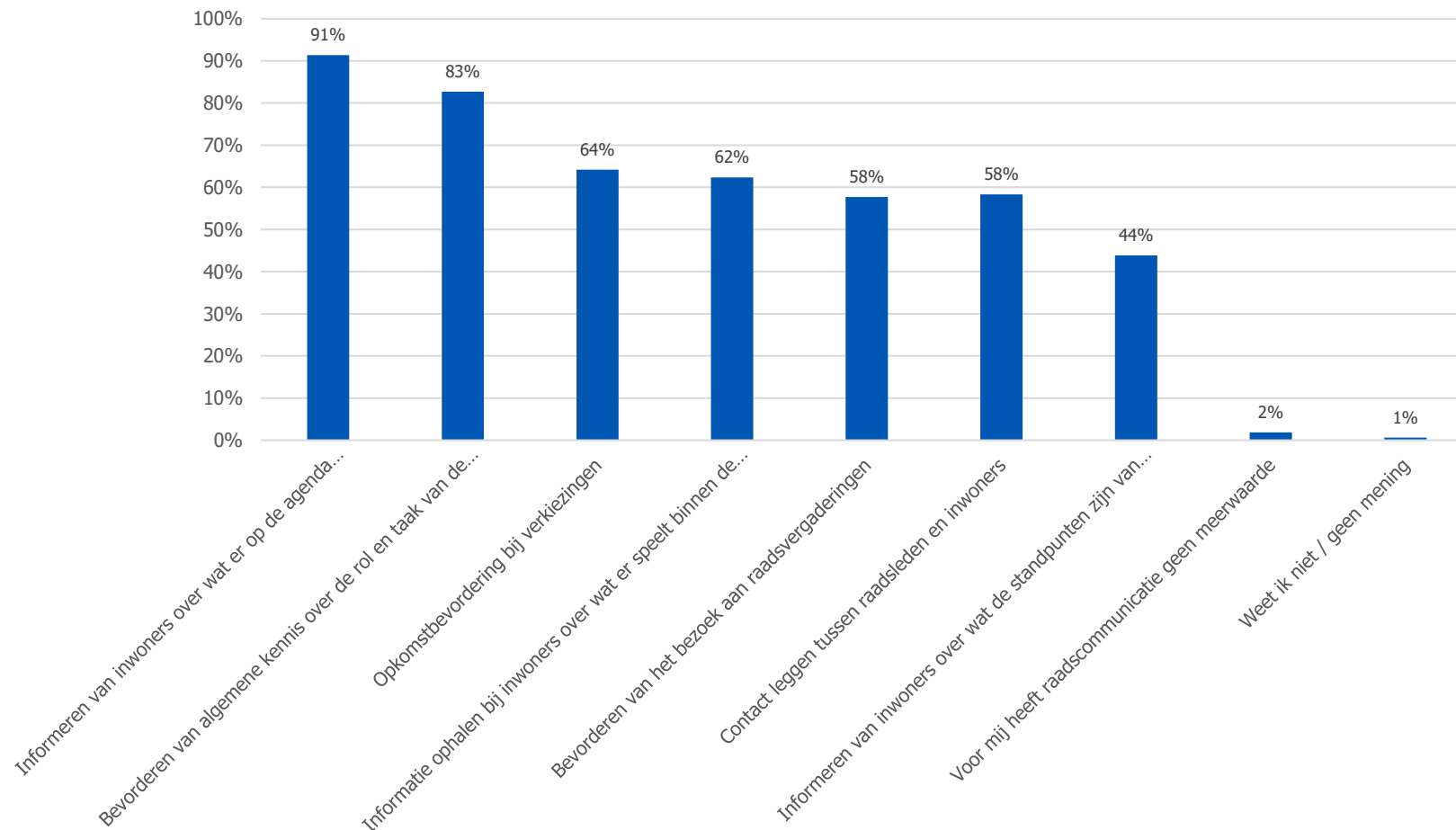

71% van de raadsleden is het (totaal) eens met deze stelling die oproept tot volledige openheid (score 4 en 5).

Volledige openheid betekent dat we moeten streven naar een efficiënt ketenproces waarin de raad samen met inwoners, maatschappelijke partners en de gemeentelijke organisatie, plannen maken, openbaren, bespreken en wegen, erover besluiten, verantwoorden en (vindbaar) bewaren.

Waarin kan raadscommunicatie volgens u van meerwaarde zijn?

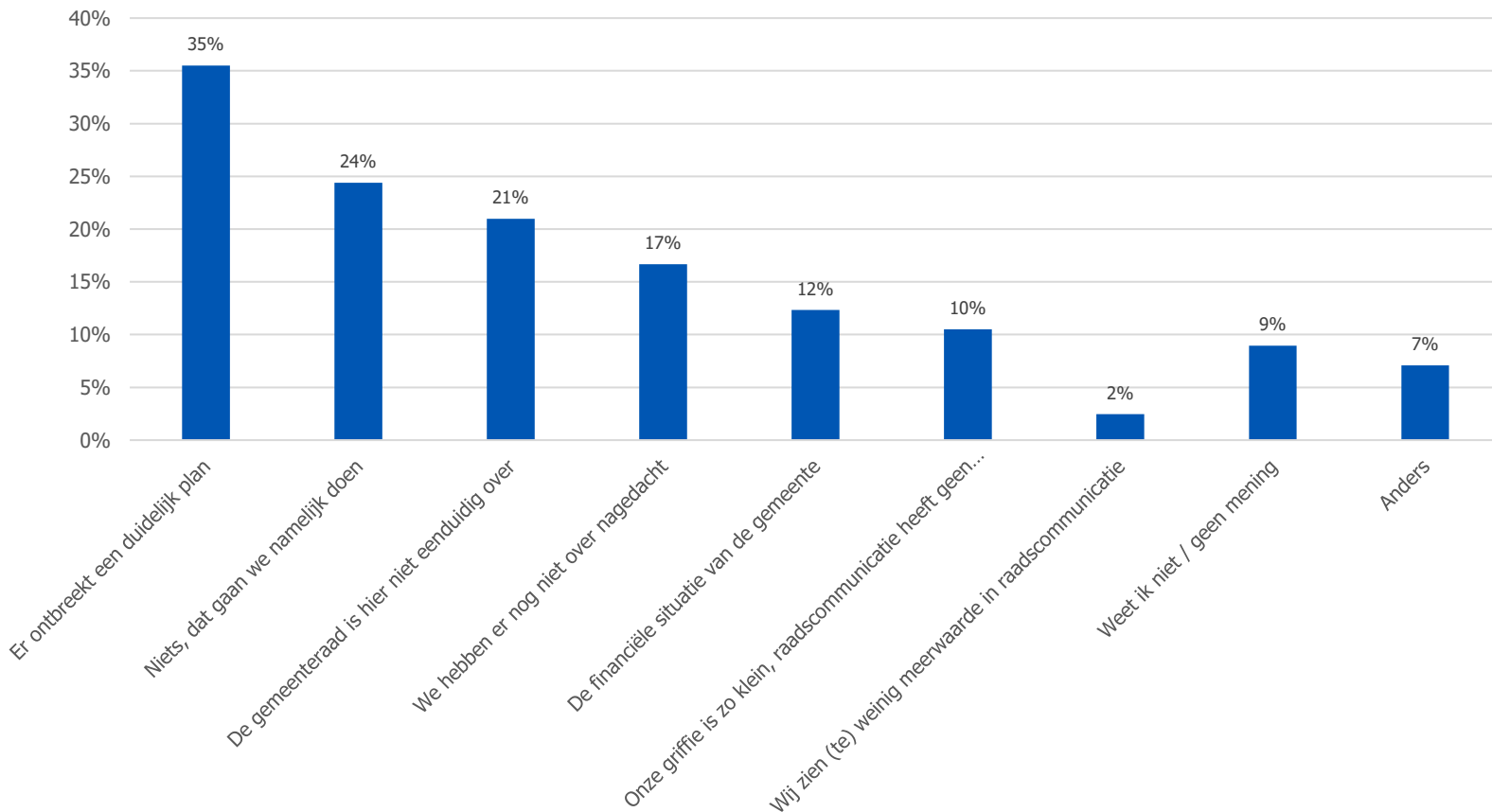
Raadsinformatie wordt primair gezien als kanaal om inwoners te **informeren** over wat er op de **agenda van de raad staat (91%)**.

Ook het **bevorderen** van **algemene kennis** over de rol en taak van de gemeenteraad scoort hoog (**83%**).

Opkomstbevordering bij verkiezingen en het **ophalen van informatie** bij inwoners over wat er speelt binnen de gemeente scoren beide iets boven de **60%**.

Wat staat u/uw partij in de weg om meer te investeren in raadscommunicatie?

Als belangrijkste reden om niet meer te investeren in raadscommunicatie blijkt het **ontbreken van een duidelijk plan (35%)**.

Bijna een kwart (**24%**) ziet **geen belemmeringen** en geeft aan dat te gaan doen.

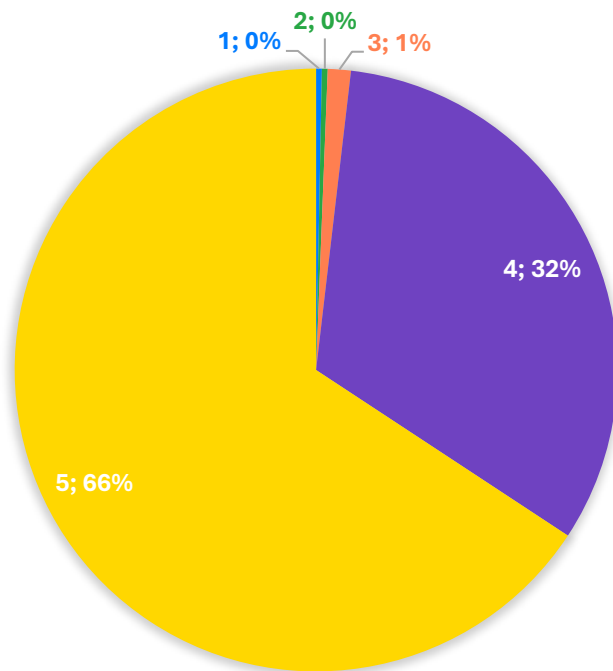
Bij een vijfde van de gemeenten (**21%**) zijn de **meningen** hierover binnen de gemeenteraad **verdeeld**, waardoor er niet meer geïnvesteerd wordt.

2. Communiceren als raadslid

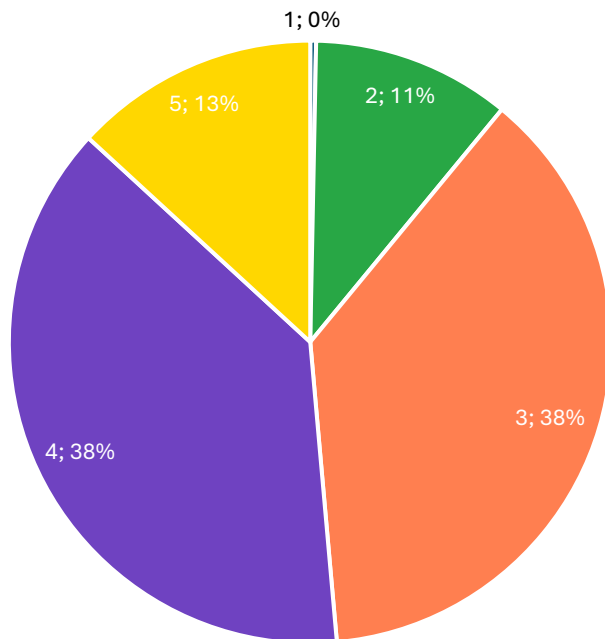
Hoe belangrijk vindt u het om te communiceren met inwoners?

Bijna alle respondenten (**98%**) vind het heel belangrijk (score 4 en 5) om **te communiceren met inwoners**.

Hoe actief communiceer je zelf?

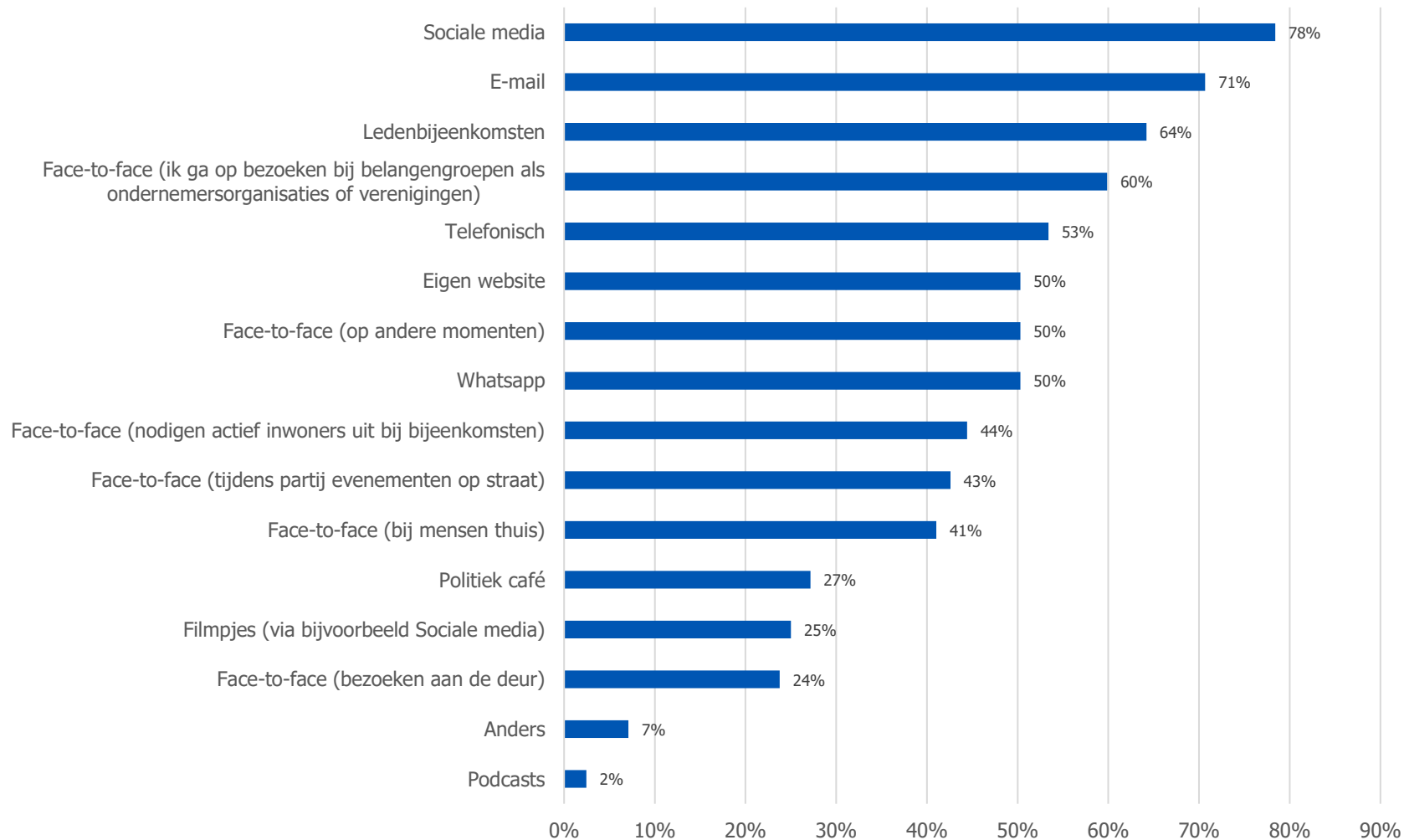

Iets meer dan de helft van de respondenten (**51%**) vindt dat ze meer dan voldoende communiceren (**score 4 en 5**).

Tegelijkertijd geeft bijna **40%** zichzelf een **score 3**, waar een gevoel van ruimte voor verbetering lijkt te zitten.

Via welke kanalen communiceert u zelf met inwoners?

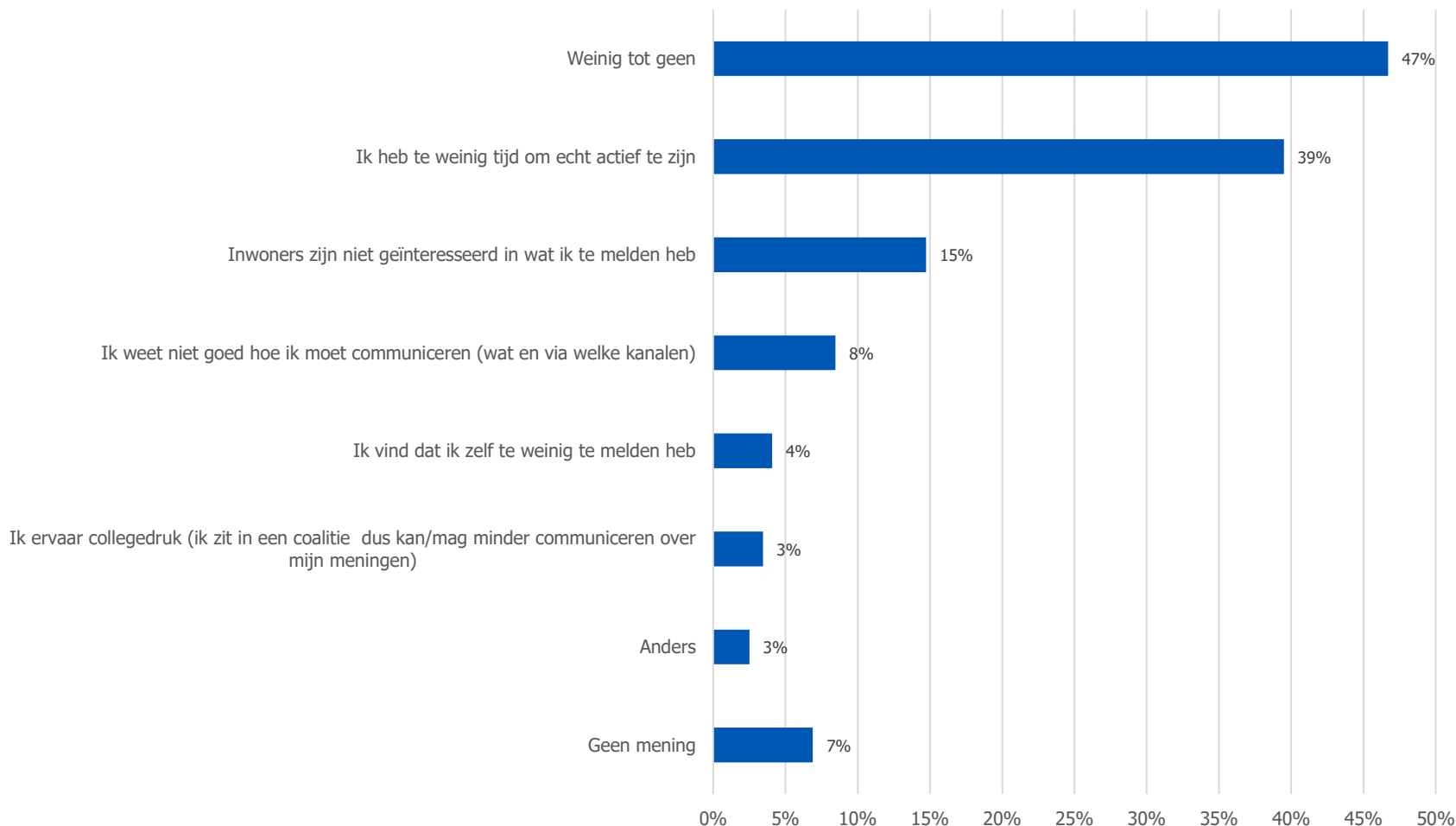

Sociale media blijven het belangrijkste kanaal om met inwoners te communiceren: **78%** van de respondenten geeft aan dit kanaal te gebruiken. De top 3 bestaat verder uit **e-mail** (71%) en **ledenbijeenkomsten** (64%).

Raadsleden maken nog weinig **podcasts** (2%) en ook **bezoeken aan de deur** vinden weinig meer plaats (24%).

Welke drempels ervaart u in uw communicatie met inwoners?

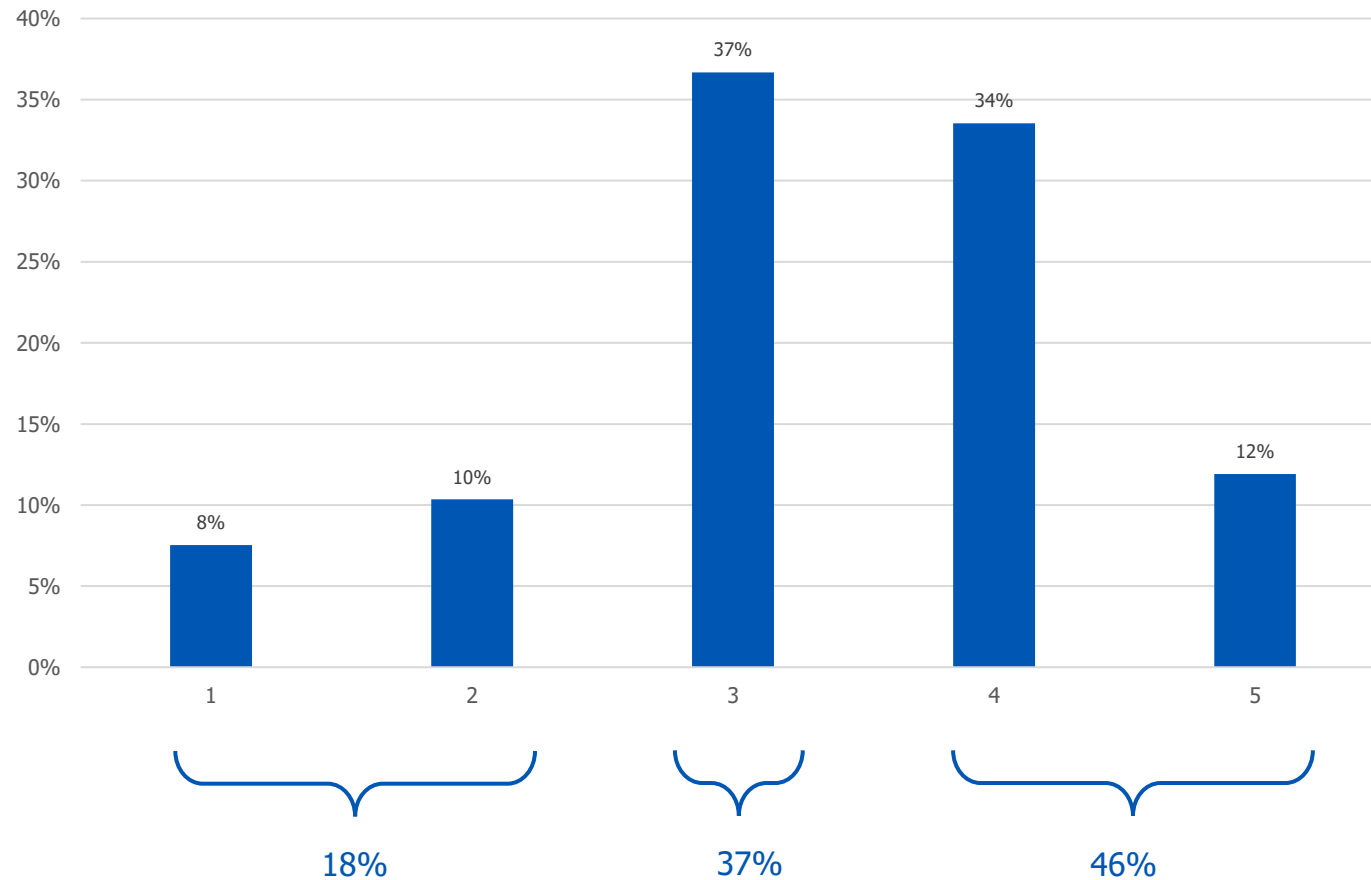
Bijna de helft van de respondenten (47%) ervaart **weinig tot geen drempels** in de communicatie met inwoners.

Bijna 40% (39%) geeft als belangrijkste drempel aan dat ze te **weinig tijd** hebben.

15% denkt dat **inwoners niet geïnteresseerd** zijn in wat ze te melden hebben.

Stelling: ik zou zelf meer ondersteund willen worden op het gebied van communicatie

Op de vraag of ze zelf meer ondersteund zouden willen worden op het gebied van communicatie, scoren de meeste respondenten een **3** (37%) en een **4** (34%).

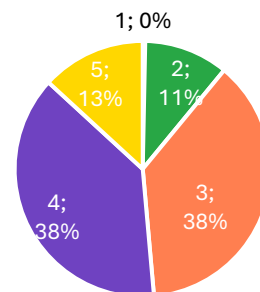
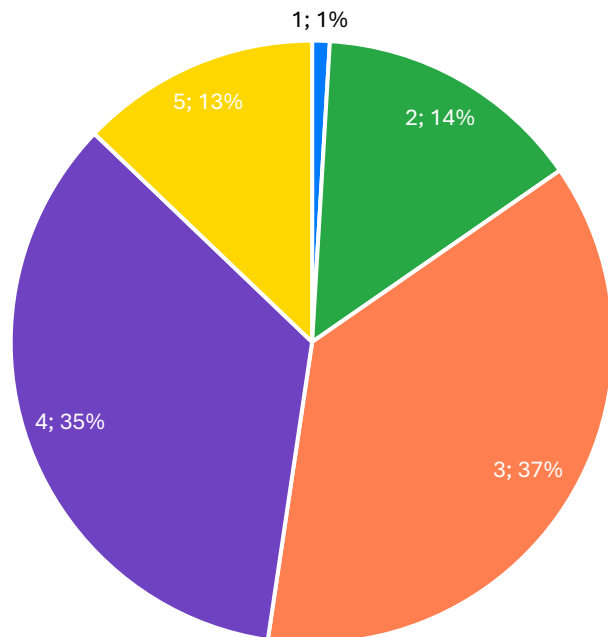
Tellen we de uiteinden bij elkaar op, dan geeft uiteindelijk een meerderheid van **46%** aan het **(zeer) eens** te zijn met deze stelling.

2. Communiceren als fractie

Hoe actief vindt u dat uw fractie / politieke partij communiceert met inwoners?

Raadslid zelf

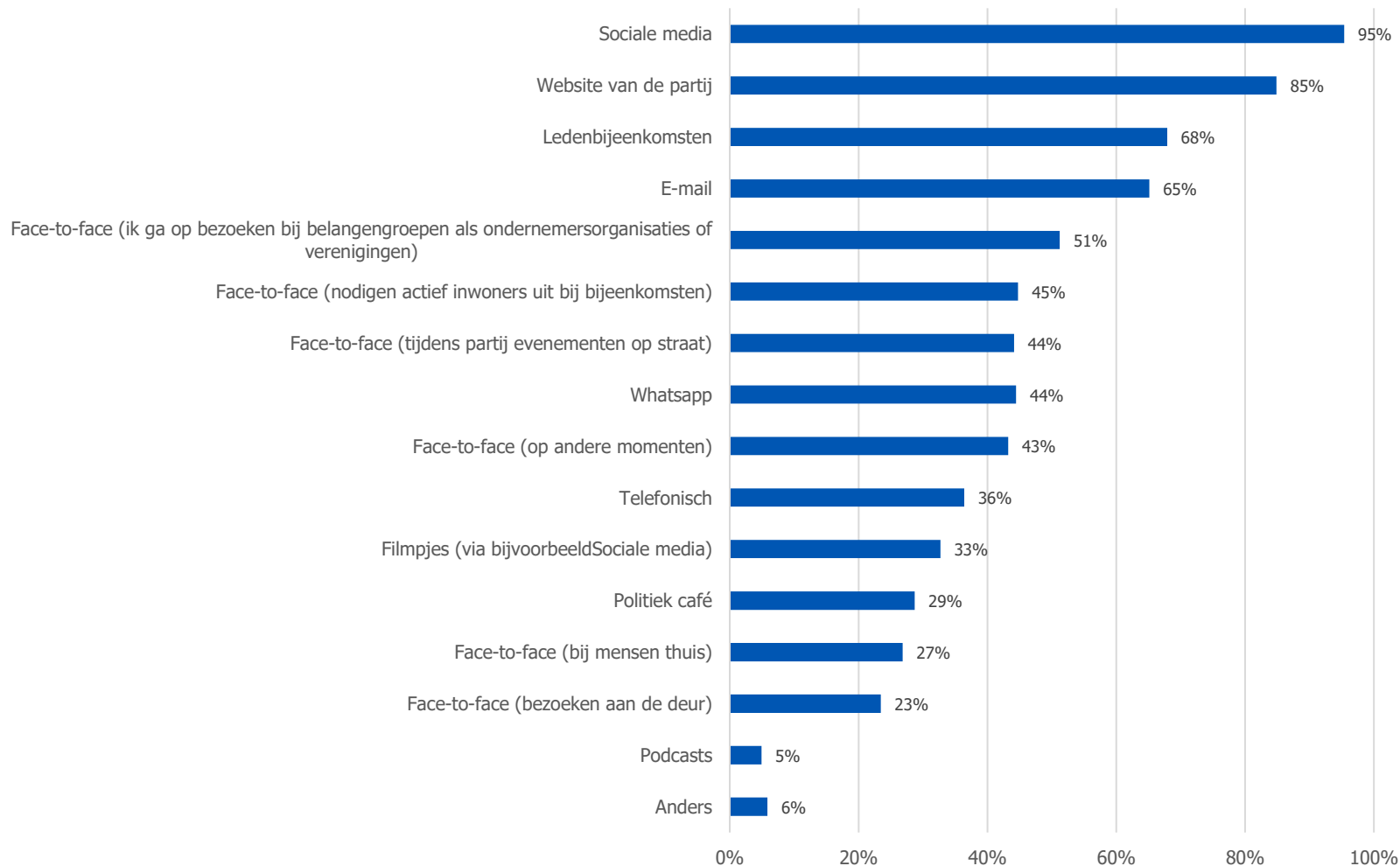
Respondenten vinden dat hun fracties iets minder communiceren met inwoners dan zij zelf doen.

De helft van de respondenten (**48%**) vindt dat de fractie meer dan voldoende communiceert (**score 4 en 5**), tegenover 51% als ze zichzelf scoren.

Tegelijkertijd geeft **15%** een score van **1 of 2**, waar dit bij de **eigen communicatie 11%** is.

Via welke kanalen communiceert uw fractie / politieke partij met inwoners?

Sociale media blijven ook bij fracties het belangrijkste kanaal om met inwoners te communiceren, hier geeft zelfs **95%** van de respondenten dit kanaal te gebruiken (eigen communicatie: 78%). De top 3 bestaat hier verder uit **de website van de partij** (85%) en **ledenbijeenkomsten** (68%).

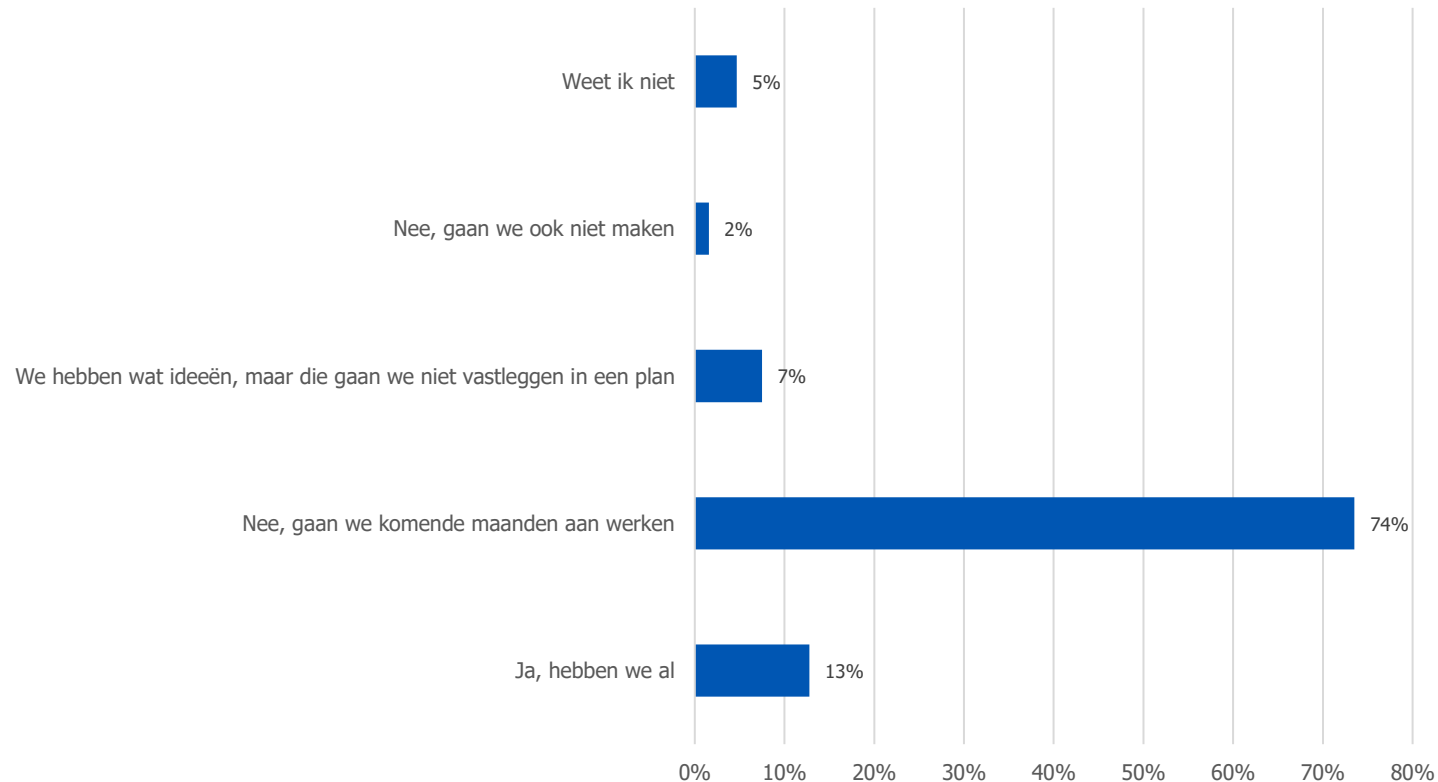
Ook fracties maken nog weinig **podcasts** (5%) en ook **bezoeken aan de deur** vinden weinig meer plaats (23%).

2. Gemeenteraadsverkiezingen 2026

Hebben jullie al een communicatieplan voor de komende gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026?

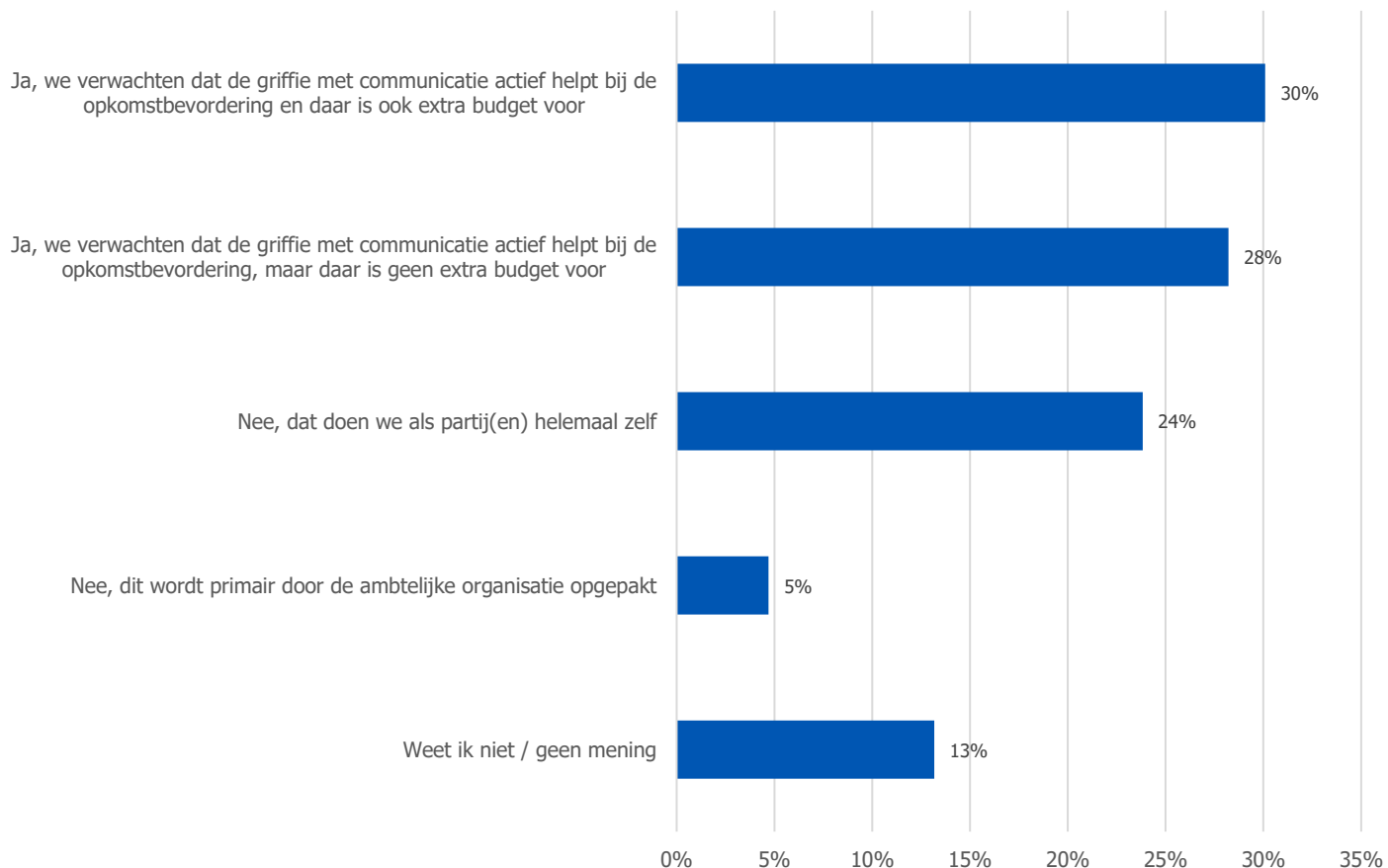

Bijna driekwart van de respondenten (74%) geeft aan de **komende maanden** aan een communicatieplan voor de verkiezingen te gaan werken.

13% heeft al een plan en 9% gaat geen plan maken.

Verwachten jullie rondom de verkiezingen ook extra communicatie vanuit de griffie?

Meer dan de helft van de respondenten (58%) verwacht een **actieve rol van de griffie** bij de opkomstbevordering van de aankomende verkiezingen. **De helft** van deze respondenten geeft echter aan hier **geen extra budget** voor te hebben.

Een kwart van de respondenten (24%) doet het als partij **helemaal zelf**.

Belangrijkste conclusies uit (40) aanvullende opmerkingen

1. Raadscommunicatie en ondersteuning

- Er is behoefte aan betere communicatie binnen de gemeenteraad en tussen de raad en het college.
- De griffie speelt een belangrijke rol in de communicatie, maar wordt soms als belemmerend ervaren door een gebrek aan neutraliteit.
- Raadsleden moeten meer betrokken worden bij communicatieprocessen, waarbij neutraliteit belangrijk blijft.

2. Informatievoorziening naar inwoners

- Informatievoorziening naar inwoners is vaak ontoereikend, met name vanwege het verdwijnen van lokale kranten en de geringe interesse van bepaalde groepen.
- Raadscommunicatie moet duidelijker inspelen op de behoeften van inwoners en per kern of doelgroep worden afgestemd.

3. Rollen en verantwoordelijkheden

- Raadscommunicatie moet een neutraal geheel uitstralen en mag niet worden gebruikt voor partijpolitieke standpunten.
- Fracties en individuele raadsleden worden gestimuleerd om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het uitdragen van hun eigen standpunten via hun eigen kanalen.

4. Uitdagingen voor kleine fracties

- Kleine fracties hebben moeite om effectief te communiceren vanwege beperkte middelen, tijd en expertise, zoals op het gebied van sociale media.
- Burgerraadsleden en vrijwilligers zijn essentieel, maar raken soms overbelast.

5. Lokale partijen en financiering

- Lokale partijen hebben het financieel moeilijker dan landelijke partijen, wat hun zichtbaarheid en campagnevoering belemmert.
- Een permanente campagne wordt door sommigen gezien als een oplossing.

6. Toekomstige plannen en evaluaties

- Evaluaties en plannen voor verbetering van gemeentelijke en raadscommunicatie (zoals voor 2024 en 2025) worden besproken.
- Nieuwe initiatieven zoals columns in lokale media, spreekuren en cursussen worden als positief ervaren.

7. Transparantie en openbaarheid

- Geheimhouding door het college wordt vaak als een obstakel ervaren, wat duidt op een gebrek aan transparantie.
- Er is behoefte aan meer open communicatie en duidelijke informatievoorziening richting de raad en inwoners.

De algemene boodschap lijkt te zijn dat communicatie en informatievoorziening in en rond de gemeenteraad beter en toegankelijker moeten worden, met aandacht voor transparantie, neutraliteit, en ondersteuning van kleinere fracties.

5. Achtergrondinformatie

1. Betrokkenheid inwoners

Onderzoek Necker

Respons onderzoek

4700 invullers, door heel Nederland.

Uit de antwoorden blijkt dat inwoners graag op een **laagdrempelige** manier willen worden betrokken. Een **hybride** vorm tussen digitale en fysieke communicatie is hiervoor nodig.

Inwoners benadrukken het belang van begrijpelijke taal en concrete boodschappen
Wanneer er gecommuniceerd wordt over besluiten willen inwoners graag context

- ✓ Welke afwegingen worden gemaakt?
- ✓ Wat zijn de gevolgen? Wat betekent het voor mij?

Ideeën van inwoners:

- ✓ Profielen van de raadsleden
- ✓ Meer fysieke aanwezigheid in wijken en verenigingen
- ✓ Samenvattingen van vergaderingen, maar niet alleen tekstueel
- ✓ Een enquête deel op de website van de gemeenteraad.

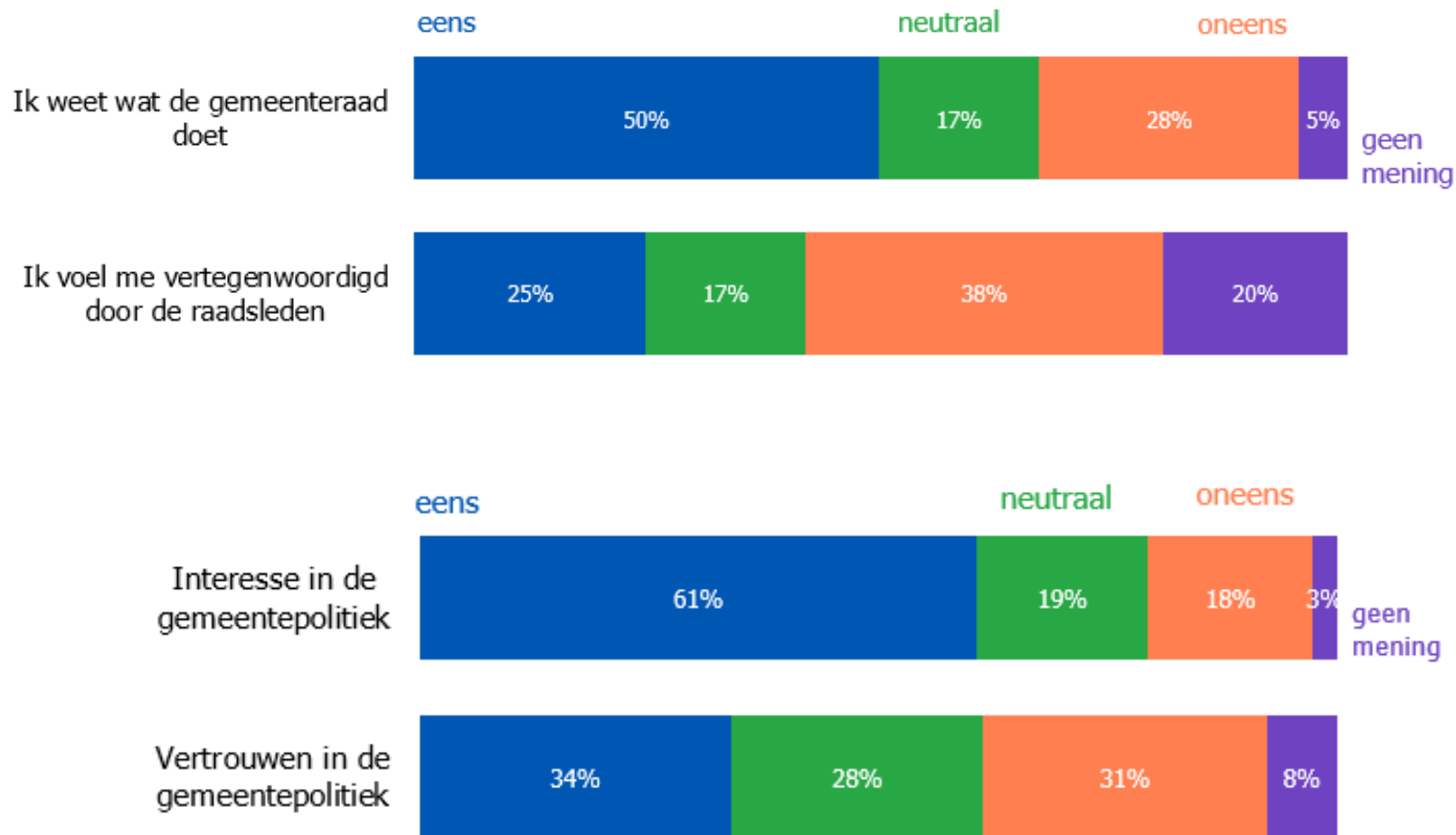
“Zichtbaar en luisteren”

“Besluit en beslissing”

“Website en media”

Weten wat de raad doet, interesse in politiek

De helft van de inwoners is bekend met de werkzaamheden van de raad, maar **slechts een vierde** voelt zich vertegenwoordigd.

Invullers tussen de 15-45 jaar en invullers met een lager opleidingsniveau weten minder goed wat de raad doet en voelen zich minder vertegenwoordigd.

61% van de invullers is geïnteresseerd in gemeentepolitiek. Een derde van de invullers heeft vertrouwen in de politiek. Hoger opgeleiden hebben vaker interesse en meer vertrouwen.

Zou je (meer) informatie willen ontvangen over de gemeenteraad in jouw gemeente?

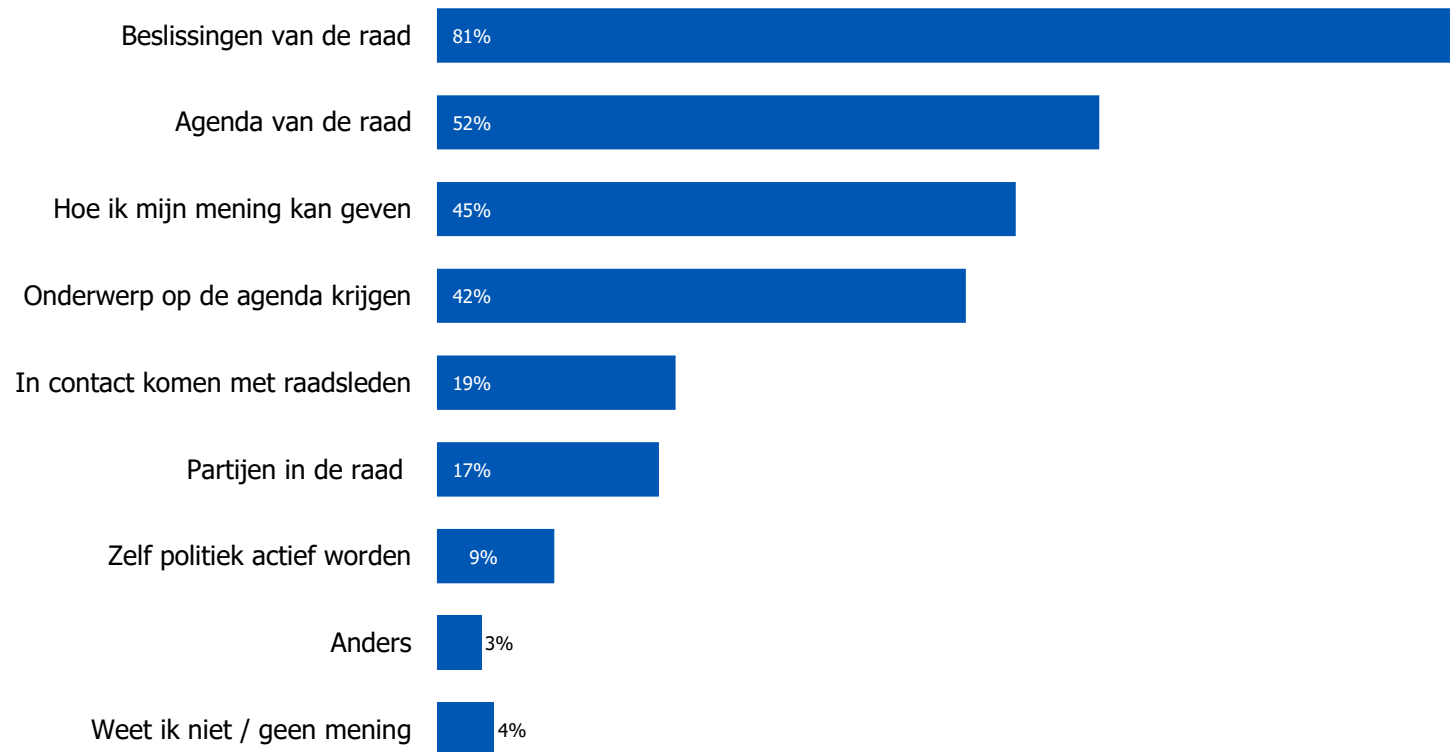
Ruim 4 op de 10 inwoners heeft behoefte aan (meer) informatie over de gemeenteraad. Slechts een op de vijf heeft dit helemaal niet.

De percentages zijn hetzelfde voor mensen met weinig vertrouwen in de politiek (44%) als voor mensen met veel vertrouwen (43%). Bij invullers met weinig politieke interesse is dit percentage lager (27%).

Bijna de helft van de invullers in de leeftijdscategorie 15-45 jaar geeft aan (meer) geïnformeerd te willen worden.

Over welke onderwerpen zou je (meer) informatie willen ontvangen?

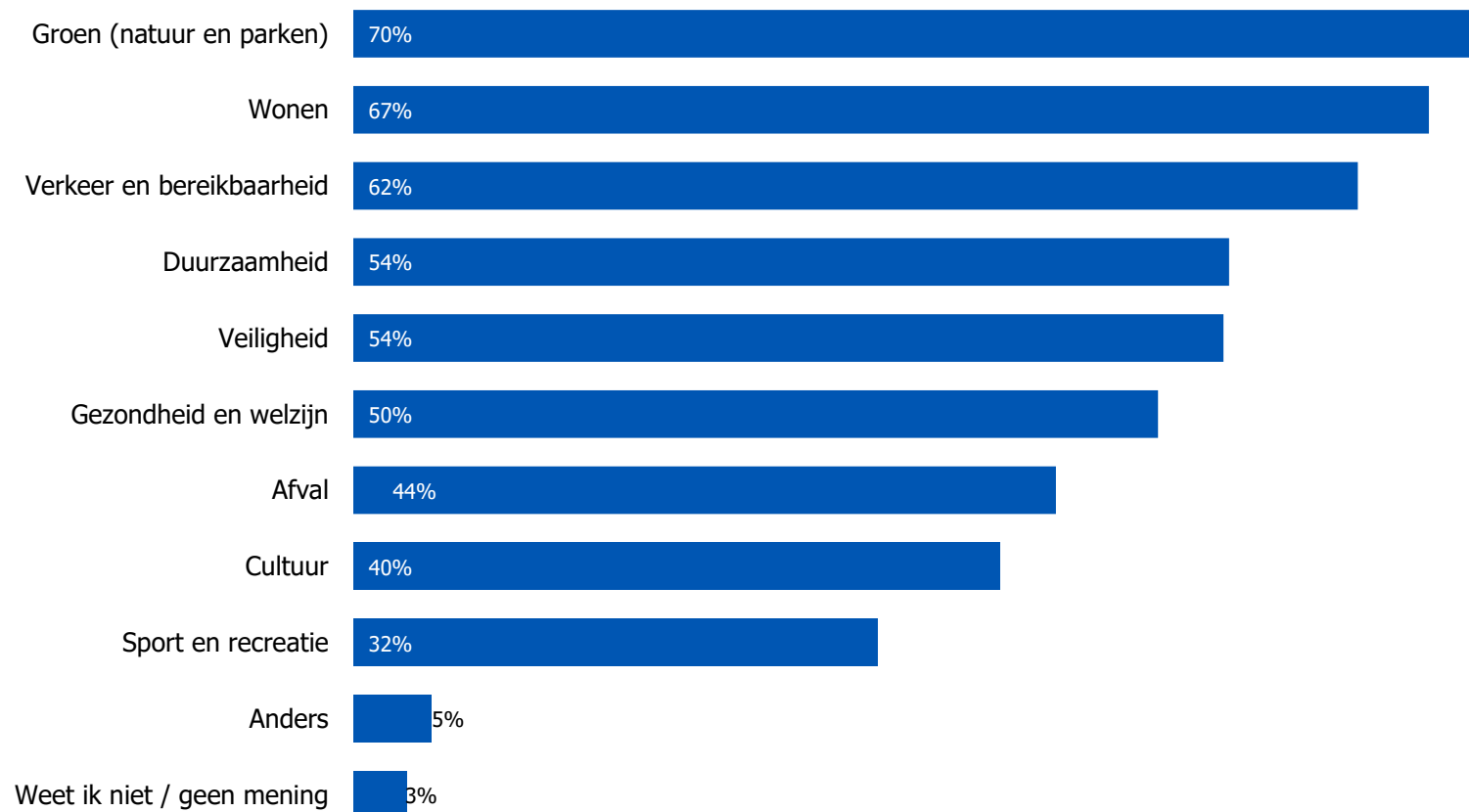
Inwoners worden het liefst geïnformeerd over **beslissingen van de raad en wat er op de agenda staat**.

Elke categorie invullers plaatst informatie over beslissingen ruim bovenaan.

Invullers met een lager opleidingsniveau of weinig politiek vertrouwen willen liever meer informatie ver hoe ze een onderwerp op de agenda kunnen krijgen en hun mening kunnen geven dan wat er op de agenda staat.

Over welke thema's zou je meer willen horen van de gemeenteraad in jouw gemeente?

Bij de leeftijdscategorie 15-45 jaar staat **wonen** even hoog als **groen**.

Invullers met een laag of gemiddeld opleidingsniveau of weinig vertrouwen plaatsen wonen iets boven groen. De verschillen zijn echter beperkt.

Invullers met een laag opleidingsniveau willen het liefst meer horen over verkeer en bereikbaarheid.

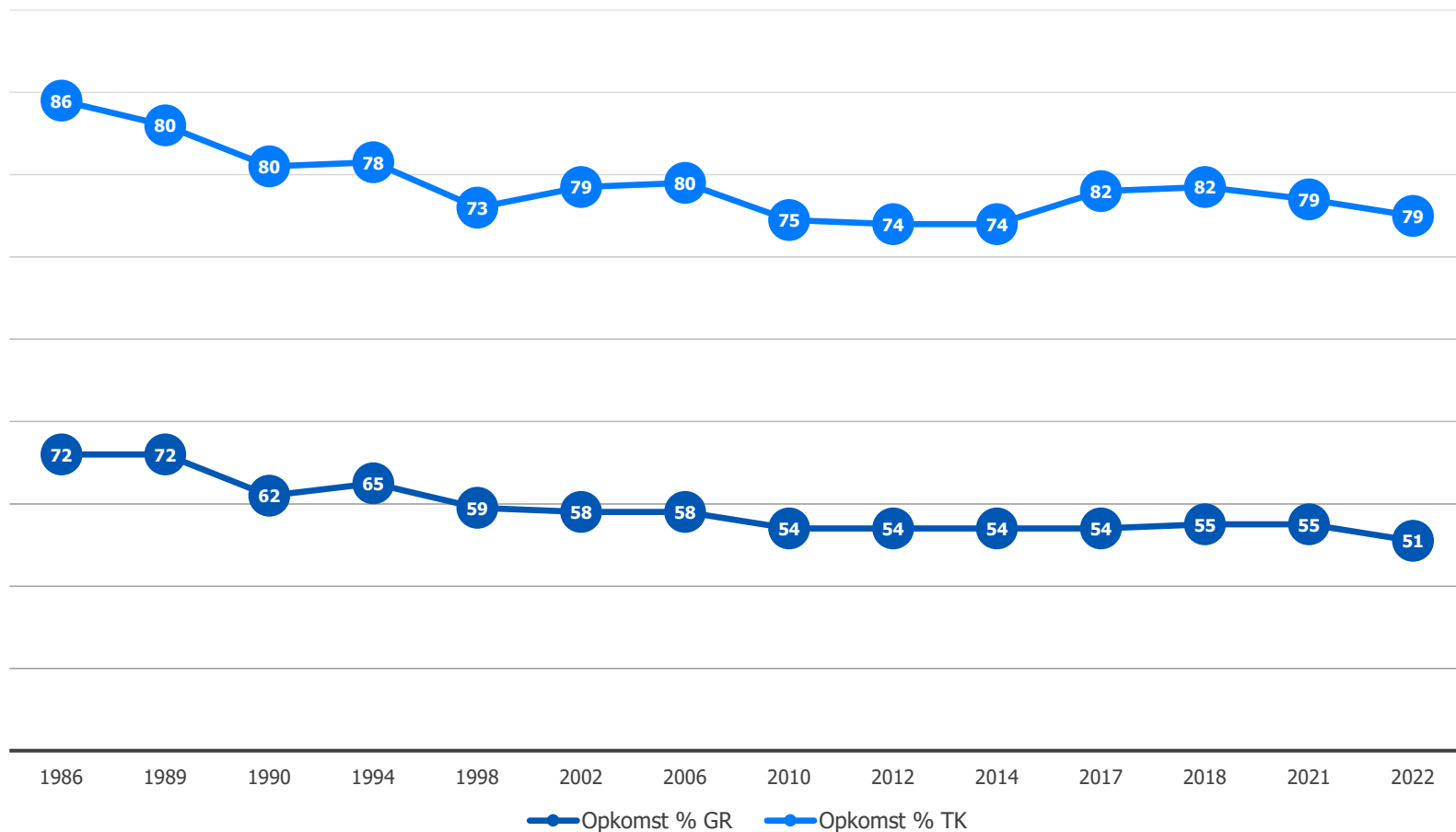
Wat verwachten inwoners van raadsleden?

Belangrijkste conclusies:

- partijen en kandidaten moeten meer oog hebben voor het belang van de rol van **democratische procesbewakers**
- Enerzijds vragen (veel) inwoners om mogelijkheden om – op onderwerpen die zij zelf belangrijk achten – rechtstreeks een eigen stem te laten horen die vervolgens ook daadwerkelijk gehoord wordt. Daarbij past **een raadslid dat zijn eigen meningen en partijstandpunten kan en wil relativeren** en zorgt dat de stem van inwoners in het lokaal bestuur serieus wordt genomen.
- Anderzijds, past hierbij ook **een raadslid dat waakt voor de risico's van een diplomademocratie** en zoekt naar mogelijkheden om ook mensen die nu terecht of onterecht het gevoel hebben ongehoord te blijven een stem te geven. Dat kan direct door het ontwikkelen van kanalen die meer uitnodigend en toegankelijk zijn, en door hen te helpen bij het overwinnen van drempels om hun zegje te doen. Dat kan ook indirect door als raadslid zelf in gesprek te gaan met deze mensen en met informele vertegenwoordigers die opkomen voor deze inwoners om vanuit dat perspectief een bijdrage te leveren aan het publieke debat.

Opkomst Gemeenteraadsverkiezingen daalt verder

Bron: Gegevens Kiesraad

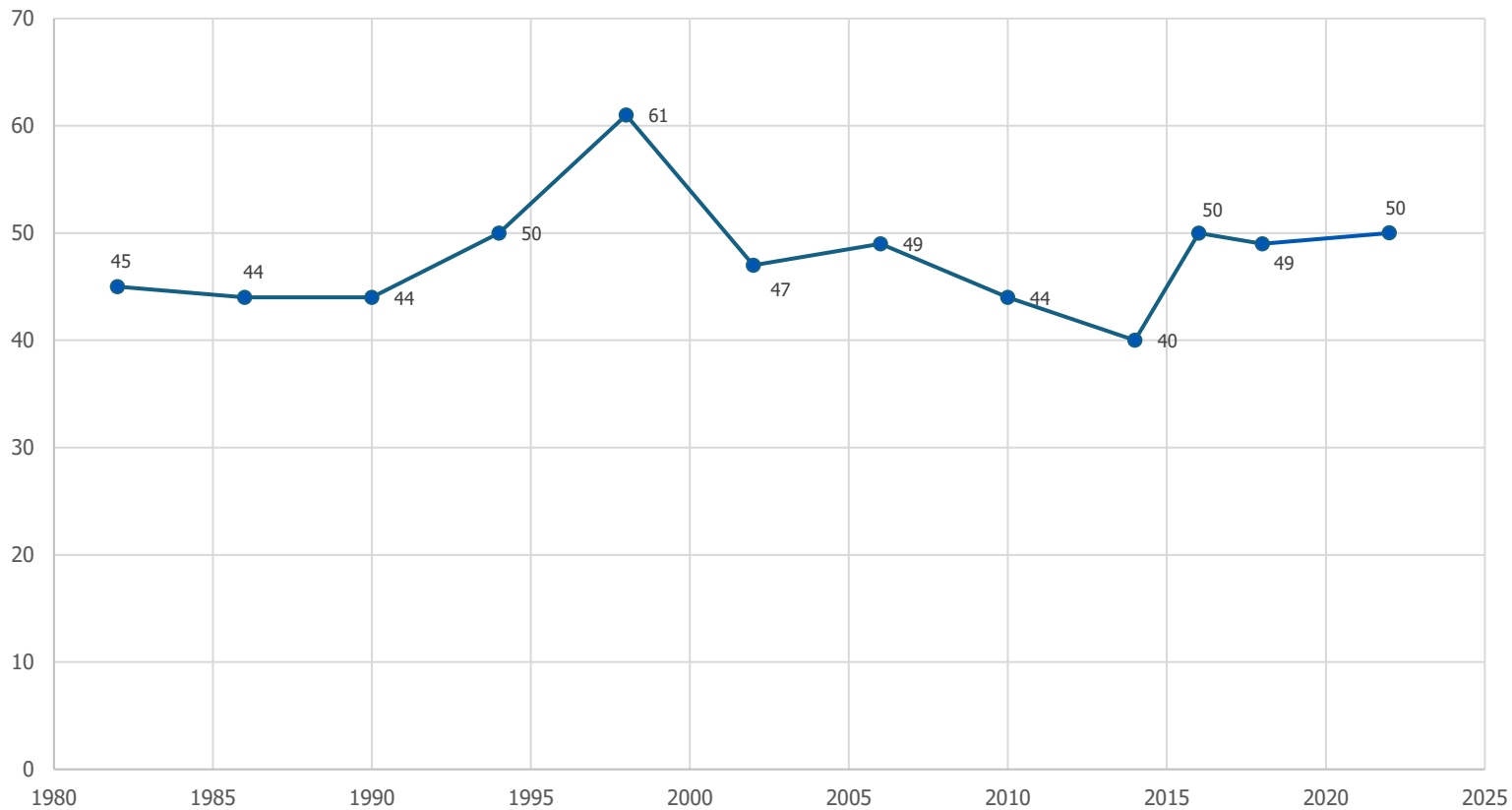
Niet eerder heeft een zo grote groep kiezers de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 aan zich voorbij laten gaan.

Een aantal van de voornaamste factoren die het niet-stemmen bij gemeenteraadsverkiezingen kunnen verklaren zijn, in volgorde van belangrijkheid:

1. De **beschikbaarheid** en het gebruik **van informatie** over gemeenteraadsverkiezingen
2. **Interesse** in lokale politiek
3. **Vertrouwen** in lokaal bestuur
4. Ervaren **relevantie** gemeentebestuur
5. **Verbondenheid** met dorp of wijk, gemeente en streek
6. Oordeel over de **daadkracht** van het gemeentebestuur

Interesse in lokale politiek

Het aandeel van mensen die tamelijk tot zeer geïnteresseerd zijn in lokale politiek is met tegen de **50%** procent in de laatste jaren wat **hoger** dan in de jaren tachtig van de vorige eeuw.

Ledental politieke partijen weer wat hoger

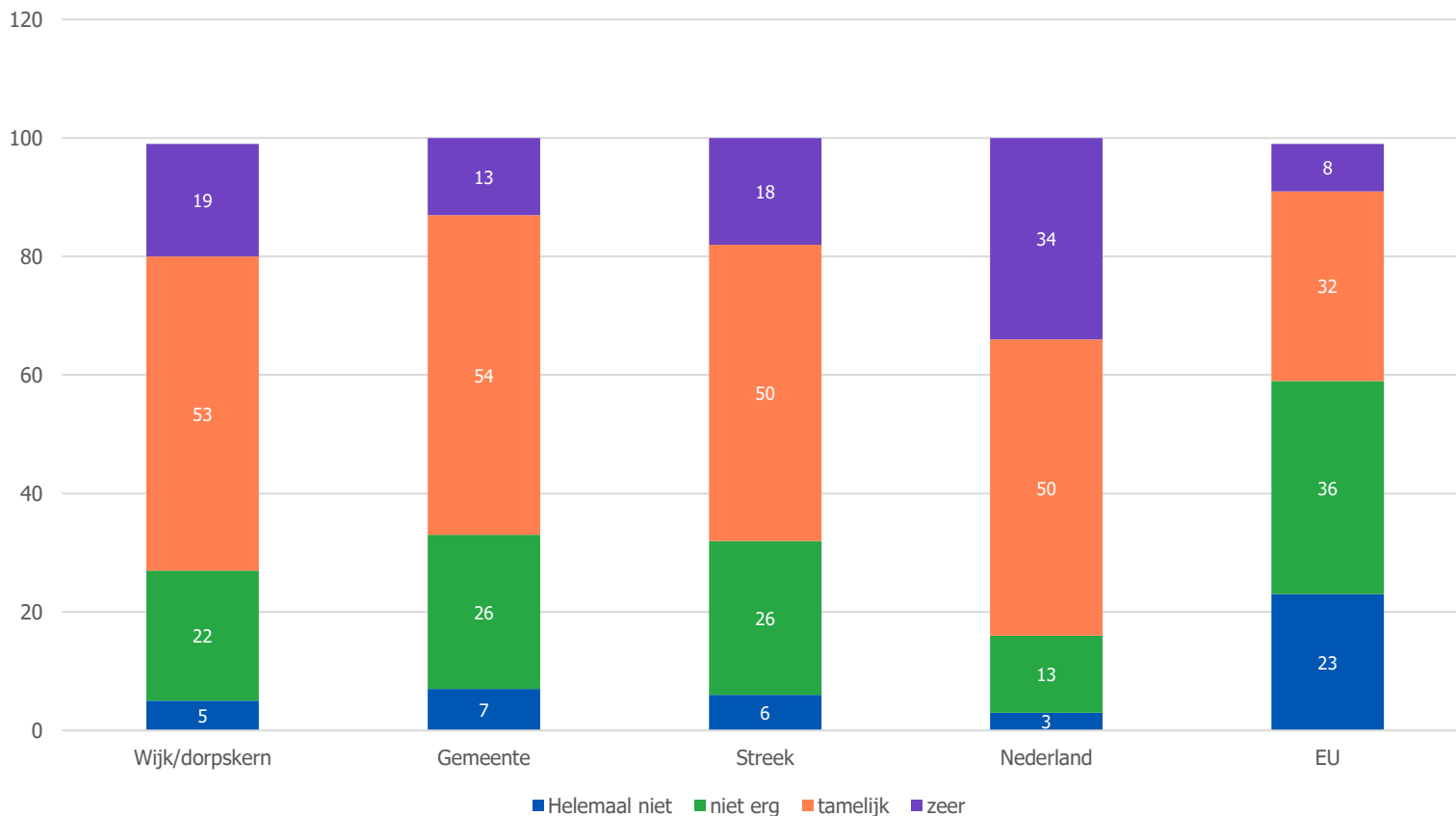
020324 © de Volkskrant. Bron: Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP), CBS, analyse de Volkskrant

In Nederland zijn **392 duizend inwoners lid van een politieke partij**, 13 duizend meer dan een jaar geleden. 2,9 procent van de kiesgerechtigden is partijlid. Dat is meer dan de afgelopen jaren, maar op de **lange termijn** is een **forse daling** zichtbaar.

Dit blijkt uit cijfers van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) van de Rijksuniversiteit Groningen.

Voelen van verbondenheid

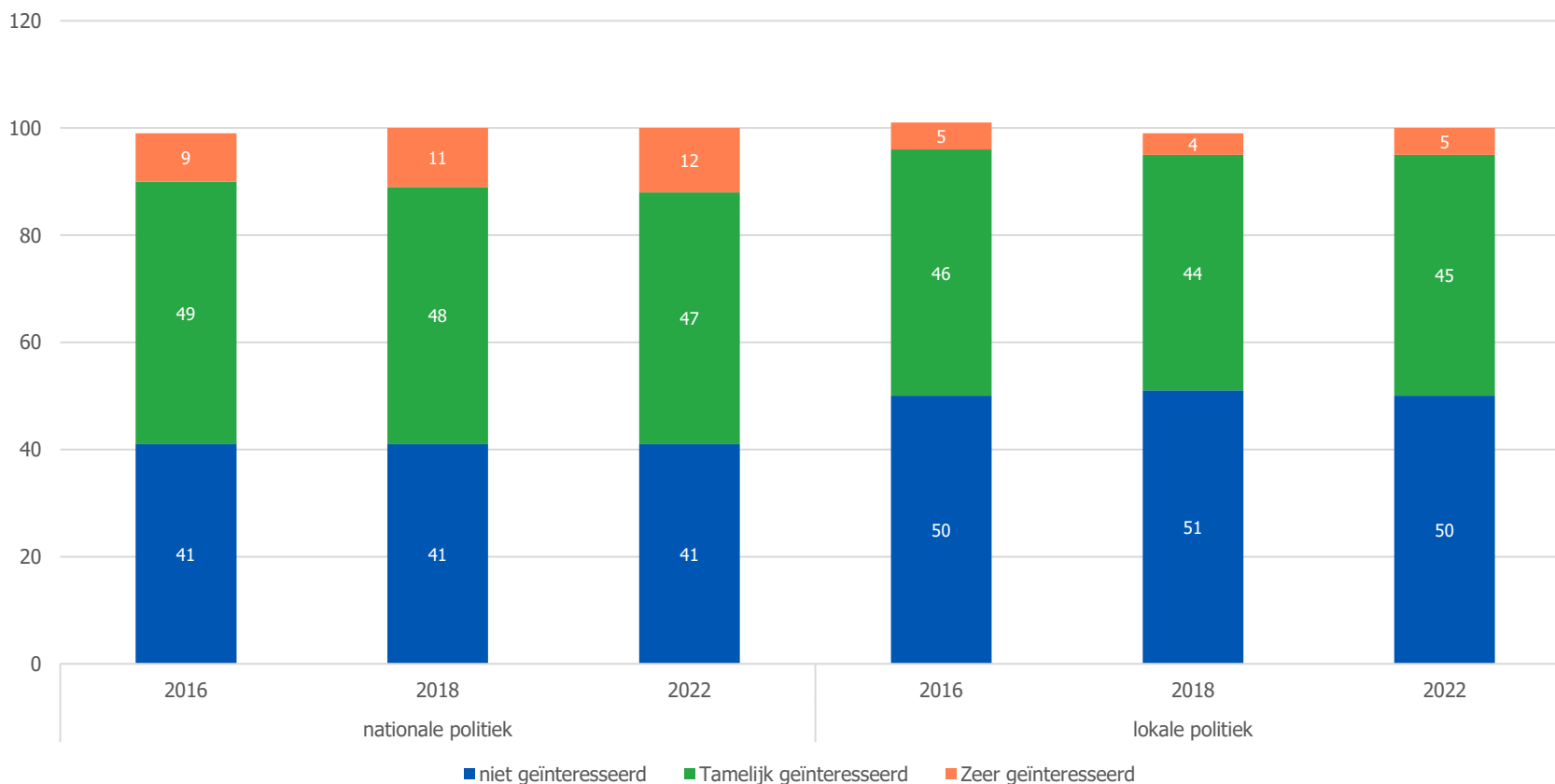

Net als in eerdere metingen in 2016 en 2018 blijken de **meeste mensen** zich **verbonden** te voelen met **Nederland** (84% voelt zich tamelijk of zeer verbonden) en de minste mensen met de Europese Unie (40% tamelijk /zeer verbonden).

De wijk, gemeente en streek zitten daar tussenin: **ongeveer 70% van de Nederlanders** voelt zich hiermee verbonden

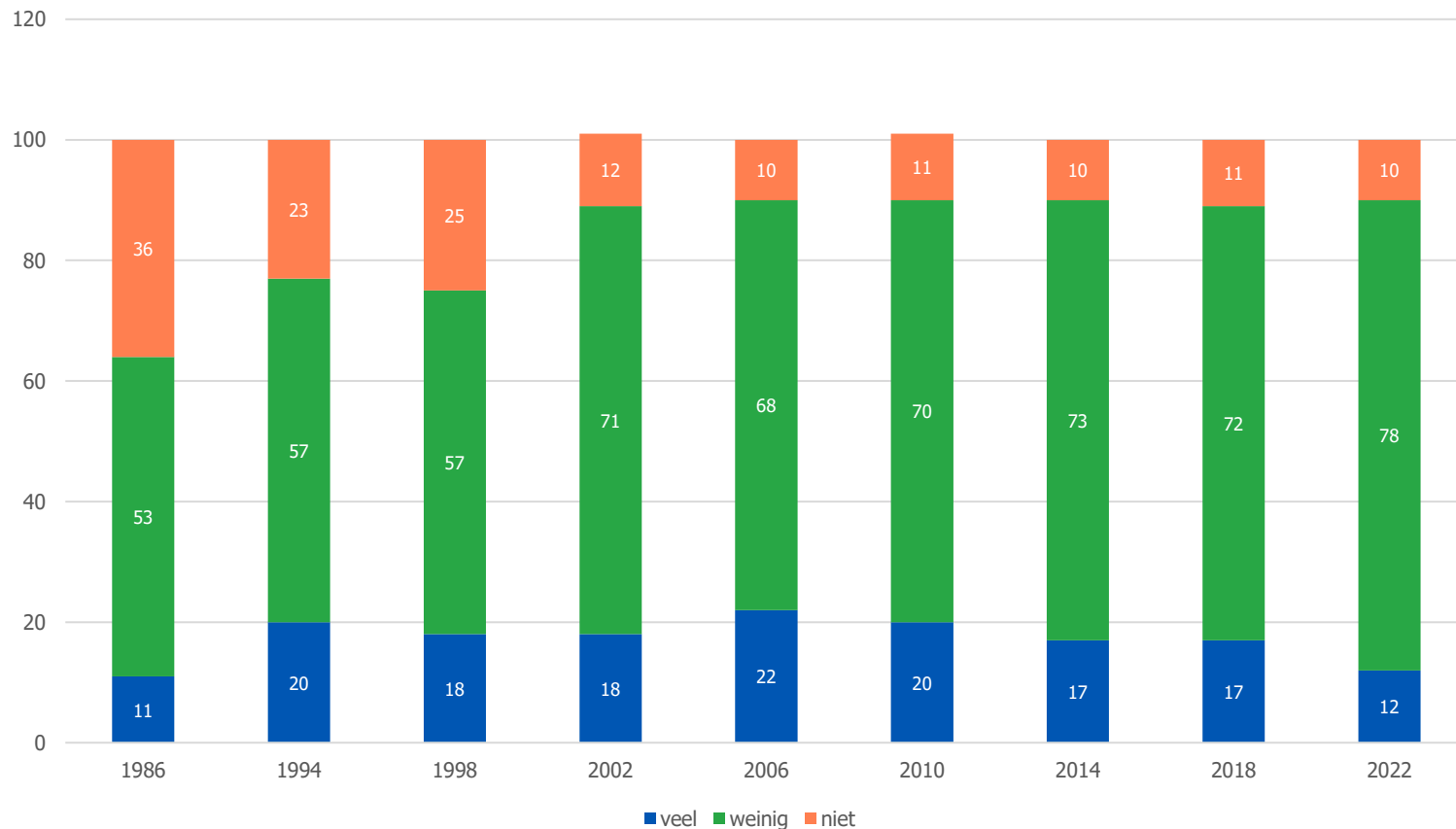
Sterker verbonden met de nationale dan met de lokale politiek

De interesse in de lokale politiek ligt iets lager dan interesse in de landelijke politiek: **50%** van de ondervraagden zegt (tamelijk of zeer) geïnteresseerd te zijn in de **lokale politiek**, **59%** zegt geïnteresseerd te zijn in de **nationale politiek**

Mate van invloed van gemeentelijke beslissingen op dagelijks leven

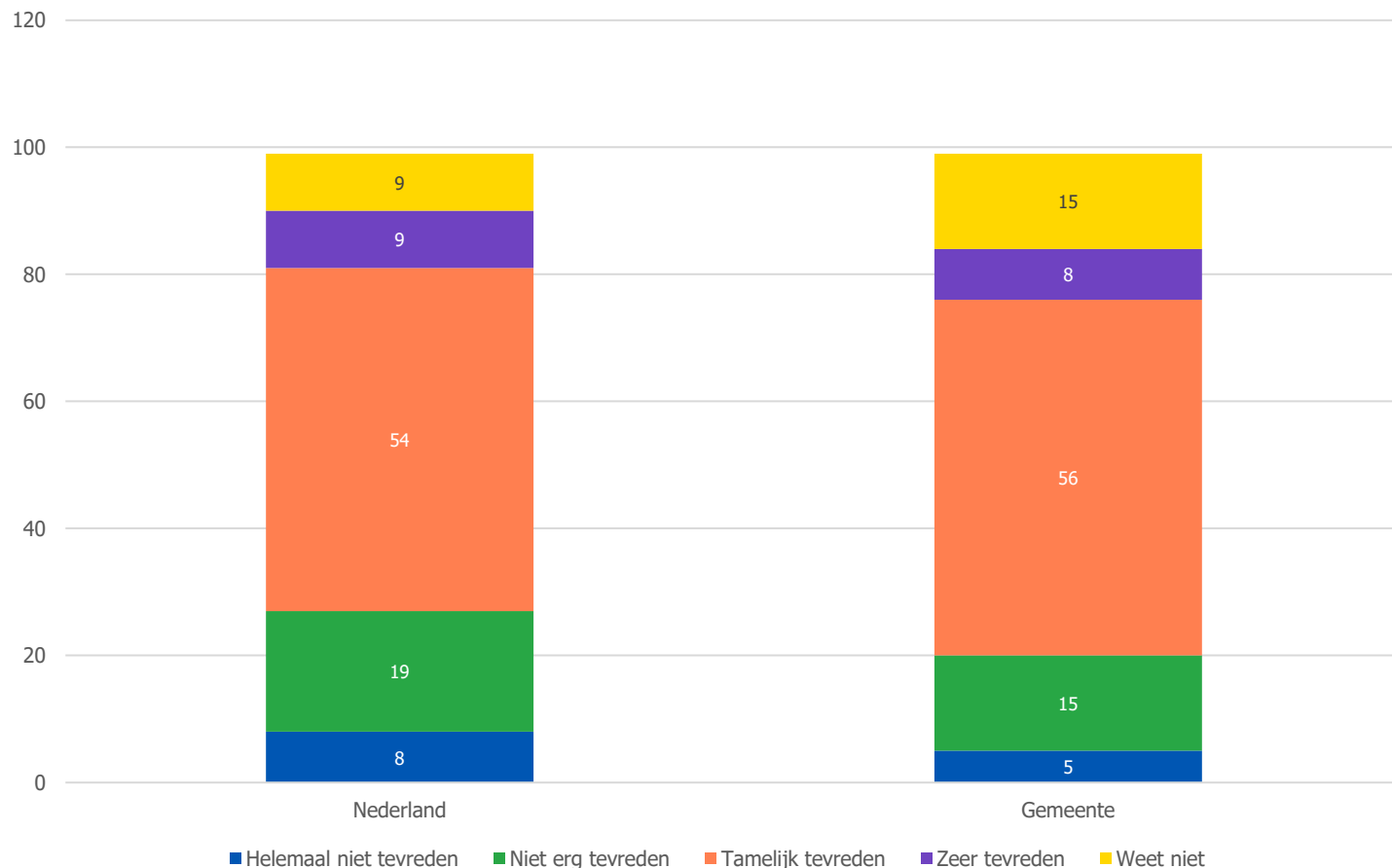

De ervaren invloed van gemeentelijke beslissingen op het dagelijks leven is niet sterk toegenomen, ook niet na de decentralisaties in het sociaal domein in 2015.

88% vindt dat gemeentelijke beslissingen **geen tot weinig invloed** hebben op hun dagelijks leven.

Tevredenheid over het functioneren van de democratie

Het Lokaal Kiezersonderzoek 2022 laat zien dat de tevredenheid over het functioneren van lokale democratie nog redelijk hoog is: **64%** van de bevolking is daarover **tamelijk tot zeer tevreden**. De ontevredenheid over lokale democratie is minder dan over nationale democratie.

Verder blijken inwoners gemiddeld genomen **meer vertrouwen** in instellingen en personen in het gemeentebestuur te hebben dan in instellingen en personen van de nationale overheid.

Daar past echter een kanttekening bij. Op lokaal niveau geeft grofweg **een op de vijf inwoners** aan niet te weten wat ze op dit punt moet vinden. Er zijn heel wat inwoners die het onvoldoende kennen om er een oordeel over te kunnen vellen.

Vertrouwen in politiek laag, inwoners voelen zich niet gehoord

Ruim **40 procent** van de Nederlanders vindt dat de overheid **onvoldoende** naar inwoners **luistert**. En bijna **60 procent** is van mening dat politici **onvoldoende opkomen** voor mensen zoals zij. Daardoor is het **vertrouwen in de politiek laag**. Dat komt naar voren uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP).

Veel mensen vinden dat politici beter zouden moeten **luisteren**. Dat geldt ook voor **lokale politici, de gemeente en gemeenteraad**. Inwoners lijken volgens het onderzoek te verlangen naar 'een aandachtige politiek die in nauw contact staat met de bevolking'. Het merendeel wil dat volksvertegenwoordigers zich **op de hoogte houden van wat kiezers willen** (71 procent). Maar ook dat ze opkomen voor het **algemeen belang** en hun gezonde verstand gebruiken (74 procent). Driekwart wil dat politici het publieke debat voeden met kennis en inzichten.

Als volksvertegenwoordigers bij het nemen van besluiten het publieke debat hebben gevolgd en daarbij verschillende perspectieven hebben afgewogen, voelen inwoners zich vaker gehoord. Voorwaarde is wel dat de politici **duidelijk maken dat zij hebben geluisterd**. En dat ze de informatie die ze ophalen meenemen in hun uiteindelijke afweging.

Het vertrouwen in de politiek is laag. Dat komt vooral omdat lokale politici **te weinig luisteren**.

Inwoners lijken te verlangen naar 'een **aandachtige politiek die in nauw contact staat met de bevolking**'.

Inwoners willen dat raadsleden weten wat zij willen, opkomen voor het algemeen belang en hun gezonde verstand gebruiken.

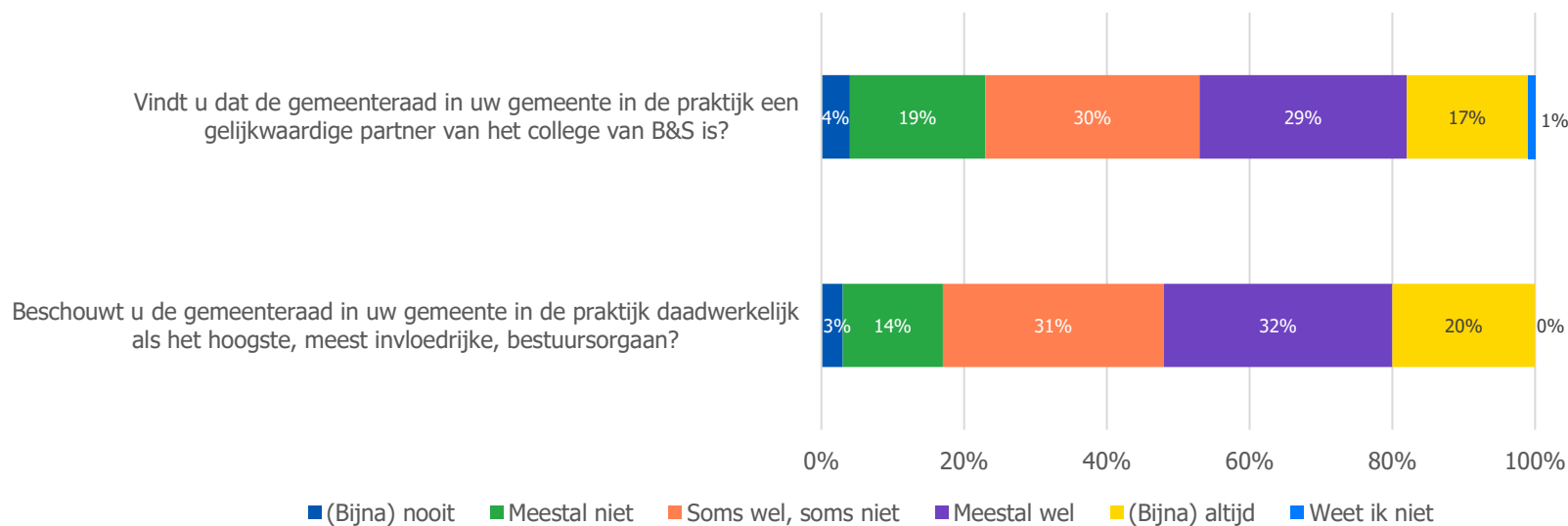
In besluitvorming moet duidelijk zijn dat ze hebben geluisterd.

2. Mate van invloed gemeentebestuur

Slechts vijfde deel raadsleden ziet raad als hoogste orgaan

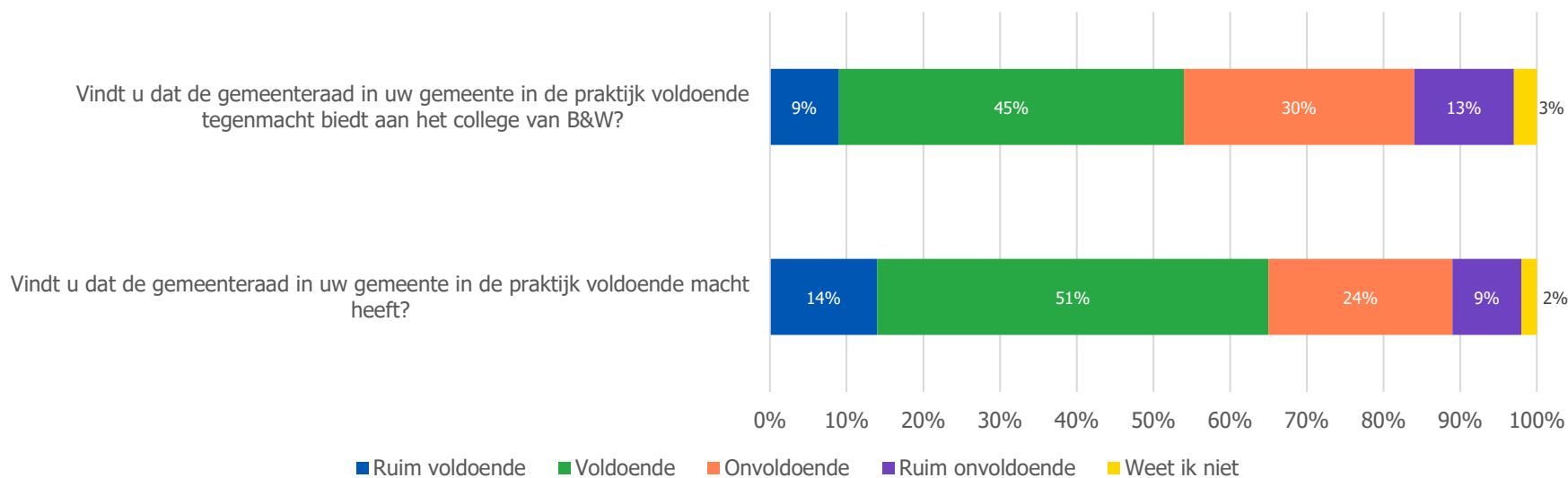

Wethouders bepalen in gelijke mate met de gemeenteraad de koers voor het beleid van de gemeente, op de voet gevolgd door de ambtenaren.

Slechts **een vijfde deel** van de raadsleden ziet de gemeenteraad daarom in de praktijk daadwerkelijk als het **hoogste, meest invloedrijke bestuursorgaan** van de gemeente.

Tegenmacht

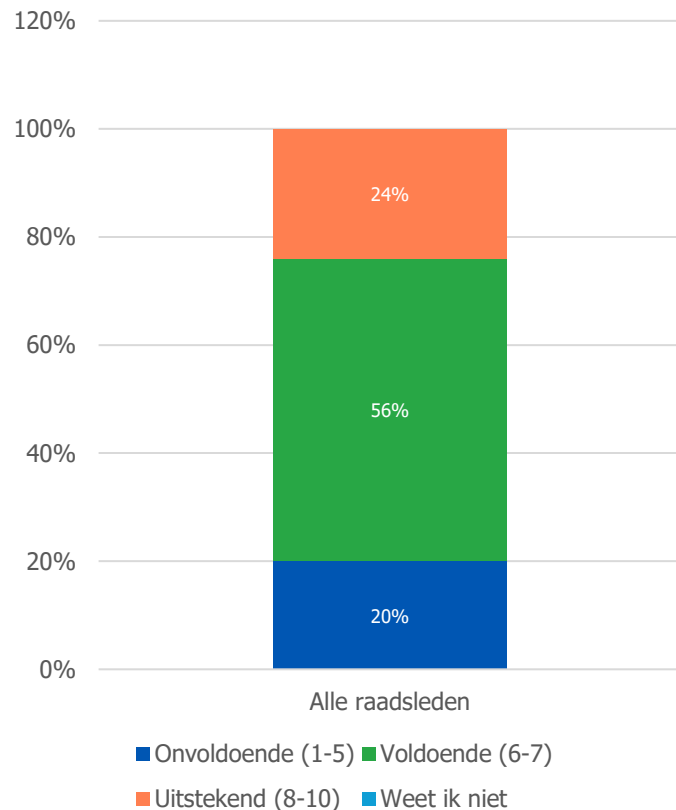
Ruim de helft (afgerond 55%) van de deelnemende raadsleden geeft aan van mening te zijn dat de gemeenteraad in zijn/haar eigen gemeente in de praktijk voldoende **tegenmacht** biedt aan het **college van B&W**.

Iets minder dan de helft (43%) vindt de hoeveelheid tegenmacht juist (ruim) **onvoldoende**.

Ervaren raadsleden (47%) geven iets vaker aan dan onervaren raadsleden (40%) dat de hoeveelheid tegenmacht (ruim) onvoldoende is.

Rapportcijfer gezag van de gemeenteraad

Gemiddeld genomen beoordelen raadsleden het **gezag** van de gemeenteraad in hun eigen gemeente met een **kleine voldoende** (6,5).

Ongeveer een kwart (24%) geeft een 8 of hoger, terwijl één vijfde (20%) een 5 of lager geeft. Meer dan de helft (56%) geeft een 6 of een 7.

Uitdagingen voor gemeenten in 2025

1. Ravijnjaar komt er aan: toenemende druk op financiën

Uit het Dashboard Gemeentefonds blijkt dat gemeenten gezamenlijk ongeveer 44 miljard dit jaar krijgen, dat loopt terug in 2026 naar 42 miljard, waarna een stijgende lijn is te zien vanaf 2027.

2. Kwetsbare positie op de arbeidsmarkt

Hoge inhuurkosten, een beperkte capaciteit per functie en veel verloop onder medewerkers, wat bijdraagt aan een hoog ziekteverzuim. Een aanzienlijk aantal medewerkers gaat binnen tien jaar met pensioen. Daarnaast is de instroom en het behoud van jong talent vaak problematisch. Slechts 12% van de gemeentelijke medewerkers is jonger dan 35 jaar, terwijl dit landelijk gemiddeld 36% is.

3. Verzwaard takenpakket

Gemeenten houden zich met steeds meer complexe onderwerpen bezig die veel aandacht en middelen vereisen. Denk maar aan de uitvoering van de energietransitie, de groeiende vraag naar woningen en de druk op beschikbare ruimte, en de jeugdzorg en het sociaal domein. Maar gemeenten staan ook voor grote uitdagingen bij de opvang van asielzoekers en migranten het digitaliseren van diensten en het omgaan met de daarbij horende beveiligingsrisico's.

4. Het raadswerk

Raadsleden besteden gemiddeld 20 uur per week aan hun werkzaamheden voor het ambt

Tijdsverdeling over activiteiten in uren en percentage	Raadsleden
Vorbereiden en bijwonen van raadsvergaderingen (inclusief raadscommissies en vergelijkbare bijeenkomsten)	7,0 (36,3%)
Vorbereiden en bijwonen van fractievergaderingen	3,4 (18,4%)
Activiteiten van uw politieke partij	1,7 (8,6%)
Activiteiten van regionale samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijke regelingen	1,0 (5,2%)
Qualitate qua (q.q.) nevenfuncties	1,7 (6,5%)
Contact met individuele inwoners	1,6 (6,4%)
Contact met dorps/wijkraden/bewonersgroepen	1,1 (5,4%)
Contact met maatschappelijke organisaties	1,1 (5,6%)
Contact met bedrijven	0,7 (3,6%)
Contact met het ambtelijk apparaat	1,0 (5,3%)
Contact met andere overheden	0,5 (2,3%)
Andere activiteiten	1,5 (7,6%)

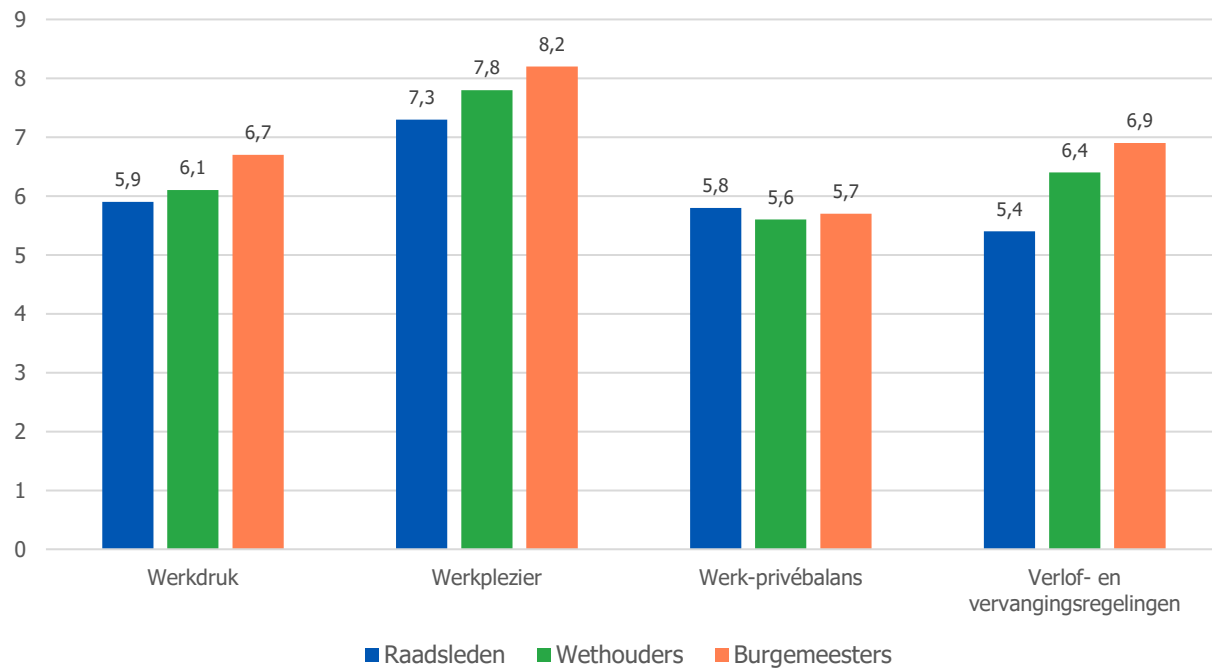
Het voorbereiden en bijwonen van **raadsvergaderingen en fractievergadering** kost hen bij elkaar gemiddeld **meer dan de helft van de tijd** die zij aan hun ambt besteden (54,7 procent ofwel bijna 10,5 uur).

Activiteiten die samenhangen met het **contact met de samenleving** beslaan bijna een **kwart van de tijd** (23 procent ofwel 4,5 uur).

De resterende tijd wordt versnipperd besteed aan activiteiten in de regio, q.q.-functies, contacten met het ambtelijk apparaat en andere overheden en activiteiten van de eigen politieke partij en kost per stuk circa een uur tot anderhalf in de week.

Tevredenheid met aspecten van tijdsbesteding in rapportcijfers (0-10)

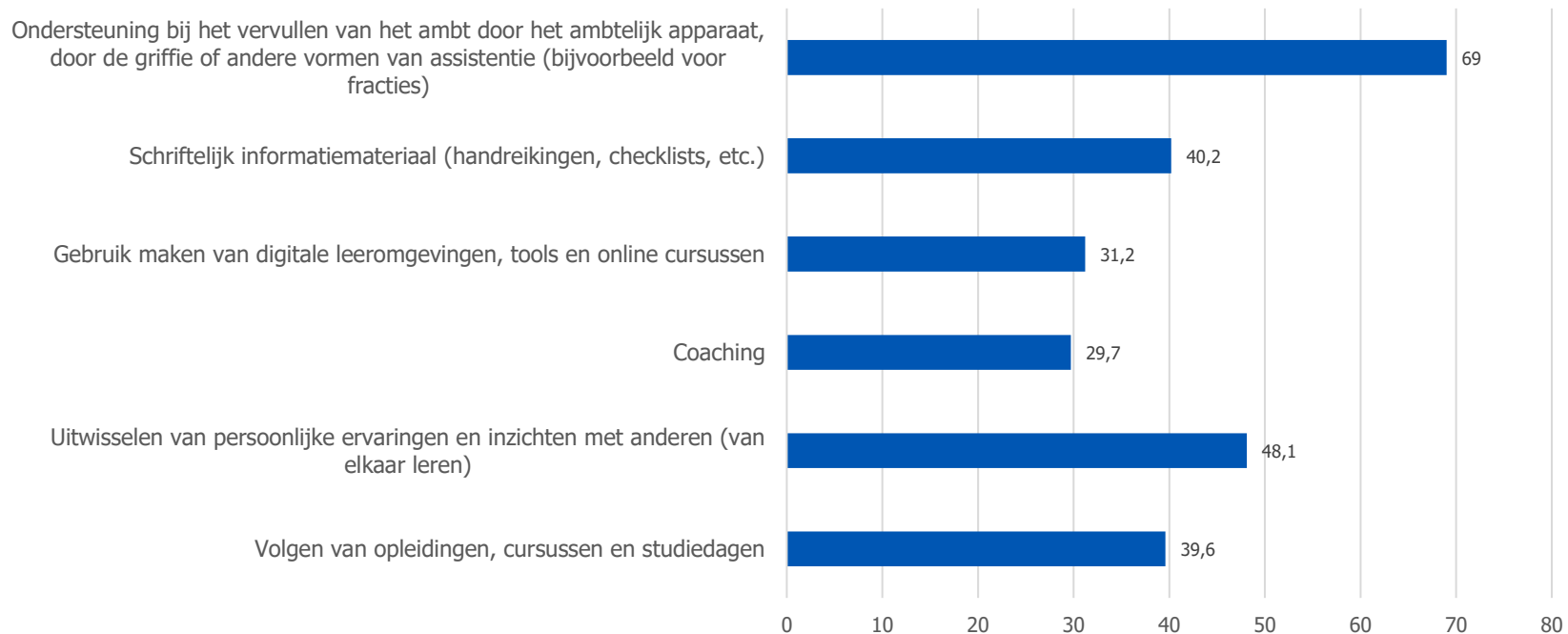

Raadsleden, wethouders en burgemeesters zijn net als in 2019 **matig tevreden** over de werkdruk, de werkprivé balans en verlof- en vervangingsregelingen.

Raadsleden zijn het meest kritisch

Behoefte aan ondersteuning door raadsleden

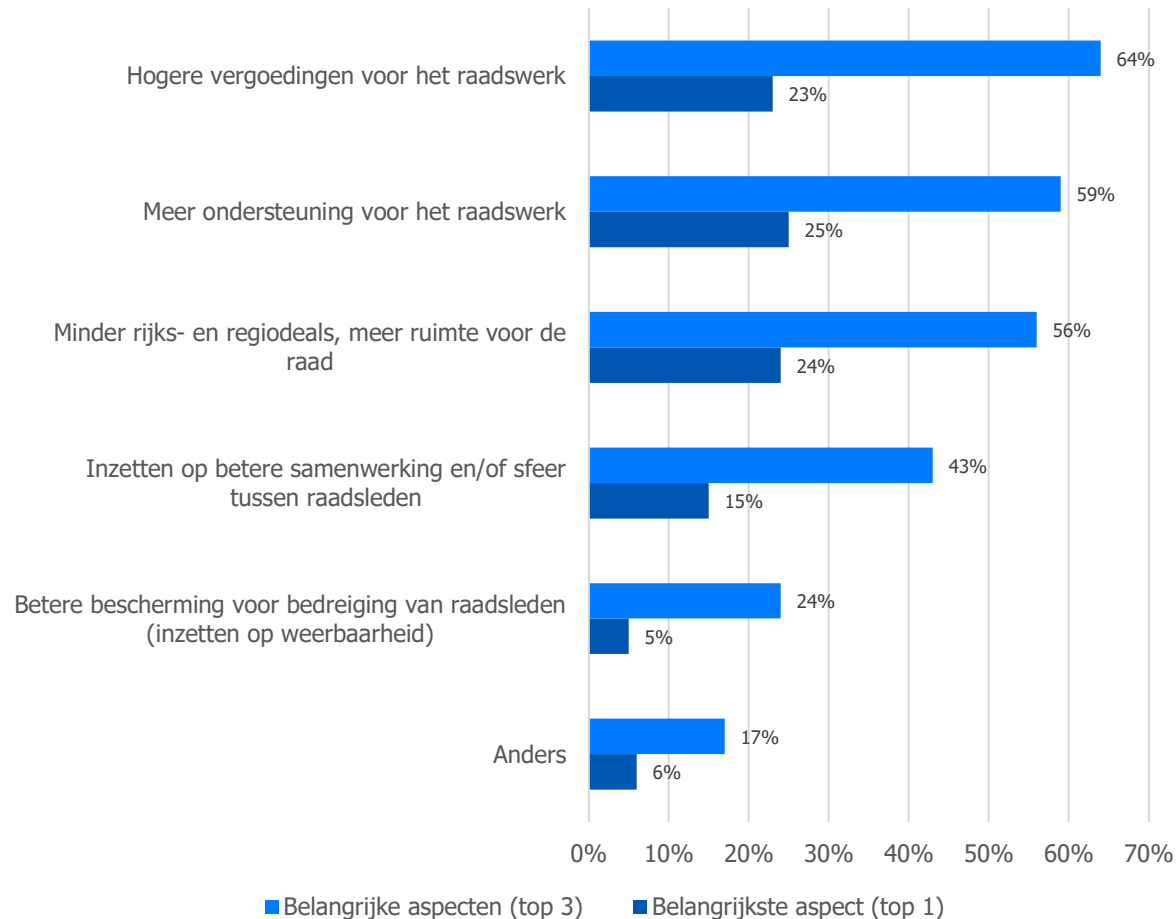

Raadsleden geven aan bovenal behoefte te hebben aan ondersteuning bij de vervulling van het ambt door het ambtelijk apparaat, de griffie of andere vormen van assistentie.

Die behoefte is **flink toegenomen**. Waar in 2019 bijna 59 procent van de raadsleden aangaf behoefte te hebben aan ondersteuning door het ambtelijk apparaat is dat nu 69 procent.

Verhoog de vergoeding om raadslidmaatschap aantrekkelijker te maken

Bijna driekwart van de raadsleden is van mening dat de aantrekkelijkheid van het ambt onder druk staat. Dat blijkt uit onderzoek dat de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden afgelopen zomer liet uitvoeren door Inviator.

Daarbij wordt de toegenomen werkdruk gezien als voornaamste reden zich niet opnieuw verkiesbaar te stellen. Een hogere vergoeding zou de pijn kunnen verzachten.

Ook zou meer ondersteuning voor het raadswerk een bijdrage kunnen leveren om de werkdruk te doen afnemen. **25%** van de raadsleden ziet dan ook in **meer ondersteuning** een aspect om het ambt aantrekkelijker te maken.

Raadsleden hechten het meeste belang aan hun volksvertegenwoordigende taak

Belang van taakonderdelen (0=zeer onbelangrijk, 10=zeer belangrijk)	Raadsleden
Het vertegenwoordigen van inwoners	9
Het controleren van het gemeentebestuur	8,8
Het bepalen van de hoofdlijnen van het beleid van het gemeentebestuur	8,7
Het ervoor zorgen dat de gemeenteraad goede en uitvoerbare besluiten neemt	8,6
Het nemen van initiatieven voor nieuw beleid	7,7

Tevredenheid met het functioneren van de gemeenteraad (0=zeer onbelangrijk, 10=zeer belangrijk)	Raadsleden
Het bepalen van de hoofdlijnen van het gemeentelijke beleid	6,5
Het nemen van initiatieven voor nieuw beleid	5,9
Het ervoor zorgen dat de gemeenteraad goede en uitvoerbare besluiten neemt	6,6
Het controleren van het gemeentebestuur	6,6
Het vertegenwoordigen van inwoners	7,1

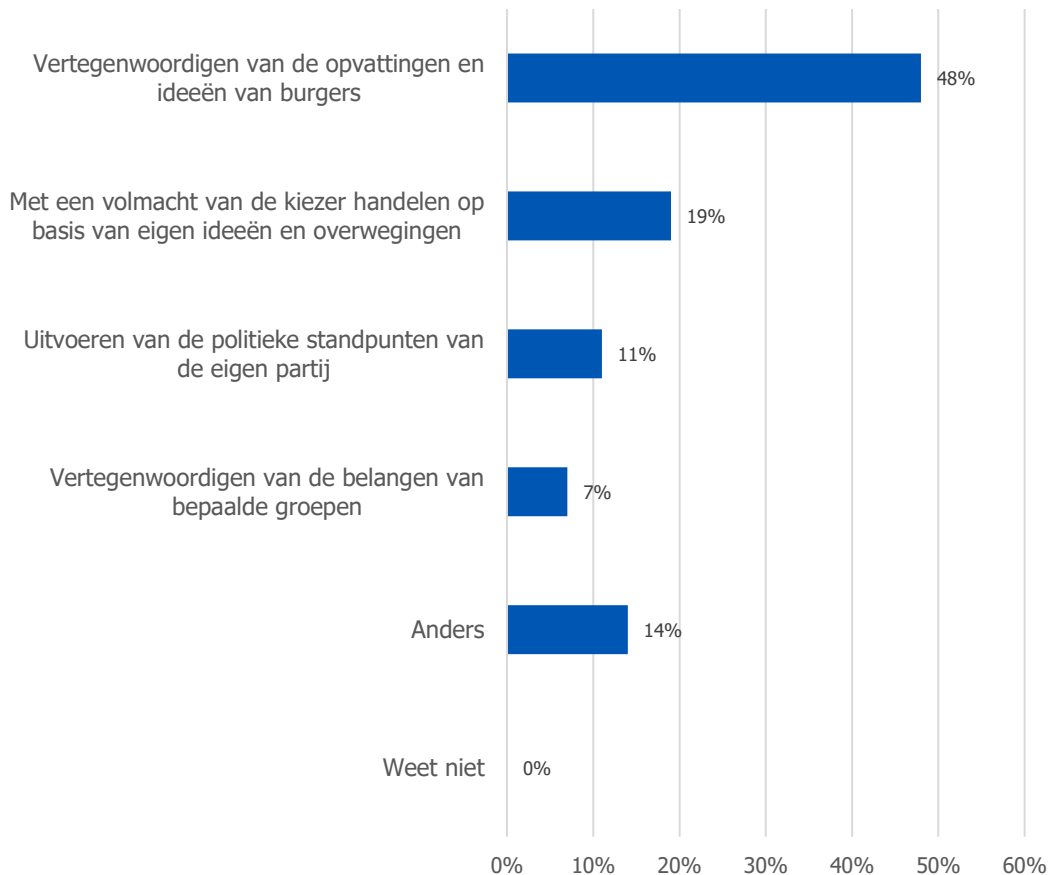
Ondanks de gepercipieerde invloed van andere spelers, dichtten lokale ambtsdragers de gemeentebesturen nog stevige invloed toe in alle beleidsdomeinen.

Raadsleden hechten daarbij het meeste belang aan hun **volksvertegenwoordigende taak**, gevolgd door hun controlerende taak.

Het meest kritisch zijn ambtsdragers over het functioneren van de gemeenteraad. Het rapportcijfer voor de taakvervulling ligt tussen een 6 en een 7. **Raadsleden zijn het meest kritisch op het eigen functioneren.**

Belangrijkste rol gemeenteraadslid

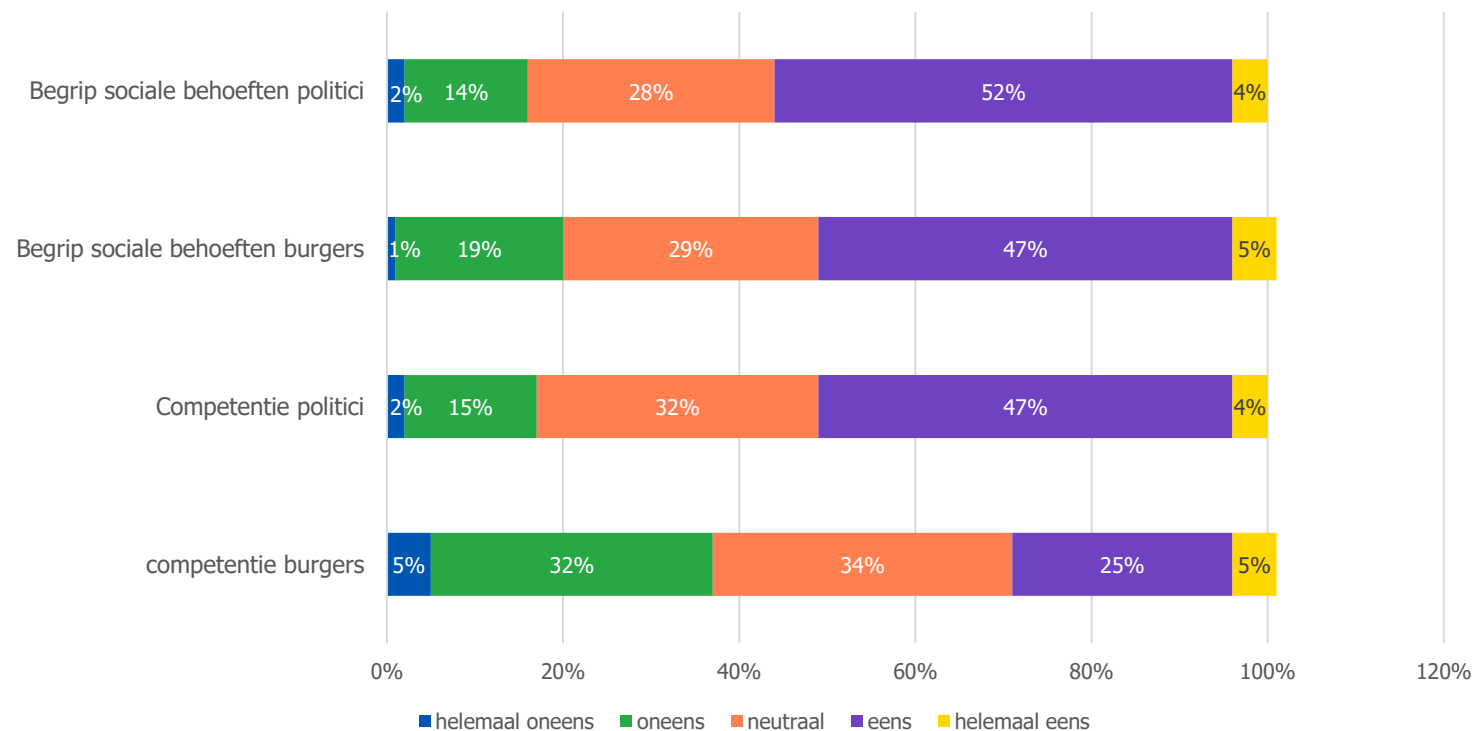

Iets minder dan de helft (48%) van de deelnemende raadsleden geeft aan dat het **vertegenwoordigen** van de opvattingen en ideeën van burgers de belangrijkste rol is van een gemeenteraadslid.

19% vindt het met een volmacht van de kiezer **handelen op basis van eigen ideeën** en overwegingen de belangrijkste rol.

Mate van instemming of politici en burgers politiek competent zijn en maatschappelijk inzicht hebben

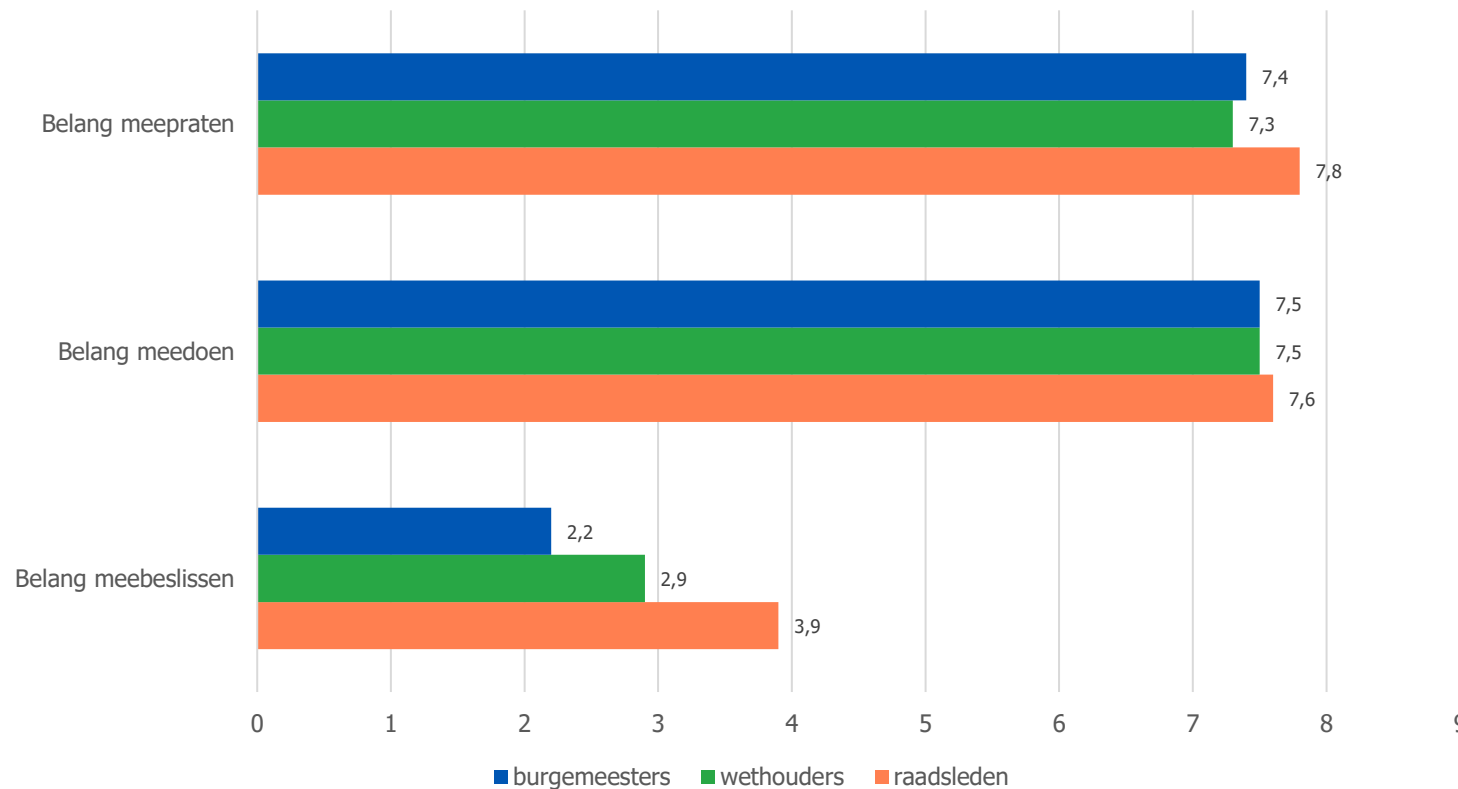

Raadsleden zijn in vergelijking met andere lokale ambtsdragers het **minst positief** over de **competentie van burgers** om politieke beslissingen te nemen.

Een meerderheid van de ambtsdragers denkt dat **politici competent** zijn en weten wat er speelt in de samenleving. **Bijna één op de zes raadsleden** is het daarmee echter **oneens**.

Wat mogen inwoners doen?

De **overgrote meerderheid** van de ambtsdragers (90 procent) hecht waarde aan **directe inspraak** van inwoners door hen te laten meepraten over besluitvorming en hen verantwoordelijkheid te laten nemen voor hun eigen woon- en leefomgeving.

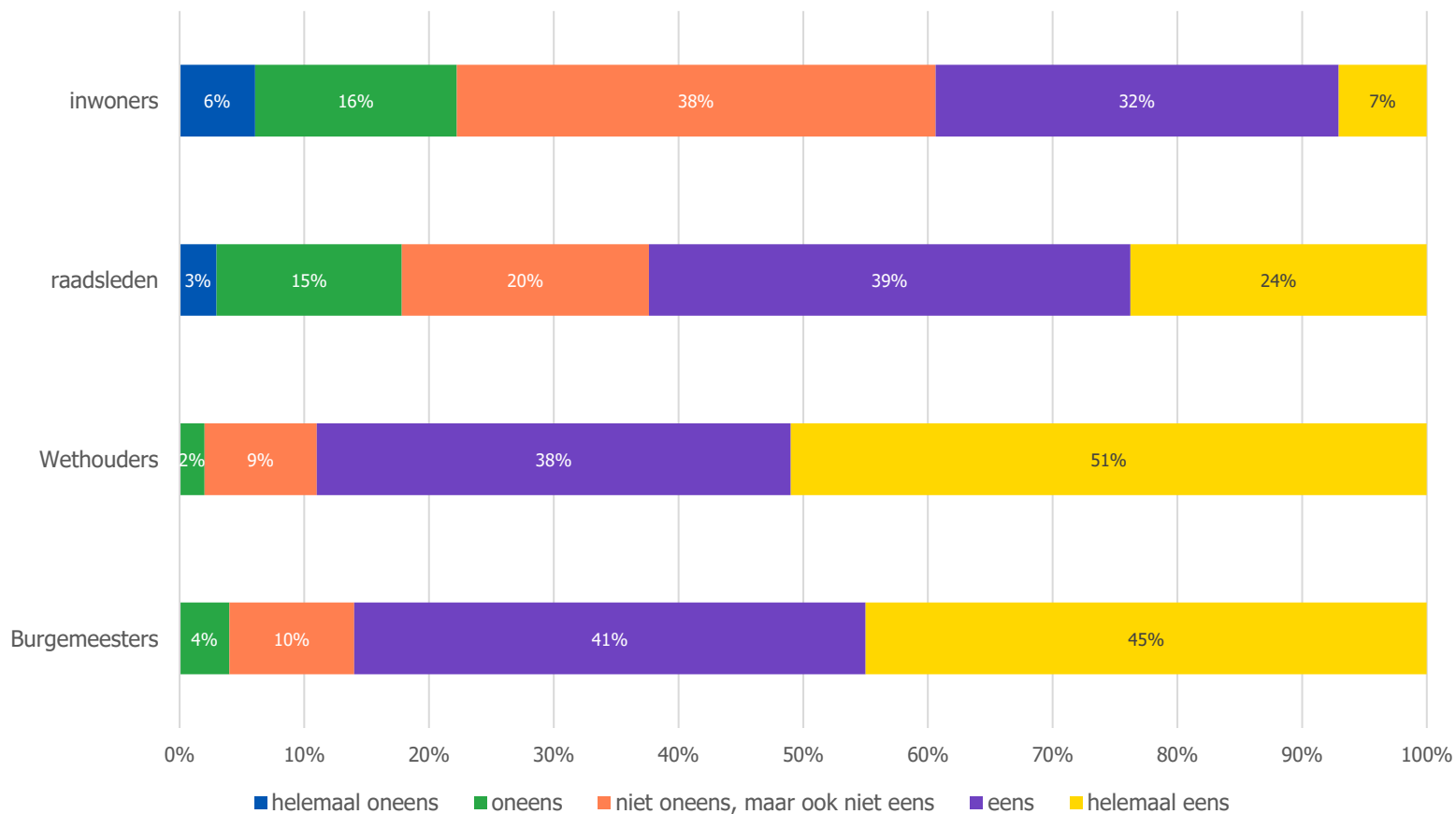
Slechts **een beperkte groep** van ambtsdragers vindt het belangrijk dat burgers mee kunnen **beslissen** over beleid.

Raadsleden staan wel positiever ten opzichte van burgerparticipatie dan bestuurders.

Raadsleden van **lokale en oppositiepartijen** hechten **meer belang aan meepraten** en meedoen dan raadsleden van nationale en coalitiepartijen.

Tevredenheid over mogelijkheden voor burgerparticipatie

Ambtsdragers verschillen in hun tevredenheid over de bestaande mogelijkheden voor burgerparticipatie.

Inwoners zijn over het algemeen **minder tevreden** over hun mogelijkheden om hun mening te geven over de gang van zaken in hun gemeente dan ambtsdragers.

Voorkeur wordt vaak gegeven aan processen waarvan de **uitkomst** wordt **besproken in de raad en teruggekoppeld aan de inwoners**, boven processen die slechts een vrijblijvend advies opleveren of waarbij de raad verplicht is de uitkomst over te nemen.

Raadsleden moeten politiseren, niet professionaliseren

Essay in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden geschreven door Martin Schulz, Paul Frissen en Jorgen Schram van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur.

Belangrijkste conclusies:

- “Als de gemeenteraad lekenbestuur is, is de vraag daarom ook niet of en hoe de raad professioneler kan gaan functioneren, maar gaat het om zijn politieke functioneren en de versterking daarvan. Met andere woorden: het gaat er om de raad politieker te maken.”
- “Het is de verantwoordelijkheid van alle raadsleden om politiek ‘heel’ te laten en zich te onthouden van gedrag dat politiek beschadigt.”
- “Een raadslid dat uitspreekt dat hij of zij zich laat overtuigen door de argumenten van een ander raadslid is een bijzonder krachtig raadslid dat doet waarvoor politiek is bedoeld: verschillen afwegen en daarover een mening vormen.”
- “Het is voor inwoners belangrijk om te kunnen zien en beoordelen hoe hun vertegenwoordigers tegen de eigen rol aankijken en met de gegeven stem omgaan.”

Uitdagingen voor nieuwe raadsleden (in België) in 2025 | 1

1. Begrijpen van rollen en verantwoordelijkheden

- Complexiteit van regelgeving: Raadsleden moeten zich snel inwerken in complexe juridische kaders, zoals het decreet lokaal bestuur en specifieke lokale reglementen.
- Evenwicht tussen rol en mandaat: Een raadslid heeft een controlerende en beleidsbepalende functie, maar moet afstand houden van operationele zaken die tot het college of de administratie behoren.

2. Participatie en burgerbetrokkenheid

- Communicatie met inwoners: Het vinden van een balans tussen luisteren naar inwoners en beleidsmatig handelen.
- Bevorderen van participatie: Het stimuleren van inspraak via burgerpanels, adviesraden en consultaties.

3. Financiën en begroting

- Inzicht in budgetten: Raadsleden moeten begrijpen hoe het lokale budget is opgebouwd en welke financiële keuzes nodig zijn.
- Prioriteiten stellen: Ze moeten knopen doorhakken over investeringen en bezuinigingen.

4. Klimaat- en duurzaamheidseisen

- Lange termijnvisie ontwikkelen: Lokale besturen worden verwacht een actieve rol te spelen in klimaatdoelstellingen, zoals energietransitie en klimaatadaptatie.
- Afweging van belangen: Raadsleden moeten duurzaamheid afwegen tegen economische en sociale belangen.

Uitdagingen voor nieuwe raadsleden (in België) in 2025 | 2

5. Digitalisering en innovatie

- Smart city-beleid: Raadsleden moeten zich verdiepen in mogelijkheden van technologie voor lokale uitdagingen (bijv. mobiliteit, veiligheid).
- Privacy en ethiek: Beslissingen over het gebruik van data moeten rekening houden met wetgeving en ethische overwegingen.

6. Sociaal beleid en inclusie

- Kwetsbare groepen: Raadsleden moeten zich inzetten voor een inclusieve gemeenschap, met aandacht voor armoede, ouderen en nieuwe bevolkingsgroepen.
- Krapte op de arbeidsmarkt: Het stimuleren van lokale werkgelegenheid en opleiding is cruciaal.

7. Samenwerking binnen de raad

- Politieke dynamiek: Samenwerken met raadsleden van verschillende partijen vraagt om compromissen en onderhandelingen.
- Relatie met het college: Raadsleden moeten constructieve relaties opbouwen met het college van burgemeester en schepenen.

8. Tijdsbesteding en voorbereiding

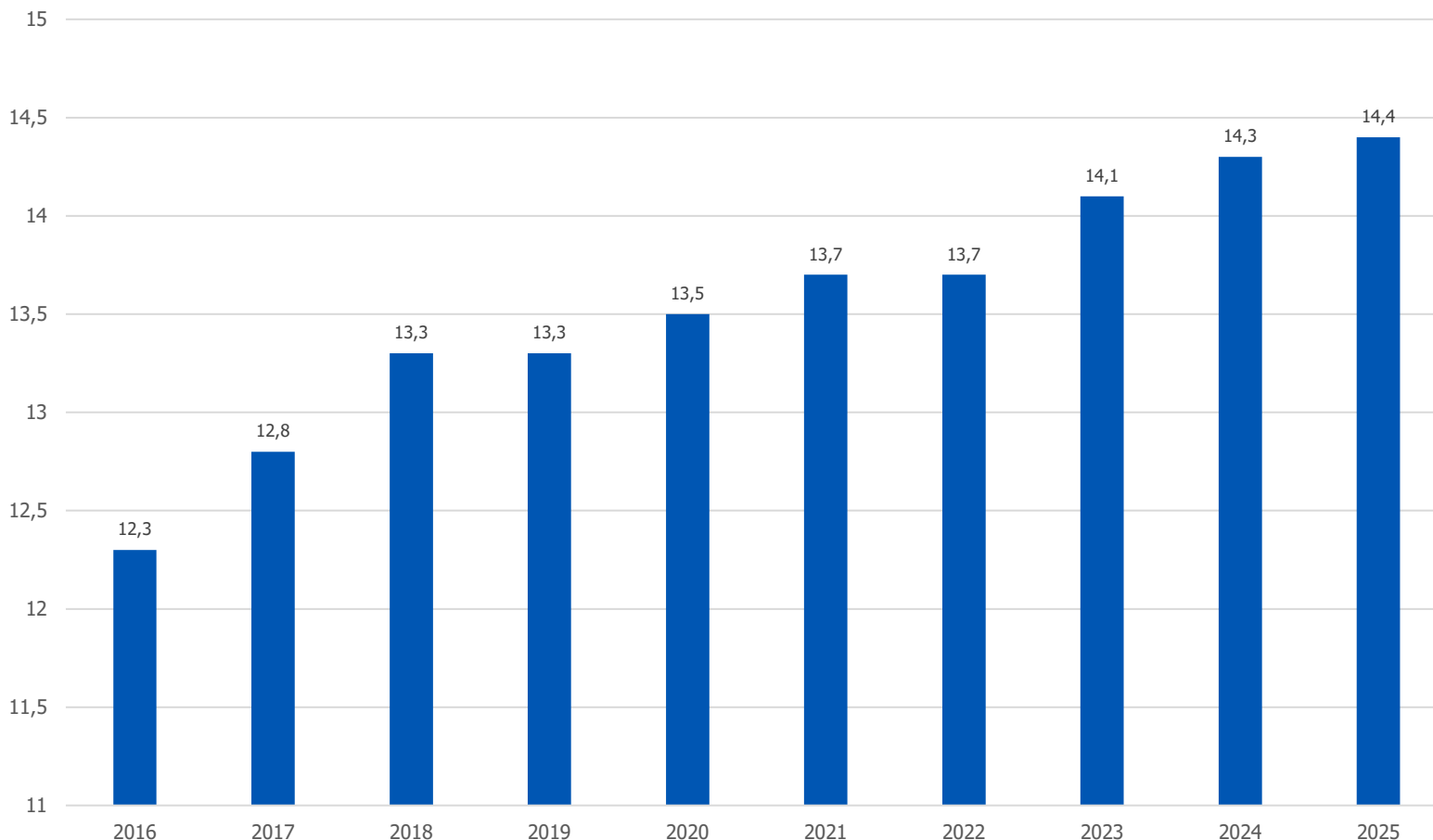
- Vrijwillige functie: De rol van raadslid vraagt vaak veel tijd en engagement.
- Dossierkennis: Goede voorbereiding en kennis van agenda-onderwerpen zijn essentieel voor effectieve besluitvorming.

3. Gebruik communicatiekanalen

Aantal Nederlanders dat sociale media gebruikt blijft groeien

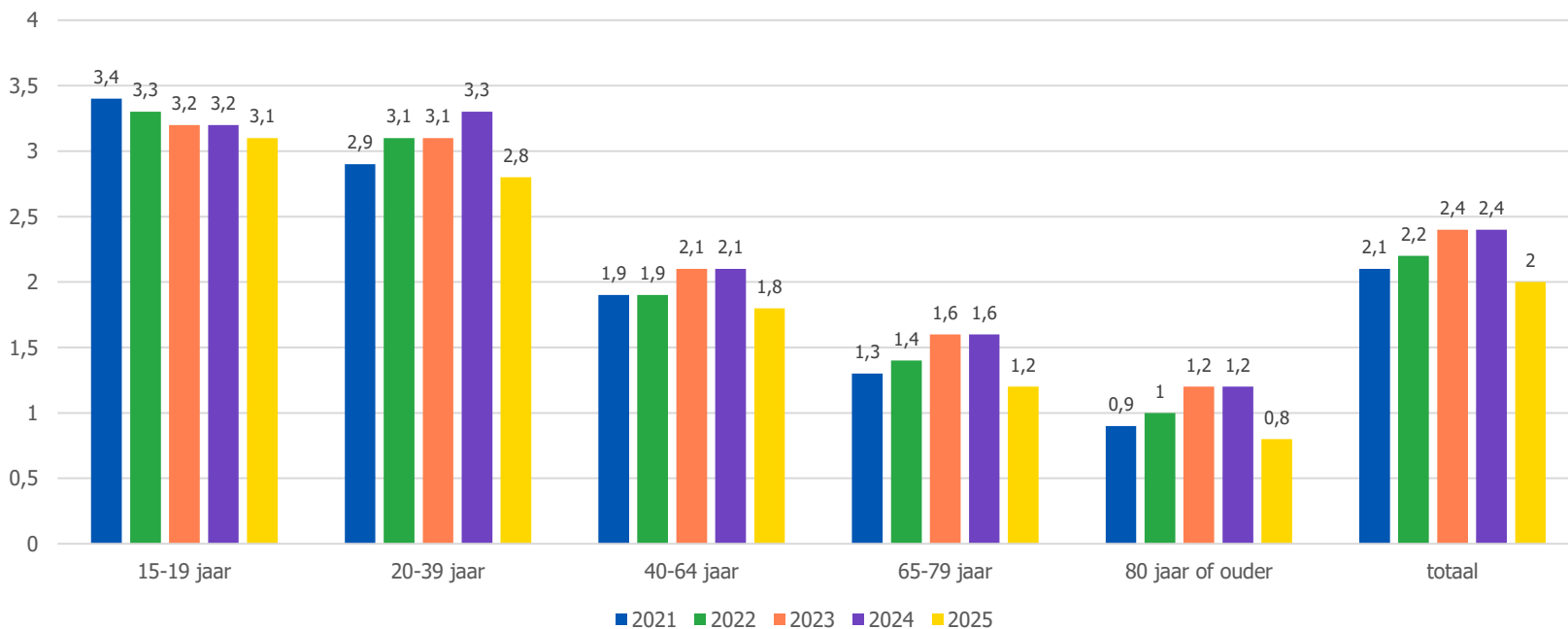
14,4 miljoen Nederlanders maken gebruik van sociale media.

Het **aantal platforms** dat mensen dagelijks gebruiken, is **gedaald** van 2,4 naar **2,0**.

Gemiddeld besteden we zo'n **twee uur per dag** aan sociale media.

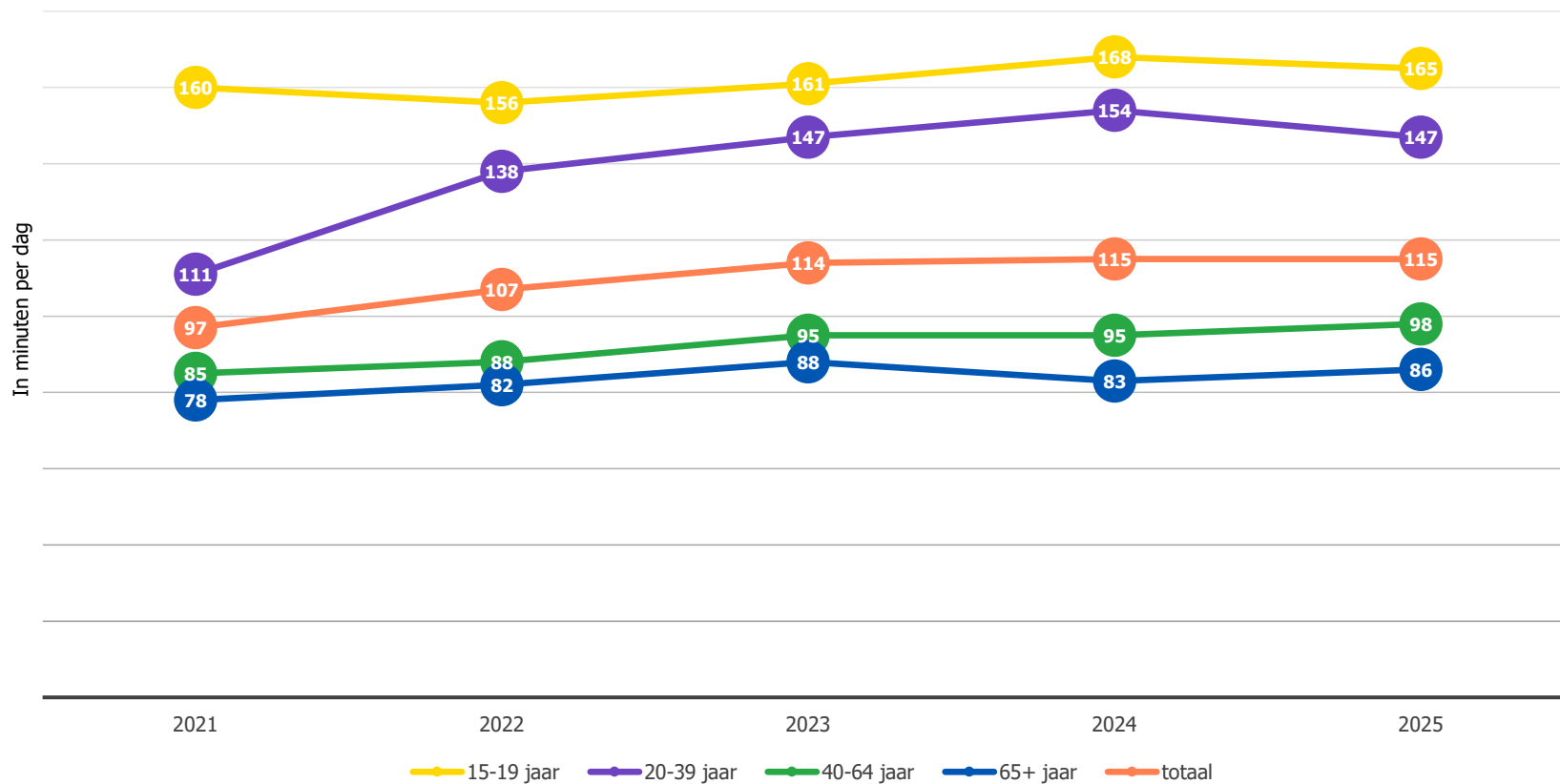
Aantal gebruikte platforms per leeftijdscategorie

Het aantal dagelijks gebruikte platforms neemt binnen alle leeftijdsgroepen af.

Ontwikkeling gebruik sociale media

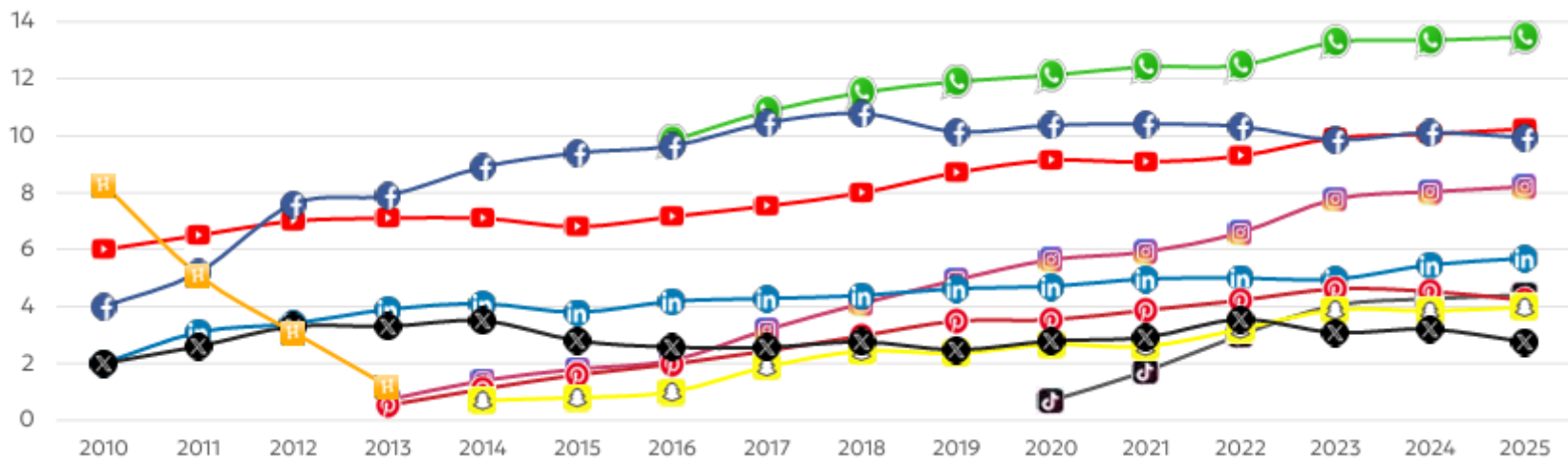

Jongeren tussen **15 en 19** jaar besteden in minuten per dag bijna **twee keer zoveel** tijd aan sociale media als **65 plussers**.

Gemiddeld besteden we zo'n **twee uur per dag** aan sociale media.

YouTube, Instagram en LinkedIn groeien

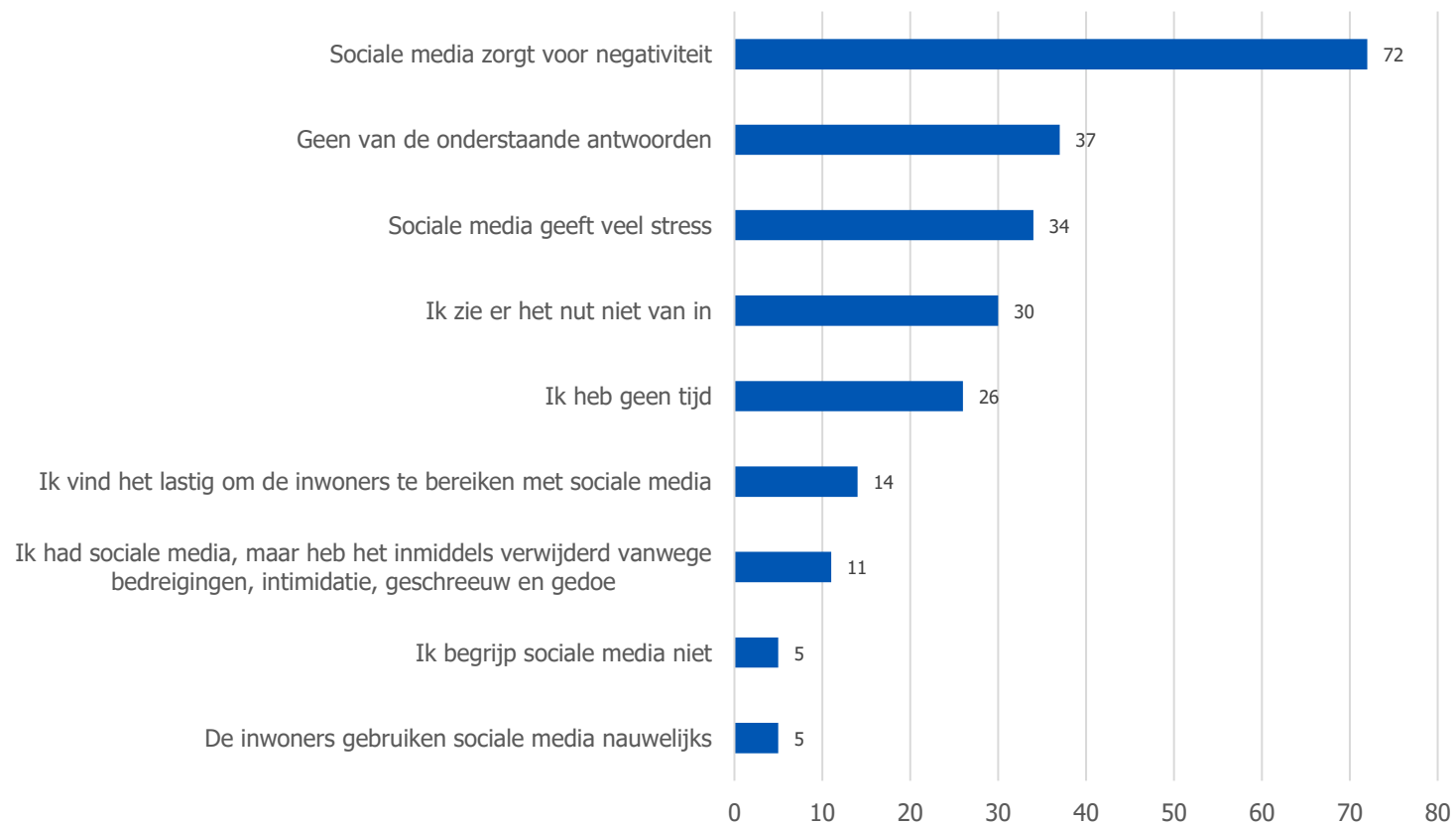

YouTube, Instagram en LinkedIn groeien verder door. X (Twitter) verliest relatief sterk met 450.000 minder gebruikers.

Veel kleinere platforms verliezen gebruikers met BeReal als uitschieter met 600.000 minder.

Derde deel raadsleden houdt zich in op sociale media vanwege bedreigingen

Redenen waarom raadsleden sociale media bewust niet inzetten voor politieke doeleinden

Een derde deel van de raadsleden die op sociale media actief zijn voor politieke doeleinden **durft niet alles te plaatsen** wat men wil, uit angst voor intimidatie en bedreigingen.

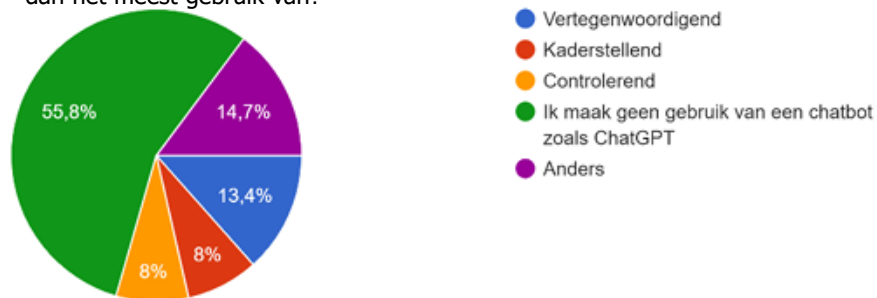
De reden daarvoor is de **negativiteit** op sociale media, bubbelvorming en de onpersoonlijke manier van communiceren.

Het gebruik van sociale media door raadsleden staat daarmee onder druk: **een kwart** heeft overwogen vanwege de toenemende polarisatie te **stoppen met sociale media** en een klein deel heeft dat besluit al genomen en is gestopt om nog langer actief te zijn op sociale media.

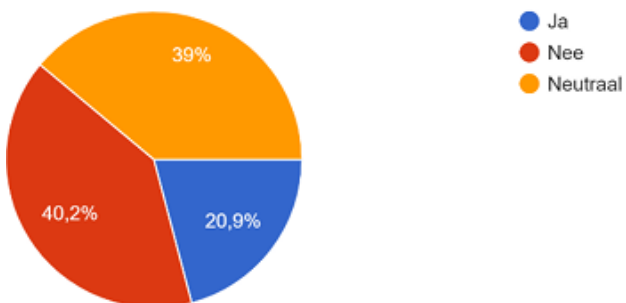

ChatGPT maakt raadswerk efficiënter

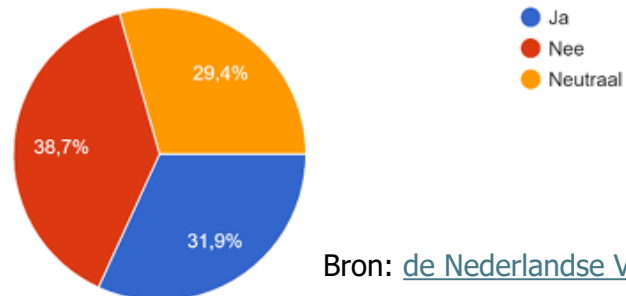
Als u gebruik maakt van een Chatbot, voor welke werkzaamheden maakt u er dan het meest gebruik van?

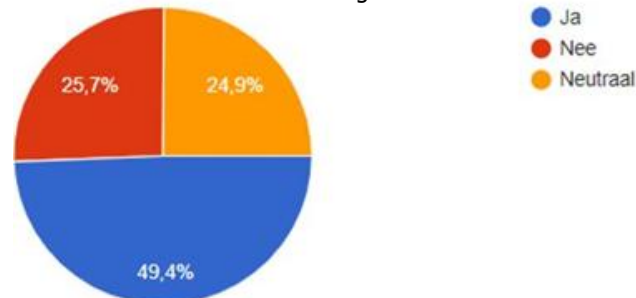
Denkt u in de toekomst ChatGPT te vertrouwen bij het beantwoorden van inhoudelijke vragen?

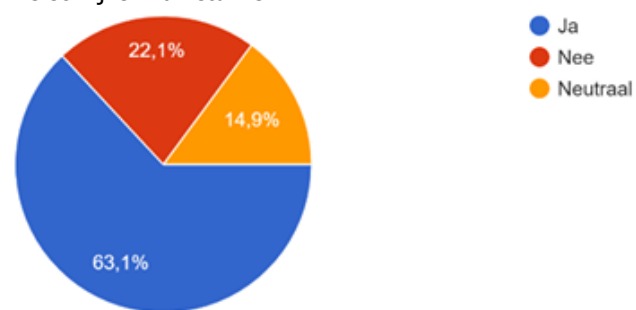
Zou u ChatGPT voldoende vertrouwen om teksten zoals e-mails en toespraken te laten formuleren?

Bent u bang dat binnen uw beroepssector in toenemende mate misinformatie ontstaat door het gebruik van ChatGPT?

Ziet u potentieel in het gebruik van ChatGPT voor het controleren en herschrijven van stukken?

Kunstmatige intelligentie (AI) biedt kansen om het raadswerk een stuk **efficiënter** uit te voeren. Een van de keerzijden is het onkritisch accepteren van mogelijk onjuiste informatie.

Raadsleden geven gezien de voor- en nadelen, maar vooral door onbekendheid met het gebruik ervan, behoefte te hebben aan meer voorlichting over bijvoorbeeld ChatGPT.